

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1968

ΜΑΪΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1968

ΙΗ' ΤΟΜΟΣ

ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ	3-4
------------------	------------

ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΝΤΙΚΥΚΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Υπό Ι. Ν. ΚΟΥΛΗ

Καθηγητού του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

§ 1. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΑΝΤΙΚΥΚΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ἡ λεγομένη «ἀντικυκλική» δημοσιονομική πολιτική, ἥτοι ἡ πολιτική ἡ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀπάμβλυσιν τῶν κυκλικῶν διακυμάνσεων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, καὶ εἰδικώτερον ἡ δημοσιονομική πολιτική πρὸς ἐξασφάλισιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, ἀποτελεῖ ἓνα τῶν κυριωτέρων τομέων τῆς συγχρόνου δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιδιώκεται ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους τόσον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν κοινωνικοοικονομικῶν μεγεθῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν κατανομήν τοῦ πραγματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ συγχρόνου Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν καθίσταται, ὡς γνωστόν, ἀναγκαία πρὸς τὸν σκοπὸν πρῶτον ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ ἀρίστη κατανομή τῶν συνολικῶς διαθεσίμων παραγωγικῶν πόρων ἐκάστης χώρας καὶ ἐπομένως ἡ μεγιστοποίησις τοῦ κοινωνικοῦ ὀφέλους ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν, δεύτερον ὅπως ἐπιτευχθῆ πλήρης ἀπασχόλησις τοῦ ὑφισταμένου καὶ συνεχῶς αὐξανομένου παραγωγικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἐπομένως ἀποφευχθῆ ἡ ὑποαπασχόλησις ἢ ὁ πληθωρισμός, καὶ τρίτον ὅπως θεμελιωθῆ καὶ ἐπιταχυνθῆ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκονται διὰ τῆς συγχρόνου κυβερνητικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ ἀποτελοῦν τοὺς κυρίους στόχους ταύτης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθουν αὐτομάτως, ὥστε νὰ καθίσταται περιττὸς ὁ κρατικὸς οἰκονομικὸς παρεμβατισμός. Ἰδίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτομάτως, δηλ. διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς πολιτικῆς «Laisser Faire», ἡ συνεχῆς πλήρης ἀπασχόλησις τῶν παραγωγικῶν πόρων ἐκάστης χώρας ἢ τοῦλάχιστον ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως τούτων, ὡς ἐπρέσβευον οἱ κλασσικοί, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦτο ἀπέκρουον πᾶσαν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους εἰς τὴν Κοι-

νωνικήν Οικονομίαν και ὑπεστήριζον διὰ τοῦτο ὅτι ἡ καλλιτέρα κυβερνητική πολιτική εἶναι ἡ πολιτική τῆς μὴ ἐπεμβάσεως. Συνέπεια τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἦτο και ἡ πεποίθησις τῶν κλασσικῶν ὅτι ἡ δημοσιονομική πολιτική ἔπρεπε νὰ ἀποβλέπη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκῶν μέσων χρηματοδοτήσεως τῶν Δημοσίων Οἰκονομιῶν διὰ τῆς *διασφαλίσεως τοῦ φυσικο-λογικοῦ ἰσζυγίου τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ* καὶ διὰ τῆς τηρήσεως εἰς μὲν τὸν τομέα τῶν δημοσίων ἐσόδων τῆς ἀρχῆς τῆς δικαίας κατανομῆς τῶν φορολογικῶν βαρῶν, εἰς δὲ τὸν τομέα τῶν δημοσίων δαπανῶν τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης κοινωνικῆς ὠφελείας. Ἐτέρους, πλὴν τῶν ἀνωτέρω, σκοποὺς δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώκη καὶ δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἐπιδιώκη ἡ δημοσιονομική πολιτική. Συνεπῶς δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ λαμβάνη αὕτη καὶ μέτρα κατατείνοντα εἰς τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ, διότι ἐπετυγχάνετο, κατὰ τὴν ἄποψιν τῶν κλασσικῶν, αὐτὸς ὡς συνεχῆς πλήρης ἀπασχόλησις τῆς παραγωγικῆς δυναμικότητος τῆς Οἰκονομίας.

Ἡ αἰσιόδοξος αὕτη ἄποψις ἐθεμελιόυτο ἐπὶ διαφόρων ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα στηρίζονται ὅλα εἰς τὸν αὐτοματισμόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν κλασσικῶν ὑφίσταται εἰς τὴν Οἰκονομίαν. Συνέπεια τοῦ αὐτοματισμοῦ τούτου, εἶναι πρῶτον ἡ διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ τόκου ἀποκατάστασις ἰσότητος τῆς προγραμματισμένης ἀποταμιεύσεως πρὸς τὰς προγραμματισμένας ἐπενδύσεις. Ἐὰν καθ' ὑπόθεσιν αὐξηθῇ ἡ προγραμματισμένη ἀποταμίευσις ἢ μειωθῶν αἱ προγραμματισμένα ἐπενδύσεις, θὰ ἀποκατασταθῇ αὐτομάτως ἰσορροπία διὰ τῆς μειώσεως τοῦ τόκου, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ὀδηγήσῃ ἡ αὐξήσις τῆς ἀποταμιεύσεως ἢ ἡ μείωσις τῶν ἐπενδύσεων. Διότι ἡ μείωσις τοῦ τόκου θὰ ἐπιδράσῃ μειωτικῶς ἐπὶ τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ αὐξητικῶς ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων μέχρις ὅτου ἐξισωθῶν πρὸς ἄλληλα τὰ δύο ταῦτα μεγέθη.

Ἐξ ἐτέρου ἡ ἐλαστικότης τῶν μισθῶν ὡς πρὸς τὴν ζήτησιν προϊόντων ἀποκλείει ὡσαύτως τὴν ὑποαπασχόλησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, δηλαδὴ ἔχει αὕτη ὡς ἀποτέλεσμα αὐτόματον ἀπορρόφησιν καὶ παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν τοῦ ἐνδεχομένως ἀργοῦντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Διότι ἐὰν ὑφίσταται ἀκουσία ὑποαπασχόλησις τούτου θὰ μειωθῇ ὁ χρηματικὸς ἐργατικὸς μισθός, εἰς τὸν βαθμὸν ὁ ὁποῖος εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὴν πλήρη ἀπορρόφησιν τῶν ἀνέργων, εἰς τὸν βαθμὸν δηλαδὴ ὁ ὁποῖος εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὴν ἐξίσωσιν τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ὀριακοῦ φυσικοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας.

Τέλος ἡ χρησιμοποίησις, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν κλασσικῶν, τοῦ χρηματος ἀποκλειστικῶς ὡς κοινῆς ἀνταλλακτικῆς μέσου, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι τὸ χρηματικὸν Ἔθνικὸν Εἰσόδημα δαπανᾶται ἐξ ὅλοκληρου, καὶ ἐπομένως ἡ συνολικὴ παραγωγή τῆς νέας εἰσοδηματικῆς περιόδου εἶναι αὐτομάτως ἴση πρὸς τὴν συνολικὴν παραγωγὴν τῆς προηγούμενης εἰσοδηματικῆς περιόδου. Ἐπίσης ἔχει αὕτη ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι αὐξήσις τῆς προσφορᾶς χρήματος ὀδηγεῖ εἰς ἰσόποσον αὐξήσιν τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῆς ζητήσεως,

αὕτη δὲ εἰς ὕψωσιν τῶν τιμῶν, ἀφοῦ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν κλασσικῶν ἡ Οἰκονομία εἶναι πάντοτε πλήρως ἀπησχολημένη καὶ συνεπῶς δὲν ὑφίσταται δυνατότης αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς, ἡ δὲ ταχύτης τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας παραμένει ἀμετάβλητος. Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ὑπολειφθῇ ἡ χρηματικὴ ἀξία τῆς ζητήσεως τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν, θὰ ἐπακολουθήσῃ πτώσις τῶν τιμῶν, λόγῳ τῆς πρὸς τὰ κάτω ἐλαστικότητος, τὴν ὁποίαν κατὰ τοὺς κλασσικοὺς ἐμφανίζουν αἱ τιμαὶ καὶ οἱ μισθοί, καὶ θ' ἀποφευχθῇ διὰ τοῦ τρόπου τούτου πτώσις τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, ἥτοι θὰ ἐπιτευχθῇ καὶ πάλιν κατὰ τρόπον αὐτόματον πλήρης ἀπασχόλησις.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιχειρηματολογία εἶναι ἐσφαλμένη, συνεπῶς καὶ τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον αὕτη καταλήγει, τὸ συμπέρασμα δηλ. περὶ αὐτομάτου ἐπιτεύξεως πλήρους ἀπασχολήσεως, δὲν εἶναι ὀρθόν, ὡς ἄλλως τε ἀπέδειξε κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν καὶ ἡ ἐμφανισθεῖσα εἰς πογκόσμιον κλίμακα κατὰ τὴν τρίτην δεκαετίαν τοῦ παρόντος αἰῶνος οἰκονομικὴ ὑφεσις. Δὲν εἶναι ἐν πρώτοις ὀρθὸν τὸ ἐπιχεῖρμα τοῦ αὐτοματισμοῦ τοῦ τόκου, διότι ἡ μείωσις τούτου λόγῳ μειώσεως τῶν ἐπενδύσεων, δὲν θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν αὐτῶν, δοθείσης τῆς ἀνελαστικότητος τὴν ὁποίαν αὐταὶ παρουσιάζουν ἔναντι τοῦ τόκου εἰς περίοδον πτώσεως τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Οὕτε θὰ ὀδηγήσῃ ἡ μείωσις τοῦ τόκου εἰς μείωσιν τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως, δοθέντος ὅτι αὕτη δὲν εἶναι συνάρτησις μόνον τοῦ ὕψους τοῦ τόκου, ἀλλὰ προσδιορίζεται καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντας. Ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναμένηται μείωσις τῶν χρηματικῶν μισθῶν, ὅταν μειωθῇ ἡ ἀπασχόλησις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, δοθέντος ὅτι κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς συνδικαλιστικῆς ὀργανώσεως τῶν μισθωτῶν ὁ χρηματικὸς ἐργατικὸς μισθὸς ἐμφανίζει ἐλαστικότητα πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλ' ἀνελαστικότητα πρὸς τὰ κάτω. Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ἔχη οὗτος ἐλαστικότητα καὶ πρὸς τὰ κάτω, ὡς εἶχε κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ κλασσικοὶ διεκήρυσσον τὴν περὶ αὐτοματισμοῦ αἰσιόδοξον ἀποψίν των, ἡ μείωσις τοῦ χρηματικοῦ μισθοῦ ὡς μέσον πρὸς ἀπορρόφησιν τῶν ἀνέργων, δὲν ὀδηγεῖ εἰς μείωσιν καὶ τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῆς μειώσεως τούτου νὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ λόγῳ χρησιμοποίησεως μεγαλυτέρας ποσότητος ἀνθρωπίνων παραγωγικῶν πόρων ὑπὸ τῶν κατ' ἴδιαν ἐπιχειρήσεων μείωσις τοῦ ὀριακοῦ φυσικοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας καὶ ἐπιτευχθῇ οὕτως ἐξίσωσις πραγματικοῦ μισθοῦ καὶ χρηματικῆς ἀξίας τοῦ ὀριακοῦ φυσικοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας εἰς ὑψηλότερον ἢ πρότερον ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Δὲν θὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, διότι ἡ μείωσις τοῦ χρηματικοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ ὀδηγεῖ εἰς μείωσιν τῆς χρηματικῆς ἀξίας τῆς συνολικῆς ζητήσεως προϊόντων, αὕτη δὲ εἰς μείωσιν τῶν τιμῶν, συνεπεία τῆς ὁποίας ὁ πραγματικὸς μισθὸς παραμένει ἀμετάβλητος.

Τέλος καὶ ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς δαπάνης ὁλοκλήρου τοῦ χρηματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος καὶ περὶ αὐξήσεως τῆς χρηματικῆς Ἐθνικῆς

Δαπάνης καθ' ὅλοκληρον τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος. δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ πράγματα. Διότι παραγωνρίζει τὸ πραγματικὸν γεγονός τῆς ζητήσεως χρήματος πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀνάγκης τῆς ρευστότητος, συνέπεια τοῦ ὁποίου εἶναι ὅτι ἐὰν μειωθῇ ὁ τόκος, λόγῳ αὐξήσεως τῆς ἀποταμιεύσεως, ἢ λόγῳ μειώσεως τῶν ἐπενδύσεων ἢ λόγῳ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος, ἢ μειώσεις τούτου δὲν θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν τῶν χρηματικῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις, ἀλλ' εἰς αὐξησιν τῆς προτιμῆσεως ρευστότητος. Δὲν θὰ αὐξηθοῦν αἱ χρηματικαὶ δαπάναι δι' ὅσον θὰ εἶναι μειωμένη ἢ θὰ ἔχῃ σημειώσῃ πτώσιν ἢ ὀριακὴ ἀποδοτικότης τοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ θ' αὐξηθῇ ἢ προτίμησις ρευστότητος, διότι θὰ μειωθῇ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς μειώσεως τοῦ τόκου ἢ ἀμοιβῆ διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ρευστότητος.

Τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐπιτυγχάνεται αὐτομάτως ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως, καθιστᾷ ἀναγκαίαν τὴν λήψιν μέτρων οἰκονομικῆς πολιτικῆς διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, ὅταν τοῦτο σημειώσῃ πτώσιν, ἢ διὰ τὴν παρεμπόδισιν τῆς πτώσεως τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, δηλ. τὴν πρόληψιν τῆς ἀνεργίας. Αἱ πρὸς τοῦτο ὑφιστάμεναι τεχνικαὶ δυνατότητες ἀνάγονται εἰς τὸν τομέα τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἀποτελεσματικότης ὅμως τῶν μέτρων νομισματικῆς πολιτικῆς εἶναι ἀμφίβολος ἢ λίαν περιορισμένη. Διότι ὅταν μειωθοῦν αἱ ἐπενδύσεις, λόγῳ μειώσεως τῆς ὀριακῆς ἀποδοτικότητος τοῦ κεφαλαίου, ἢ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ ἢ μειώσεις τοῦ τόκου δὲν θὰ ὀδηγήσῃ, συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, εἰς αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς χρηματικῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ἀλλ' εἰς αὐξησιν τῆς προτιμῆσεως ρευστότητος. Μόνον ὡς ἐπικοιτικὸν μέσον οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δηλ. ὡς μέσον συμπληρωματικὸν τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, δύνανται τὰ μέτρα νομισματικῆς πολιτικῆς νὰ ἐπιδράσουν ἀνυψωτικῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως. Συνεπῶς ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς ὑποαπασχολήσεως θὰ πρέπει νὰ διεξαχθῇ κυρίως διὰ *δημοσιονομικῶν μέσων*, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο καθιστᾷ ἀναγκάσιον πρῶτον ὅπως γίνῃ *ἐπιλογή τῶν πλέον προσφόρων δημοσιονομικῶν μέσων* καὶ δεῦτερον ὅπως *χρησιμοποιηθῶν τὰ ἐπιλεγησόμενα μέσα κατὰ τὸν προσφορωτέρον* ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ δι' αὐτῶν ἐπιδιωκομένου σκοποῦ *τρόπον*. Τὰ δύο ταῦτα βασικῆς σημασίας θέματα τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς πλήρους ἀπασχολήσεως θὰ διερευνηθοῦν εἰς τὰς ἐπομένους παραγράφους, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξετασθῇ δι' ὀλίγων ἐὰν καὶ κατὰ πόσον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτομάτως ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως ὅταν λάβῃ χώραν πτώσις τούτου, διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν ἐκ τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ ἐκπορευομένων ἀντιρρόπων δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι τείνουν νὰ ἐξουδετερώσουσιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι προεκάλεσαν τὴν πτώσιν ταύτην.

§ 2. ΑΥΤΟΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ ;

Ἡ αὐτόματος διὰ τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ, χωρὶς τὴν λήψιν ἐπὶ τούτῳ μέτρων δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος ὅταν σημειώσῃ τοῦτο πτώσιν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ ἄχρις ὀρισμένου σημείου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν λεγομένων αὐτομάτων, ἐντὸς τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ κειμένων, σταθεροποιητῶν τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος.

Οἱ αὐτόματοι οὗτοι σταθεροποιεῖται εἶναι *πρῶτον* τὸ γεγονός ὅτι ὅταν σημειώσῃ πτώσιν τὸ ἐπίπεδον οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ μειωθῆ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν, τὸ διαθέσιμον προσωπικὸν εἰσόδημα θὰ μειωθῆ κατὰ ποσὸν μικρότερον τοῦ ποσοῦ μειώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἢ καὶ δὲν θὰ σημειώσῃ μείωσιν. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο θὰ ἀσκήσῃ βεβαίως ἀντίστοιχον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως.

Πόσῃ θὰ εἶναι ἡ διαφορά μεταξὺ ποσοῦ μειώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν καὶ ποσοῦ μειώσεως τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος, ἢ καὶ ἂν θὰ προκύψῃ ἐν γένει μείωσις τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης μειώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τοῦτο προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν βαθμὸν προοδευτικότητος τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει εἰς ἐκάστην χώραν ὁ φόρος εἰσοδήματος, ἀπὸ τὸ ποσὸν τοῦ ἐξαιρουμένου τοῦ φόρου τούτου ἐλαχίστου συντηρήσεως, ἀπὸ τὸ ποσὸν τῶν ἐκπτώσεων λόγῳ οἰκογενειακῶν βαρῶν κλπ. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα προσδιορίζουν τὴν εἰσοδηματικὴν ἐλαστικότητα τῶν ἐσόδων ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἔχουν σημασίαν καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς μειωτικῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ δεδομένη μείωσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος, ἢτοι ἔχουν σημασίαν διὰ τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἀμβλύνεται ὁ ἀντίκτυπος ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, λόγῳ πτώσεως τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος καὶ ἐπομένως ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως.

Δεύτερον ἡ μείωσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν μισθωτῶν θὰ ἔξῃ ὡς συνέπειαν τὴν ἐπιστροφὴν φόρων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τοὺς μισθωτοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐπιβαρυνθῆ διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος μὲ συντελεστὴν φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος εἶχε καθορισθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προϋποθέσεως, ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημά των ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν θὰ ἦτο εἰσόδημα πλήρους ἀπασχολήσεως. Ἡ προϋπόθεσις ὅμως αὕτη παύει ὑφισταμένη ὅταν ἐν μέρος τῶν μισθωτῶν ἀπωλέσουν τὸ εἰσόδημά των, δηλ. καταστοῦν ἀνεργοὶ ἢ ὅταν ὑποστοῦν μείωσιν τοῦ ἐτήσιου εἰσοδήματός των, λόγῳ μειώσεως τοῦ χρόνου ἀπασχολήσεώς των, μείωσιν τὴν ὁποίαν κατέστησεν ἀναπότρεπτον ἡ πτώσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ μείωσις τοῦ κύκλου ἐργασιῶν τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰς ὁποίας ἀπασχολοῦνται. Ἡ μείωσις τοῦ ἐτήσιου εἰσοδήματός των σημαίνει

ὅμως ὅτι ὁ συντελεστὴς τοῦ παρακρατηθέντος φόρου εἰσοδήματος θὰ πρέπει (λόγω τῆς προοδευτικότητος τοῦ φόρου τούτου) νὰ εἶναι μικρότερος τοῦ συντελεστοῦ, βάσει τοῦ ὁποίου ὑπελογίσθη τὸ ποσὸν τῆς παρακρατήσεως καὶ συνεπῶς τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον παρεκρατήθη εἶναι μεγαλύτερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ παρακρατηθῇ. Ἡ προκύπτουσα διαφορά ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιστρεφόμενου, ὡς ἀχρεωστήτως καταβληθέντος, φόρου, ἢ καταβολὴ δὲ ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου ποσῶν ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ἢ ὁποῖα εἶναι ἰσοδύναμος πρὸς τὴν διενέργειαν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, ἐπιδραῖ ὡς εἶναι εὐνόητον αὐξητικῶς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιστρέφονται οἱ ἀχρεωστήτως καταβληθέντες φόροι καὶ οὕτως ἐπηρεάζει τὸ ὕψος τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης.

Τρίτον, ἡ πτώσις τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καὶ ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων προκαλεῖ αὐτὸν αὐξησιν τῶν δαπανῶν κοινωνικῆς προνοίας (μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ κοινωνικῆς σκοπιμότητος καὶ δαπάναι δημοσίας καταναλώσεως), ἡ αὔησις δὲ αὕτη ἐπιδραῖ ὡσαύτως αὐξητικῶς ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, συμψηφίζουσα ἐν μέρει τὴν ἐκ τῆς μείωσης τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων μείωσιν ταύτης.

Αἱ ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ Δημοσίου προϋπολογισμοῦ ἐκπορευόμεναι, ἀντίρροποι δυνάμεις ἐξουδετερώνουν τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν ὀσκει ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἢ μείωσιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, ἢ ἡ μείωσις τῶν ἐξαγωγῶν κλπ. Δὲν εἶναι ὅμως αἱ δυνάμεις αὗται τόσον ἰσχυραὶ, ὥστε νὰ ἐπαναφέρουν τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα ἰσορροπίας εἰς τὸ πρὸ τῆς πτώσεως αὐτοῦ ἐπίπεδον, ὅταν ἡ πτώσις τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ πτώσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἶναι σημαντικαί. Μόνον ὅταν πρόκειται ἀπλῶς περὶ κάμψεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος (recession) εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων νὰ παρεμποδισθῇ ἡ ἐξέλιξις ταύτης εἰς οἰκονομικὴν ὑφεσιν.

Ὅταν ὅμως εἶναι σημαντικὴ ἡ πτώσις τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος δὲν δύνανται οἱ φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς νὰ ἐπαναπαυθοῦν εἰς τὸν ἀνωτέρω αὐτοματισμόν, διότι ρῦτος εἶναι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀνεπαρκής, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀντιδράσουν ἐνεργητικῶς κατὰ τῆς ὑποαπασχολήσεως, δηλ. νὰ λάβουν ἐπὶ τούτῳ μέτρα, ἰδίᾳ μέτρα δημοσιονομικῆς, ὡς εἶδομεν, πολιτικῆς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἄνοδον εἰς τὸν ἐπιθυμητὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

§ 3. ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ἢ ΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ;

Τὰ τεχνικῶς πρόσφορα δημοσιονομικὰ μέτρα πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ αὔησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας εἶναι ἡ μείωσις τῶν φόρων, ἡ αὔησις τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμάς, ἡ αὔησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἐπιχορήγησιν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ αὔησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Προκειμένου να διαπιστώσωμεν ποιόν εκ τῶν μέτρων τούτων εἶναι περισσότερο ἀποτελεσματικόν, πρέπει νὰ ἐκκινήσωμεν ἐκ τοῦ πραγματικοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, τὸ minimum τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, τὴν ἀξίαν τῶν καθαρῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τὸ πλεόνασμα ἢ τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς, κατὰ τὴν ἕξισωσιν :

$$(1) \quad Y = \frac{1}{1 - \beta} \cdot (\alpha + I + G \pm E)$$

(ἔνθα Y , β , α , I , G καὶ E συμβολίζουν ἀντιστοίχως τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀγοραίας τιμὰς, τὸ ὅποιον καθ' ὑπόθεσιν ἰσοῦται πρὸς τὸ Ἐθνικὸν εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν, τὸ minimum τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, τὴν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς κατανάλωσιν ἥτοι τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος —ἀπὸ 0 εἰς ἓν οἰονδήποτε θετικὸν μέγεθος— τὸ ὅποιον διατίθεται διὰ τὴν αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως πέραν τοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω minimum ποσοῦ, τὴν ἀξίαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ τὸ πλεόνασμα ἢ τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐὰν τὸ ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἶναι ἐπίπεδον ὑποαπασχολήσεως, τὸ Κράτος ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιτύχη αὐξησιν τῆς προγραμματισμένης Ἐθνικῆς Δαπάνης, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ αὐξησις τῆς συνολικῆς παραγωγῆς, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ καὶ πάλιν ἰσορροπία, ἀλλ' εἰς ὑψηλότερον ἢ πρότερον ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως καὶ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Συγκεκριμένως, τὸ Κράτος ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ προκαλέσῃ αὐξησιν τῆς τιμῆς τοῦ β ἢ τῆς τιμῆς τοῦ G καὶ νὰ ἐπιτύχη δι' ἑκατέρου τῶν μέσων τούτων ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ β , ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιδράσῃ τὸ Κράτος διὰ τῆς μειώσεως τῶν ἀμέσων φόρων ἢ διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν λεγομένων «μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν». Διότι τὸσον ἡ μείωσις τῶν ἀμέσων φόρων, ὅσον καὶ ἡ αὐξησις τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἐπιδρᾷ αὐξητικῶς ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, αὕτη δὲ ὁδηγεῖ εἰς αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ β , τὸ ὅποιον ἐνταῦθα δεικνύει τὴν σχέσιν τῆς αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως πρὸς τὴν αὐξησιν τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, ἥτοι ἰσοῦται πρὸς $\frac{\Delta C}{\Delta Yd}$.

Ἡ αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, εἶναι α ὑ τ ὄ ν ο μ ο ς αὐξησις, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι δὲν ὀφείλεται αὕτη εἰς αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, δοθέντος ὅτι ἡ αὐξησις

τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εισοδήματος προέρχεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν μείωσιν τῶν φόρων ἢ τὴν αὔξησιν τῶν δημοσίων μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι αὐξάνει ἡ ἰδιωτικὴ καταναλώσις ἐπὶ ἀμεταβλήτου τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἤτοι ἡ αὔξησις ταύτης δὲν εἶναι συνέπεια τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, σημαίνει ὅτι αὐξάνει τὸ ποσοστὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον δαπανᾶται καταναλωτικῶς εἰς ἕκαστον ἐπίπεδον Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἤτοι σημαίνει αὔξησιν τῆς κλίσεως τῆς λεγομένης «Συναρτήσεως τῆς Καταναλώσεως». Ἡ αὐτόνομος ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔνοιαν καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου αὔξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ ἐπομένως ἡ αὐτόνομος αὔξησις τῆς συνολικῆς ζητήσεως, ὀδηγεῖ εἰς περαιτέρω, καὶ δὴ ὑποκινουμένην καὶ διαδοχικὴν αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, κατ' ἐφαρμογὴν τῆς «ἀρχῆς τοῦ πολλαπλασιαστοῦ», τὸ ὕψος δὲ τῆς συνολικῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τῆς αὐτόνομου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, ἤτοι τὸ ποσοστὸν τῆς ἐκάστοτε αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος—τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς προηγηθείσης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως—τὸ ὁποῖον διατίθεται διὰ περαιτέρω αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ὡς καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν (ἡ ὁποία ὅμως ὑποθέτομεν, χάριν ἀπλουστεύσεως τῆς ἐκθέσεως, ὅτι εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ἐκάστοτε αὔξησις τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἴση πρὸς τὴν ἐκάστοτε αὔξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος). Συνεπῶς συμβολίζοντες τὴν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς κατανάλωσιν διὰ τοῦ β καὶ τὴν αὐτόνομον αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως διὰ τοῦ ΔC, ἔχομεν :

$$(2) \quad \Delta Y^{(1)} = \Delta C \cdot \frac{1}{1 - \beta}$$

Τὸ γεγονός τῆς αὐτόνομου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ὑπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος (λόγῳ μειώσεως τῶν ἀμέσων φόρων ἢ λόγῳ αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν), ὡς καὶ τὸ γεγονός τῆς ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀρχικῆς αὐτόνομου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος καὶ τῆς ἐπακολουθούσης διαδοχικῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος (λόγῳ διαδοχικῆς ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως) ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι αὐξάνει εἰς ἀντίστοιχον βαθμὸν ἢ τιμὴν τοῦ β εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξίσωσιν 1 (ἡ ὁποία δεικνύει τὸ ἐπίπεδον

1) Ποσὸν συνολικῆς, μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας, αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ὀφειλομένης εἰς τὴν αὐτόνομον καὶ ὑποκινουμένην αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως.

ισορροπίας του Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος), με ἄλλας λέξεις αὐξάνει τὸ ποσοστὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον διατίθεται δι' αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Κατὰ τὸν τρόπον λοιπὸν αὐτόν, ἦτοι δι' αὐξητικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ β , ἡ μείωσις τῶν ἀμέσων φόρων ἢ ἡ αὐξησις τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ὀδηγεῖ εἰς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἔχει δηλ. ὡς συνέπειαν ὅτι τὸ ἐπίπεδον τοῦτο εἶναι ὑψηλότερον παρ' ὅσον ἦτο πρὸ τῆς μειώσεως τῶν ἀμέσων φόρων ἢ πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς ἀνυψωτικῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποῖαν ἀσκοῦν κατὰ τὸν προεκτεθέντα τρόπον ἡ μείωσις τῶν ἀμέσων φόρων ἢ ἡ αὐξησις τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος παραθέτομεν τὰ κατωτέρω δύο παραδείγματα (πίνακες 1 καὶ 2).

Εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα (πίναξ 1) λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι ἔπεται ἀπὸ διαδοχικὰς αὐξήσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀπὸ 0 εἰς 70 δισεκ. δρχ. ἔχει ἀποκατασταθῆ ἰσορροπία εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 70 δισεκ. δρχ., εἰς τὸ ὁποῖον ἡ χρηματικὴ ἀξία τῆς συνολικῆς προγραμματισμένης παραγωγῆς (τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα) εἶναι ἴση πρὸς τὴν χρηματικὴν ἀξίαν τῆς συνολικῆς ζητήσεως (προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην). Εἰς τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ ἡ τιμὴ τοῦ β εἶναι 0,3571, τὰ δὲ χρηματικὰ ποσὰ τοῦ *minimum* τῆς καταναλώσεως, (α) τῶν προγραμματισμένων ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων (I) καὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν (G) εἶναι ἀντιστοίχως 15 δισεκ. δρχ., 10 δισεκ. δρχ. καὶ 20 δισεκ. δρχ. Συνηπῶς κατὰ τὴν ἐξίσωσιν :

$$Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G) \quad (1)$$

τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα ἰσορροπίας εἶναι 70 δισεκ. δρχ. Διότι :

$$\frac{1}{1-0,3571} \times (15 \text{ δισεκ. δρχ.} + 10 \text{ δισεκ. δρχ.} + 20 \text{ δισεκ. δρχ.}) = 70 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Μετὰ τὴν μείωσιν τῶν ἀμέσων φόρων καὶ τὴν ἰσόποσον αὐξησιν τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, ἡ ἰδιωτικὴ καταναλώσις σημειώνει αὐτόνομον αὐξησιν κατὰ 5 δισεκ. δρχ. (ὀριακὴ ροπή πρὸς καταναλώσιν, δηλ. σχέσις αὐξήσεως καταναλώσεως πρὸς αὐξησιν διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, 0,5), ἦτοι αὐξάνει ἡ κλίσις «τῆς συναρτήσεως τῆς καταναλώσεως». Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐτονόμου ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τῆς συνολικῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως εἶναι ἡ ἀνατροπὴ τῆς ὑφισταμένης ἰσορροπίας προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς (Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) καὶ προγραμματισμένης

1) Εἰς τὸ παράδειγμα λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι τὸ E εἶναι ἴσον πρὸς τὸ μηδέν, ἦτοι τὸ παθητικὸν τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἄλλοδαπῆς εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ἐνεργητικόν.

Ἐθνικῆς Δαπάνης, καὶ ἡ κατ' ἀκολουθίαν τούτου ὡς καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς διαδοχικῆς, κατὰ τὰς ἐπομένους εἰσοδηματικὰς περιόδους, ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, διαδοχικῆ αὐξήσεως τῆς προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς μέχρις οὗτο ἀποκατασταθῆ ἰσορροπία (ἰσότης προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς πρὸς προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην) εἰς ἐπίπεδον Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος 80 δισεκ. δρχ. Εἰς τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ ἡ τιμὴ τοῦ β (σχέσις αὐξήσεως ἰδιωτικῆς καταναλώσεως πρὸς αὐξήσιν Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) ἔχει ἀνέλθει ἀπὸ 0,3571 —ἐπίπεδον εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο πρὸ τῆς μειώσεως τῶν φόρων— εἰς 0,4375. Ἡ ἄνοδος δὲ ταύτης ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ τ' ἀνωτέρω αὐτόνομον καὶ ὑποκινουμένην αὐξήσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς τιμῆς τοῦ β τὸ ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι :

$$\frac{1}{1-0,4375} \times (15 \text{ δισεκ. δρχ.} + 10 \text{ δισεκ. δρχ.} + 20 \text{ δισεκ. δρχ.}) = 80 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Πίναξ 1 (δισεκ. δρχ.)

Yf	Tx	Yd	C	I+G	C + I + G (Ἐθνικὴ Δαπάνη)	
0	0	0	15	10+20	15+10+20=45	
...	
70	20	50	40	10+20	40+10+20=70	$Y = \frac{1}{1-0,3571} \times (15+10+20)=70$
70	10	60	45	10+20	45+10+20=75	
75	10	65*	47,5	10+20	47,5+10+20=77,5	
...	
80	10	70*	50	10+20	50+10+20=80	$Y = \frac{1}{1-0,4375} \times (15+10+20)=80$

* Ὅριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν ἴση πρὸς 0.

Εἰς τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω συμπέρασμα, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ μείωσις τῆς ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἐπιβαρύνσεως, καταλήγομεν καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ λεγομένου «πολλαπλασιαστοῦ τῆς φορολογικῆς μειώσεως». Ὁ πολλαπλασιαστὴς οὗτος, ὅστις ἐκφράζει τὴν εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἐμφανιζομένην πολλαπλασιαστικὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐτονόμου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως (λόγος μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος) ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, εἶναι ἴσος πρὸς $\frac{1}{1-\beta}$, ἔθνα β εἶναι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ

Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Ὁ πολλαπλασιαστέος ἐπὶ τὸν ὁποῖον πολλαπλασιάζεται ὁ πολλαπλασιαστής οὗτος, συμβολιζόμενος διὰ τοῦ C_1 , εἶναι τὸ ποσὸν τῆς αὐτονόμου αὐξήσεως τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως, λόγῳ τῆς αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος τῆς ὀφειλομένης ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μείωσιν τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ὡς καὶ εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἐμφαίνεται, τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς αὐτονόμου αὐξήσεως τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως (ΔC_1) προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος. Συνεπῶς, ἡ συνολικὴ αὐξηση τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὴν ὁποῖαν συμβολίζομεν διὰ τοῦ ΔY , ἢ προκύπτουσα ἐκ δεδομένης φορολογικῆς μειώσεως θὰ εἶναι :

$$(3) \quad \Delta Y = \frac{1}{1 - \beta} \cdot \Delta C_1$$

Ἐὰν συνεπῶς, ἡ τιμὴ τοῦ ΔC_1 (αὐτόνομος αὐξησης τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως λόγῳ μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος) εἶναι ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα 5 δισεκ. δραχμῶν, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ β εἶναι 0,5, θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{1}{1 - 0,5} \times 5 \text{ δισεκ. δραχ.} = 2 \times 5 \text{ δισεκ. δραχ.} = 10 \text{ δισεκ. δραχ.}$$

Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὸ ὁποῖον ἐπέρχεται εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἀντὶ μειώσεως καθ' ὠρισμένον ποσὸν τοῦ φόρου εἰσοδήματος λάβει χώραν αὐξησης κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν κοινωνικοῦ χαρακτῆρος μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ἀποτελέσματος τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ μείωσις τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Τοῦτο συμβαίνει διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ αὐτόνομος αὐξησης τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως εἶναι μεγαλύτερα ὅταν αὐξηθοῦν καθ' ὠρισμένον ποσὸν αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ παρ' ὅσον εἶναι ὅταν μειωθῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἡ ἐπιβάρυνσις ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Εἶναι δὲ μεγαλύτερα ἢ αὐτόνομος αὐξησης τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν δευτέραν, διότι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος ἐκείνων τῶν ὁποίων ἠϋξήθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα λόγῳ αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν εἶναι μεγαλύτερα, δι' εὐνοήτους λόγους, τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος ἐκείνων τῶν ὁποίων ἠϋξήθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα λόγῳ μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Οὕτως, ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῆς πρώτης κατηγορίας εἶναι 0,6, ἐνῶ ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῆς δευτέρας κατηγορίας εἶναι (ὡς εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ πίνακος 1) 0,5, τότε ἡ αὐτόνομος αὐξησης τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως κατ' ἀκολουθίαν τῆς κατὰ 10 δισεκατομμύρια δραχμῶν αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν θὰ εἶναι 6 δισεκ. δραχ., μὲ ἀποτέλεσμα ὅτι καὶ ἡ συνολικὴ αὐξηση τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι μεγαλύτερα τῆς αὐξήσεως ἢ ὁποῖα κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπέ-

χεται ἐκ τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν 10 δισεκ. δρχ. μειώσεως τοῦ φόρου εισοδήματος, ὡς δεικνύει καὶ ὁ ἐπόμενος πίναξ 2. Εἰς τὸν πίνακα αὐτὸν τὸ νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας ἐπιτυγχάνεται εἰς ποσὸν Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος 82 δισεκ. δρχ., εἰς τὸ ἐπίπεδον δὲ τοῦτο ἡ τιμὴ τοῦ β, δηλ. ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἔχει αὐξηθῆ ἀπὸ 0,3571 εἰς 0,4512, ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μειώσεως τοῦ φόρου εισοδήματος ἠϋξήθη αὕτη, ὡς δεικνύει ὁ πίναξ 1, ἀπὸ 0,3571 εἰς μόνον 0,4375. Ἡ μεγαλύτερα αὐξήσις τῆν τιμῆς τοῦ β εἰς τὴν περίπτωσιν αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν παρ' ὅσον εἰς τὴν περίπτωσιν μειώσεως τοῦ φόρου εισοδήματος ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐπισημανθὲν γεγονός ὅτι ἡ αὐτόνομος αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν δευτέραν, διότι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν ἐκ τοῦ Διαθεσίμου Εἰσοδήματος εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν δευτέραν. Οὕτως εἰς τὸ νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας ἔχομεν :

$$Y = \frac{1}{1 - 0,4512} \times (15 \text{ δισεκ. δρχ.} + 10 \text{ δισεκ. δρχ.} + 20 \text{ δισεκ. δρχ.})$$

καὶ συνεπῶς :

$$Y = 1,824 \times 45 \text{ δισεκ. δρχ.} = 82 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Πίναξ 2 (δισεκ. δρχ.)

Yf	Tx	Tp	Yd	C	I + G	C + I + G (Ἐθνικὴ Δαπάνη)	
0	0	0	0	15	10+20	15+10+20 = 45	
...	
70	20	0	50	40	10+20	40+10+20 = 70	$Y = \frac{1}{1-0,3571} \times (15+10+20) = 70$
70	20	10	60	46	10+20	46+10+20 = 76	
76	20	10	66*	49	10+20	49+10+20 = 79	
...	
82	20	10	72*	52	10+20	52+10+20 = 82	$Y = \frac{1}{1-0,4512} \times (15+10+20) = 82$

* Ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν ἴση πρὸς 0.

Περισσότερον σημαντικὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπιτυγχάνονται ὅταν τὸ Κράτος ἀντὶ νὰ μειώσῃ τοὺς ἀμέσους φόρους ἢ αὐξήσῃ τὰς μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς προβῆ εἰς αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἀνυ-

ψωτική επίδρασις ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι μεγαλυτέρα ἢ εἰς τὰς προηγούμενας δύο περιπτώσεις, διότι θὰ προέλθῃ αὕτη τόσον ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν ὅσον καὶ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ β. Ἡ αὔξησις τῆς τιμῆς τοῦ β, ἢ ὅποια εἰκονογραφεῖται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα 3, θὰ εἶναι συνέπεια τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, εἰς τὴν ὅποian ὠδήγησεν ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ τὴν ὅποian (αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) θὰ ἐπακολουθήσῃ ὑποκινουμένη αὔξησις τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως, νέα αὔξησις ἐντεῦθεν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, νέα ὑποκινουμένη αὔξησις τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως κ.λ.π., μέχρις ὅτου ἀποκατασταθῇ ἰσορροπία συνολικῆς προγραμματισμένης παραγωγῆς πρὸς προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην. Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ πίνακος 3 ἡ ἰσορροπία αὕτη ἐπιτυγχάνεται εἰς ἐπίπεδον Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος 90 δισεκ. δρχ.

Πίναξ 3 (δισεκ. δρχ.)

Yf	T _x	Yd	C	I	G	C + I + G (Ἐθνικὴ Δαπάνη)	
70	20	50	40	10	20	40+10+20 = 70	$Y = \frac{1}{1-0,3571} \times (15+10+20) = 70$
70	20	50	40	10	30	40+10+30 = 80	
80	20	60*	45	10	30	45+10+30 = 85	$Y = \frac{1}{1-0,3888} \times (15+10+30) = 90$
85	20	65*	47,5	10	30	47,5+10+30 = 87,5	
...	
90	20	70*	50	10	30	50+10+30 = 90	

* Ὅριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν ἴση πρὸς 0.

Τὸ νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας ἐξευρίσκεται ἐὰν εἰς τὴν ἐξίσωσιν:

$$Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)$$

λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς μεταβολὰς τόσον εἰς τὴν τιμὴν τοῦ β ὅσον καὶ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ G, τὰς ὁποίας προεκάλεσεν ἡ κατὰ 10 δισεκ. δρχ. αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ μεταβολαὶ αὗται, συγκεκριμένως ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν πρῶτον ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ β, ἢ ὅποια πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν ἦτο — ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα 3 — ἴση πρὸς 0,3571, ἠυξήθη τελικῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς διαδοχικῆς ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως εἰς 0,3888, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ G ἢ ὅποια ἦτο πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν 20 δισεκ. δρχ. καὶ ἔγινε

μετά τὴν αὐξησιν τούτων 30 δισεκ. δρχ. καὶ ἐφαρμοσθῆ ὁ ἄνωτέρω τύπος, θὰ προκύψῃ :

$$Y^{(1)} = \frac{1}{1-0,3888} \times (15 \text{ δισεκ. δρχ.} + 10 \text{ δισεκ. δρχ.} + 30 \text{ δισεκ. δρχ.}) = 90 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ 10 δισεκ. δρχ. εἶχεν ὡς συνέπειαν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας κατὰ 20 δισεκ. δρχ. Ἐνῶ ἡ αὐξησις κατὰ τὸ ποσὸν τῶν 10 δισεκ. δρχ. τῶν δημοσίων μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ ἡ μείωσις κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν ἀμέσων φόρων εἶχεν, ὡς διεπιστώσαμεν ἄνωτέρω, ὡς συνέπειαν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας μόνον κατὰ 12 δισεκ. δρχ. καὶ 10 δισεκ. δρχ. ἀντιστοίχως.

Τὸ ὅτι τὸ ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς κατὰ 10 δισεκατομμύρια δραχμῶν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ τῆς μειώσεως τῶν φόρων, ὀφείλεται —ὡς προκύπει ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ πίνακος 3 πρὸς τοὺς πίνακας 1 καὶ 2— πρῶτον εἰς τὸ ὅτι ἡ αὐτόνομος αὐξησις τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως εἶναι μεγαλύτερα εἰς περίπτωσιν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν —συγκεκριμένως ἀνέρχεται αὕτη εἰς 10 δισεκ. δραχμῶν— τῆς αὐτόνομου αὐξήσεως, ἢ ὁποῖα ἐπέρχεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ τῆς μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ὡς ἐμφαίνεται εἰς τοὺς πίνακας 1 καὶ 2 ἡ αὐτόνομος αὐξησις τῆς καταναλωτικῆς ζητήσεως καὶ ἐπομένως τῆς συνολικῆς ζητήσεως κατ' ἀκολουθίαν τῆς κατὰ 10 δισεκ. δρχ. μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἀνέρχεται εἰς μόνον 5 δισεκ. δρχ., ἢ δὲ κατ' ἀκολουθίαν τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν αὐτόνομος αὐξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν ἀνέρχεται εἰς 6 δισεκ. δρχ. Τοῦτο, δηλ. ἡ μικρότερα αὐτόνομος αὐξησις τῆς συνολικῆς ζητήσεως εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις παρ' ὅσον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς καταναλώσιν εἶναι μικρότερα τῆς μονάδος, καὶ συνεπῶς αὐτόνομος αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως λαμβάνει χώραν κατὰ ποσὸν μικρότερον τοῦ ποσοῦ τῆς λόγῳ μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἢ αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος.

Δεύτερον εἶναι μεγαλύτερον τὸ ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται ἐκ τῆς αὐξήσεως καθ' ὀρισμένον ποσὸν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται ἐκ τῆς αὐξήσεως κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ τῆς μειώσεως κατὰ τὸ ἴδιον ποσὸν τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἐκ τοῦ

1) Δηλ. νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας.

λόγου ὅτι καὶ ἡ ὑποκινουμένη αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἶναι κατ' ἀνάγκην *μεγαλυτέρα* εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἢ συνολικὴ ὑποκινουμένη αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἀνέρχεται, ὡς δεικνύει ὁ πίναξ 3, εἰς 10 δισεκ. δρχ. (50 δισεκ. δρχ. — 40 δισεκ. δρχ.), ἐνῶ εἰς τὰς περιπτώσεις μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἢ αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ συνολικὴ ὑποκινουμένη αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἀνέρχεται, ὡς δεικνύουν οἱ πίνακες 1 καὶ 2, ἀντιστοίχως εἰς 5 δισεκ. δρχ. (1) (50 δισεκ. δρχ. — 45 δισεκ. δρχ.) καὶ 6 δισεκ. δρχ. Εἶναι δὲ κατ' ἀνάγκην *μεγαλυτέρα* ἢ συνολικὴ ὑποκινουμένη αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μειώσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἢ τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ ἀρχικὴ αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἢ ὀφειλομένη εἰς τὴν αὐτόνομον αὐξήσιν τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως καὶ ὀδηγοῦσα εἰς ὑποκινουμένην αὐξήσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ β, εἶναι *μεγαλυτέρα* εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις.

Βεβαίως αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν λαμβάνει χώραν καὶ διὰ τῆς *ἐπιχορηγήσεως* τῶν *ἐπιχειρήσεων* παραγωγῆς καταναλωτικῶν καὶ παραγωγικῶν ἀγαθῶν. Διότι διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως αὐξάνει τεχνητῶς ἢ ὀριακὴ πρόσοδος τῶν ἐπιχορηγουμένων ἐπιχειρήσεων, με ἀποτέλεσμα τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας ὀριακῶν ἐσόδων καὶ ὀριακῶν ἐξόδων εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον παραγωγῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πρὸ τῆς ἐπιχορηγήσεως ἐπίπεδον ταύτης. Οὕτως, εἰς τὸ κατωτέρω παράδειγμα (πίνακες 4 καὶ 5) ἡ παραγωγή τῆς Α ἐπιχορηγουμένης ἐπιχειρήσεως εἶχε καθορισθῆ πρὸ τῆς ἐπιχορηγήσεως ταύτης εἰς 300 περίπου μονάδας, μετὰ δὲ τὴν καταβολὴν ἐπιχορηγήσεως ἐκ 5 νομισματικῶν μονάδων κατὰ μονάδα προϊόντος καθωρίσθη αὕτη περὶ τὸ ἐπίπεδον τῶν 400 μονάδων (μεταξὺ 400 καὶ 500 μονάδων).

1) 50 δισεκ. δρχ. εἶναι ἡ ἀξία τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας, ἐνῶ 45 δισεκ. δρχ. εἶναι ἀξία τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως μετὰ τὴν αὐτόνομον αὐξήσιν ταύτης (Πίναξ 1). Συνεπῶς ἡ διαφορὰ ἀποτελεῖ τὴν συνολικὴν ὑποκινουμένην αὐξήσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως.

Πίναξ 4

Ποσότης	Τιμή	Συνολικά ἀκαθάριστα έσοδα	Συνολικά έξοδα	Καθαρά έσοδα	Μέσον συνολικόν κόστος	Όριακόν κόστος	Όριακή πρόσθετος
0	50	—	1.000	—	—	—	—
100	44	4.400	4.000	400	40	30,0	44,0
200	41	8.200	6.500	1.700	32,5	25,0	38,0
300	38	11.400	8.500	2.900	28,3	20,0	32,0
400	32	12.800	10.000	2.800	25,0	15,0	14,0
500	25	12.500	12.500	0	25,0	25,0	—3,0
600	18	10.200	15.200	—5.000	25,33	27,0	—23,0
700	8	5.600	20.200	—14.600	28,86	50	—46,0

Πίναξ 5

(Μετά την καταβολήν έπιχορηγήσεως εκ 5 νομισμ. μονάδων κατά μονάδα προϊόντος)

Ποσότης	Τιμή	Συνολικά ἀκαθάριστα έσοδα (*)	Συνολικά έξοδα	Καθαρά έσοδα	Μέσον συνολικόν κόστος	Όριακόν κόστος	Όριακή πρόσθετος (*)
0	50	—	1.000	—	—	—	—
100	44	4.900	4.000	900	40,0	30,0	49,0
200	41	9.200	6.500	2.700	32,5	25,0	43,0
300	38	12.900	8.500	4.400	28,3	20,0	37,0
400	32	14.800	10.000	4.800	25,0	15,0	19,0
500	25	15.000	12.500	2.500	25,0	25,0	2,0
600	17	13.200	15.200	—2.000	25,33	27,0	—18,0
700	8	9.100	20.200	—11.100	28,86	50,0	—41,0

*) Σύν το ποσόν τής έπιχορηγήσεως.

Τò μέσον όμως τής έπιχορηγήσεως είναι άποτελεσματικόν μόνον εις τās περιπτώσεις τών έπιχειρήσεων, αί όποια παράγουν *καταναλωτικά αγαθά* με μεγάλην έλαστικότητα ζήτησεως. Τò μέγιστον όμως μέρος τών καταναλωτικών αγαθών (βασικά και μη βασικά είδη) παρουσιάζει εις χώρας με ύψηλόν κατά κεφαλήν εισόδημα και ύψηλόν βιοτικόν επίπεδον —τοιαύται δέ είναι αι χώραι εις τās όποιας κυρίως καθίσταται άναγκαία ή λήψις μέτρων αντικυκλικήν δημοσιονομικής πολιτικής πρòς έξασφάλισιν ύψηλου επιπέδου άπασχολήσεως— έλαστικότητα τής ζήτησεως έν σχέσει πρòς τās τιμάς μικροτέραν τής μονάδος ή τò πολύ ίσην πρòς ταύτην. Τοϋτο σημαίνει ότι ή μείωσις τών τιμών πωλήσεως τών διαφόρων καταναλωτικών αγαθών την όποιαν καθιστά δυνατήν ή έπιχορήγησις τών έπιχειρήσεων παραγωγής τού-

των δὲν θὰ ἀσκήσῃ παρὰ λίαν περιορισμένην αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν συνολικῶς ζητουμένων ποσοτήτων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπομένως ἐπὶ τῆς συνολικῆς παραγωγῆς τούτων.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιχειρήσεις παραγωγῆς *παραγωγικῶν ἀγαθῶν*, ἡ ἐπιχορήγησις τούτων εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι οὐδεμίαν θὰ ἀσκήσῃ αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν. Διότι ὅταν ἡ ὀριακὴ ἀποδοτικότητα τοῦ κεφαλαίου εἶναι πολὺ χαμηλὴ, ὡς εἶναι ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας κρίνεται ἀναγκαία ἡ λήψις μέτρων ἀντικυκλικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς πρὸς διασφάλισιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, οἰαδῆποτε μείωσις τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν παραγωγικῶν ἀγαθῶν καθισταμένη δυνατὴ διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων παραγωγῆς τούτων, καὶ συνεπαγομένη μείωσιν τοῦ χρηματικοῦ κόστους τῶν ἐπενδύσεων δὲν θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν τούτων καὶ ἐπομένως εἰς αὐξησιν τῶν ζητουμένων ποσοτήτων καὶ τῆς παραγωγῆς παραγωγικῶν ἀγαθῶν.

Διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω λόγον καὶ ἡ ἐπιχορήγησις ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἀναλήψεως ἑνὸς μέρους τῆς χρηματικῆς δαπάνης διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκτελουμένας ἐπενδύσεις ἢ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἐπιβαρύνσεως διὰ καταβολὴν τόκων διὰ δάνεια συναπτόμενα ὑπ' αὐτῶν πρὸς χρηματοδότησιν ἐπενδύσεων τῶν θὰ ἔχῃ λίαν πενιχρὰ ἀποτελέσματα. Ἐκτὸς ἂν τὸ Δημοσίον ἀναλάβῃ τὸ μέγιστον μέρος τῆς χρηματικῆς δαπάνης τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, ὁπότε ὅμως εἶναι προτιμότερον τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ διατεθῇ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν χρηματοδοτήσεων δημοσίων ἐπενδύσεων νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν χρηματοδότησιν δημοσίων ἐπενδύσεων μεγαλυτέρας παραγωγικότητος.

Τὸ διαπιστωθὲν ἀνωτέρω γεγονός τῆς μεγαλυτέρας αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας, ἐν περιπτώσει αὐξήσεως καθ' ὠρισμένον ποσὸν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἢ ὁποία ἐπέρχεται εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντὶ ν' αὐξηθοῦν καθ' ὠρισμένον ποσὸν αἱ δαπάναι αὐταὶ μειωθοῦν κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν οἱ φόροι ἢ αὐξηθοῦν αἱ δημόσιαι δαπάναι διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, *καθιστᾷ τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τὸ πλέον πρόσφορον μέσον ἀντικυκλικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς* εἰς περίοδον ὑποαπασχολήσεως. Τὴν μεγαλυτέραν προσφορότητα τοῦ μέσου τούτου καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς κατὰ προτίμησιν χρησιμοποίησεως αὐτοῦ ἐπαυξάνει τὸ γεγονός ὅτι αἱ δυνατότητες αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν—ὡς ἄλλως τε καὶ αἱ δυνατότητες αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς—εἶναι ὀπεριόριστοι, ἐνῶ αἱ δυνατότητες μείωσεως τῶν φόρων εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων πεπερασμένα: Ὑφίσταται δηλ. ἐν φυσικὸν ὄριον εἰς τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπερβαθῇ, διότι οὗτοι δύνανται νὰ ὑποβιβασθοῦν μόνον μέχρι

του 0 %, ἐνῶ οὐδὲν φυσικὸν ὄριον ὑφίσταται εἰς τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, ὅταν ἡ αὐξησις αὐτῶν ἀποβλέπη εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ αὐξησιν τοῦ πραγματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

§ 4. Ο ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Ἐφ' ὅσον διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ὡς μέσον ἀντικυκλικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς τῆς μειώσεως τῶν φόρων ἢ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμάς, καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ ἐρευνηθῇ π ὅ σ η θὰ εἶναι ἡ συνολικὴ μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας, αὐξησις τῆς προγραμματισμένης Ἐθνικῆς Δαπάνης κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Ἡ ἐρευνα τοῦ ζητήματος τούτου ἐνέχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν, διότι ἐὰν ἡ ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν προκύπτουσα συνολικὴ μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας αὐξησις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ἥτοι τῆς συνολικῆς ἐνεργοῦ ζητήσεως, εἶναι μεγαλυτέρα τῆς δυνατῆς αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι ἀρχικῶς μὲν αὐξησις τῆς παραγωγῆς συνοδευομένη ὑπὸ ἐλαφρᾶς ὑψώσεως τῶν τιμῶν, μετὰ δὲ τὴν ἐξάντλησιν τῶν δυνατοτήτων αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, ἀποκλειστικῶς ὑψωσις τῶν τιμῶν, δηλαδὴ «κ α θ α ρ ὀ ς πληθωρισμός». Διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ὁ πληθωρισμὸς θὰ πρέπει ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν νὰ λάβῃ χώραν μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἐντεῦθεν μέλλουσα νὰ προκύψῃ συνολικὴ αὐξησις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης δὲν θὰ εἶναι μεγαλυτέρα τῆς δυνατῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς. Διὰ νὰ δοθῇ ὁμως ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα π ὅ σ η πρέπει νὰ εἶναι ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ νὰ προκαλέσῃ αὕτη συνολικὴν αὐξησιν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης ἴσην πρὸς τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῆς δυναμένης νὰ πραγματοποιηθῇ, εἰς τὴν περὶ ἧς πρόκειται χώραν, αὐξήσεως τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καὶ προσφορᾶς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἰσότης προγραμματισμένης Ἐθνικῆς Δαπάνης πρὸς προγραμματισμένην συνολικὴν παραγωγὴν εἰς ἐπίπεδον πλήρους ἀπασχολήσεως χωρὶς ὑψωσιν τῶν τιμῶν, θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ οἱ παράγοντες οἱ ὅποιοι προσδιορίζουν τὴν τιμὴν τούτου.

Α' Ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Διὰ νὰ ἐξεύρωμεν τὸ νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ ὅποιον θὰ προέλθῃ ἐκ δεδομένης μεταβολῆς, καὶ δὴ αὐξήσεως, τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, τὴν ὅποιαν συμβολί-

ζομεν διὰ τοῦ ΔG , ἀναχωροῦμεν ἀπὸ τὴν βασικὴν ἐξίσωσιν :

$$(1) \quad Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)^{(1)}$$

ἢ ὅποια περιέχει, ὡς ἀνωτέρω (§ 3) ἐσημειώθη, τοὺς παράγοντας οἱ ὅποιοι προσδιορίζουν τὸ ἐκάστοτε ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Ἐκ τῆς ἐξισώσεως ταύτης προκύπτει ἡ ἐξίσωσις :

$$(2) \quad Y + \Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G + \Delta G)$$

Πράγματι, ἀφοῦ
$$Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)$$

$Y + \Delta G$ (δηλ. Ἐθνικὸν Εἰσοδήμα $\sigma \cup \nu$ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) θὰ ἰσοῦται κατ' ἀνάγκην πρὸς :

$$\frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G + \Delta G).$$

Δι' ἐπεξεργασίας τῆς ἐξισώσεως 2 προκύπτει ἡ ἐξίσωσις :

$$(3) \quad Y + \Delta Y = \left[\frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G) \right] + \left(\frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta G \right)$$

Ἐὰν τώρα ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τὴν ἐξίσωσιν 3 τὴν ἐξίσωσιν 1, θὰ προκύψῃ ἡ ἐξίσωσις :

$$(4) \quad \Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta G$$

Ἡ ἐξίσωσις αὕτη μᾶς δεικνύει ἀκριβῶς τοὺς παράγοντας οἱ ὅποιοι προσδιορίζουν τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἔπειτα ἀπὸ δεδομένην αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Συνεπῶς, δυνάμεθα διὰ χρησιμοποίησεως τῆς ἐξισώσεως ταύτης νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ ποσὸν εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἀνέλθῃ τελικῶς, ὅταν θὰ ἐπιτευχθῇ τὸ νέον ἐπίπεδον ἰσορροπίας, ἢ αὐξήσις τῆς χρηματικῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τοῦ χρηματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ὡς ἀποτέλεσμα δεδωμένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

1) Χάριν ἀπλουστεύσεως λαμβάνομεν καὶ ἐνταῦθα ὡς δεδομένον ὅτι τὸ παθητικὸν τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ἐνεργητικόν, καὶ ὅτι ἐπομένως τὸ E (πλεόνασμα ἢ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τούτου) ἔχει τιμὴν 0.

Ούτως, εάν β , ήτοι $\frac{\Delta C}{\Delta Y d_1^{(1)}}$, και ΔG έχουν αντιστοίχως τὰς τιμὰς 0,8 και 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν, τότε τὸ ποσὸν τοῦ ΔY θὰ εἶναι ἴσον πρὸς :

$$\frac{1}{1-0,8} \times 5.000.000.000 \text{ δρχ.} = 5 \times 5.000.000.000 \text{ δρχ.} = 25.000.000.000 \text{ δρχ.}$$

Ἐὰν συνεπῶς πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν τὸ ἐπίπεδον ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ήτο 75 δισεκατομμύρια δραχμῶν, μετὰ τὴν κατά 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ ἀνέλθη τοῦτο εἰς 100 δισεκατομμύρια δραχμῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν καθ' ὠρισμένον ποσόν, προκαλεῖ αὐξησιν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης και τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας, κατά ποσὸν *πολλαπλασιον* τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Εἰς τὸ προαναφερθὲν ἀριθμητικὸν παράδειγμα προεκάλεσεν αὕτη *πενταπλασιον* αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ *πολλαπλασιαστής* τῶν δημοσίων δαπανῶν εἶναι εἰς τὸ παράδειγμα τοῦτο ἴσος πρὸς 5. Γενικῶς, ὁ *πολλαπλασιαστής* τῶν δημοσίων δαπανῶν, ήτοι ἡ σχέσηις τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας πρὸς τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν, εἶναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν καθ' ὠρισμένον ποσὸν προκαλεῖ, ὡς εἰς τὸ προαναφερθὲν παράδειγμα, αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας κατά μεγαλύτερον ποσόν.

Τὸ μέγεθος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν προσδιορίζεται, ὡς ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως προκύπτει, *ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν*, ήτοι ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ β , κατά τὴν ἐξίσωσιν :

$$(5) \quad K_g = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1-\beta}$$

(ἔνθα K_g συμβολίζει τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν).

Ἡ πολλαπλασιαστικὴ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς χρηματικῆς Ἐθνικῆς δαπάνης και ἐπομένως ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ χρηματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δεδομένη αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν, ἀναλύεται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα 6, εἰς τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα τοῦ προαναφερθέντος παραδείγματος και εἰς τὸν ὁποῖον ἐμφανίζεται ἡ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἡ ὑποκινουμένη αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συνολικῆς

1) Λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι $\Delta Y_f = \Delta Y_d$, και ὅτι συνεπῶς ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδὲν (βλ. κατωτ.).

μέχρις αποκαταστάσεως Ισοροπίας, αύξήσεως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Πίναξ 6

(έκατομ. δρχ.)

Εισοδ. Περίοδος	ΔC	ΔI	ΔG	Αύξησης Ἐθνικῆς Δαπάνης	Αύξησης Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ΔYf	Αύξησης Διαθέσιμου Προσωπικοῦ Εἰσοδήματος ΔYd
0	—	—	—	—	—	—
α	—	—	5.000	5.000	5.000	5.000
β	4.000	—	5.000	9.000	9.000	9.000
γ	7.200	—	5.000	12.200	12.200	12.200
δ	20.000	—	5.000	25.000	25.000	25.000

Β' Παράγοντες προσδιορίζοντες τὴν τιμὴν τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

α) Τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον κατελήξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον ἐδάφιον περὶ τοῦ μεγέθους τῆς πολλαπλασιαστικῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ, μὲ δεδομένη ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν, ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος Ισοροπίας δεδομένη μ ο ν ο μ ε ρ ῆ ς αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἦτοι ἡ διενέργεια ἑλλειμματικῶν δημοσίων δαπανῶν, στηρίζεται, ἐν πρώτοις, ἐπὶ τῆς προϋποθέσεως ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν, καὶ ὅτι συνεπῶς ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ συνολικοῦ διαθέσιμου εἰσοδήματος (ἐπὶ τοῦ (Yd) οὐδόλως ὑπολείπεται τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ αὕτη ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν (ἐπὶ τοῦ Yf), ὅτι δηλαδὴ $\Delta Yf = \Delta Yd$. Ὅταν ὅμως ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα ἐν μέρος τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν προερχομένης διαδοχικῆς, κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εἰσοδηματικῶν περιόδων, αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀφαιρεῖται διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, καὶ ὅτι συνεπῶς ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ μηδενός, τότε καὶ τὸ ποσοδὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος Ισοροπίας, κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν,

1) Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἀναλύσεως λαμβάνεται χάριν ἀπλουστεύσεως ὡς δεδομένον, ὅτι τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀγοραίας τιμὰς (Yp) εἶναι ἴσον πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν (Yf) καὶ ὅτι ἡ αὐξησης τοῦ διαθέσιμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος (ΔYd) εἶναι ἴση πρὸς τὴν αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν (ΔYf) καὶ ἐπομένως ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν.

θά είναι μικρότερον τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐξίσω-
σεως 4 (1). Διὰ νὰ ἐξεύρωμεν τὸ πραγματικὸν ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ
Εἰσοδήματος, ἔπειτα ἀπὸ δεδομένην αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγο-
ρὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγα-
λυτέρα τοῦ μηδενός, θὰ πρέπει εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξίσωσιν 4 ν' ἀφαιρέσωμεν
ἀπὸ τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν τὴν ὀριακὴν πρὸς φορολογίαν,
ὁπότε ἡ ἐξίσωσις αὕτη τροποποιεῖται ὡς ἀκολουθῶς :

$$(6) \quad \Delta Y = \frac{1}{1 - \beta(1 - t)} \cdot \Delta G$$

(ἔνθα t συμβολίζει τὸ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖται διὰ τοῦ φόρου εἰσοδή-
ματος ἀπὸ ἐκάστην μονάδα αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος).

Οὕτως, ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι 0,2 ἢ δὲ τιμὴ τοῦ β
καὶ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπη-
ρεσιῶν, εἶναι, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα, ἀντιστοίχως 0,8 καὶ 5 δισεκα-
τομύρια δραχμῶν, τότε τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μετὰ
ἀποκατάστασιν τῆς διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διαταραχθεί-
σης ἰσορροπίας, θὰ εἶναι :

$$\Delta Y = \frac{1}{1 - 0,8(1 - 0,2)} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

καὶ ἐπομένως :

$$\Delta Y = \frac{1}{1 - 0,64} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.} = 2,77 \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.} = 13,85 \text{ δισεκατ. δρχ.}$$

Μὲ ἄλλας λέξεις, *διαν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυ-
τέρα τοῦ μηδενός, ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν
ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι, με δεδομένην τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς
πρὸς κατανάλωσιν, μικρότερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ, ὁ ὁποῖος προκύπτει
μὲ ὀριακὴν ροπήν πρὸς φορολογίαν ἴσην πρὸς τὸ μηδέν.* Πάντως καὶ εἰς τὴν
περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυ-
τέρα τοῦ μηδενός, ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν
ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος—ἐκτὸς ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή

1) Χάριν ἀπλουστεύσεως τῆς ἐκθέσεως δὲν λαμβάνονται ἐνταῦθα ὑπ' ὄψιν οὔτε τὰ
ἀδιανεμήτα κέρδη τῶν Α.Ε. οὔτε ὁ φόρος εἰσοδήματος νομικῶν προσώπων, οὔτε αἱ μετα-
βιβαστικαὶ πληρωμαί. Συνεπῶς λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι Ἦδ εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ
τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος (Y_f) —τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀνωτέρω γενομένην ὑπόθεσιν ἰσοῦται
πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀγοραίας τιμὰς— καὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος φυσικῶν προ-
σώπων (T_x). Ἡ μερικὴ αὕτη ἀφαίρεσις τῆς πραγματικότητος κατ' οὐδὲν μειώνει τὴν ἀξίαν
τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς ἀναλύσεως, οὐδὲ μεταβάλλει τὸ ποσὸν
κατὰ τὸ ὁποῖον, βάσει τοῦ συμπεράσματος τούτου, θὰ αὐξηθῇ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς
ἀμοιβὰς συντελεστῶν κατόπιν δεδομένης αὐξήσεως τοῦ G , ἐφ' ὅσον παραμείνουν
ἀμεταβλητὰ τὰ ποσὰ τῶν ἀδιανεμήτων κερδῶν, τοῦ φόρου εἰσοδήματος νομικῶν
προσώπων καὶ τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν.

πρὸς φορολογία εἶναι ἴση πρὸς τὴν μονάδα, ὁπότε καὶ ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι ἴσος πρὸς τὴν μονάδα.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ δεδομένη αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας, ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπὴ πρὸς φορολογία εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενὸς παραθέτομεν τὸν κατωτέρω πίνακα 7 εἰς τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα τοῦ πίνακος 6 (ἦτοι λαμβάνεται καὶ ἐνταῦθα ὡς δεδομένον ὅτι $\beta=0,8$ καὶ $\Delta G=5$ δισεκ. δρχ.), γίνεται ὁμως ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπὴ πρὸς φορολογία εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενὸς καὶ συγκεκριμένως ἔχει αὕτη τιμὴν 0,2:

Πίναξ 7

(ἑκατ. δρχ.)

Εισοδ. Περίοδος	ΔC	ΔI	ΔG	Αύξησης Ἐθνικῆς Δαπάνης	Αύξησης Ἐθν. Εἰσοδ. $\Delta Y_f = \Delta Y_f$	Ὀριακὴ ροπή πρὸς Φορολογία	Αύξησης Διαθέσιμου Προσωπ. Εἰσοδήματος ΔY_d
0	—	—	—	—	—	—	—
α	—	—	5.000	5.000	5.000	0,2	4.000 (1)
β	3.200 (2)	—	5.000	8.200	8.200	0,2	6.560
γ	5.248 (3)	—	5.000	10.248	10.248	0,2	8.198
...
∞	8.850	—	5.000	13.850	13.850	0,2	11.080

1) $4.000 = 5.000 - (5.000 \times 0,2)$, ἔνθα 0,2 ἀποτελεῖ τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ Y_f τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖται διὰ τῆς φορολογίας.

2) $3.200 = 4.000 \times 0,8$, ἔνθα 4.000 εἶναι ἡ αὐξησης τοῦ διαθέσ. εἰσοδήματος καὶ 0,8 εἶναι ἡ ὀρ. ροπή πρὸς κατανάλωσιν.

3) Ἡτοι σὺν 2048, ἔνθα 2.048 εἶνε τὸ γινόμενον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ 0,8 ἐπὶ 2.560, δηλαδὴ ἐπὶ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Y_p καὶ Y_f μεταξύ τῆς περιόδου α καὶ β.

β) Ἐτέρα προϋπόθεσις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ πληροῦται διὰ νὰ εἶναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι ὅτι ἡ αὐξησης αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ καλύπτεται δι' αὐξήσεως τῶν φόρων, ἀλλὰ δι' αὐξήσεως τοῦ δημοσίου χρέους, ἦτοι ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν πρέπει, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη,

ν' αναφέρεται εις *ἐλλειμματικὰς* δημοσίας δαπάνας, τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐλλείμματος τὸ ὅποιον αὕτη δημιουργεῖ καλυπτομένου διὰ δανεισμοῦ. Διότι ὅταν ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλυφθῆ φορολογικῶς, τότε, τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δὲν θὰ εἶναι μεγαλύτερον, ἀλλ' ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ἢ καὶ μικρότερον τοῦ ποσοῦ τούτου (βλ. κατωτέρω.)

Διὰ νὰ εἶναι ἡ αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ ποσὸν μεγαλύτερα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, ὄχι μόνον θὰ πρέπει νὰ καλυφθῆ αὕτη διὰ δανεισμοῦ, ἀλλὰ θὰ πρέπει εἰδικώτερον νὰ καλυφθῆ διὰ δανεισμοῦ εἰς τραπεζικὸν κοινόν, ἥτοι διὰ δανεισμοῦ ὁ ὁποῖος δὲν ὀδηγεῖ εἰς ὑψωσιν τοῦ τόκου καὶ δὲν ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπὸ συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμφανίζεται ἀναγκαία—διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως—ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν, παρουσιάζουν μεγάλην ἐλαστικότητα ὡς πρὸς τὸν τόκον, δηλ. μεγάλην εὐαισθησίαν ἐναντι ὑψώσεως αὐτοῦ. Ὄταν ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλυφθῆ διὰ δανεισμοῦ εἰς μὴ τραπεζικὸν κοινόν, ἥτοι δανεισμοῦ ὀδηγοῦντος εἰς ὑψωσιν τοῦ τόκου, ἡ μείωσις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, ἡ ὁποία κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ προέλθῃ ἐντεῦθεν, θὰ ἀποτελέσῃ παράγοντα μερικῆς, τοῦλάχιστον, ἐξουδετερώσεως τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὅποιον θὰ ἔχη ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη. Συνεπῶς, ἐὰν τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τούτων εἶναι, ὡς εἰς τὸ προαναφερθὲν παράδειγμα, 5 δισεκαδραχ. καὶ ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι 0,8, ἡ δὲ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι 0,2 ἡ αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δὲν θὰ εἶναι 13.850 ἑκατ. δρχ. ἀλλὰ μικρότερον ποσόν.

Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ δι' ἀναφορᾶς εἰς τὴν ἐξίσωσιν :

$$\Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta I$$

ἡ ὁποία ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν προκύπτει ἐκ τῆς ἀρχικῆς ἐξίσώσεως :

$$Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)$$

Πράγματι, ἐὰν συμβολίσωμεν τὴν αὐξησιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων διὰ τοῦ ΔI καὶ τὴν ἐντεῦθεν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος διὰ τοῦ ΔY , τότε μεταβολὴ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ I εἰς $I + \Delta I$ θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀπὸ Y εἰς ΔY . Ἐὰν ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὴν ἐξίσωσιν $Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)$, τὸ Y διὰ τοῦ $Y + \Delta Y$ καὶ τὸ I διὰ τοῦ $I + \Delta I$, θὰ προκύψῃ ἡ ἐξίσωσις :

$$Y + \Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G + \Delta I)$$

και εκ ταύτης ή εξίσωσις :

$$Y + \Delta Y = \left[\frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G) \right] + \left(\frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta I \right)$$

έν δέ αφαιρέσωμεν εκ τής εξίσωσεως ταύτης τήν εξίσωσιν

$$Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot (\alpha + I + G)$$

θα προκύψη ή εξίσωσις :

$$\Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta I$$

και με τήν λήψιν υπ' ὄψιν τής ὀριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν ή εξίσωσις :

$$\Delta Y = \frac{1}{1-\beta} \cdot \frac{1}{(1-t)} \cdot \Delta I$$

Ἐάν λοιπόν, κατ' ἀκολουθίαν τοῦ δανεισμοῦ εἰς μὴ τραπεζικὸν κοινὸν πρὸς τὸν σκοπὸν καλύψεως τῆς κατὰ 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, ὑψωθῆ ὁ τόκος καὶ μειωθοῦν συνεπεία τῆς ὑψώσεως τούτου αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις, π.χ. κατὰ 2 δισεκ. δρχ., τότε με τιμὰς τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν καὶ τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν ἀντιστοίχως 0,8 καὶ 0,2, θὰ ἔχωμεν μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ τὸ ποσὸν $2,77 \times 2.000.000.000$, ἤτοι κατὰ 5.540.000.000 δρχ. Διὰ τῆς μειώσεως ταύτης θὰ ἐξουδετερωθῆ εἰς ἀντίστοιχον βαθμὸν ή κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ 13.850.000.000 δρχ. Συνεπῶς, ή συνολικὴ κ α θ α ρ α αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς τὴν νέαν κατάστασιν ἰσορροπίας θὰ εἶναι ἴση πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξύ 13.850.000.000 καὶ 5.540.000.000, ἤτοι θὰ εἶναι αὕτη 8.310.000.000 δρχ.

γ) Τὸ συνολικὸν ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, τὸ δημιουργούμενον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν προαναφερθέντων παραγόντων, οἱ ὅποιοι προσδιορίζουν τὴν τιμὴν τοῦ Kg, πραγματοποιεῖται ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ἐκάστοτε αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὸ ὅποιον ἀφαιρεῖται διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἀποτελεῖ διαρροὴν ἀντιστοίχου ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐκ τοῦ εἰσοδηματικοῦ ρεύματος, ὡς ἀποτελεῖ τοιαύτην διαρροὴν τὸ ποσὸν τῆς ἐκάστοτε αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὸ ὅποιον ἀποταμιεύεται ὑπὸ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομιῶν (δηλ. ή διαφορὰ $1-\beta$.) Εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐν τούτοις, ἐν μέρος τοῦ φορολογικῶς ἀφαιρουμένου ποσοῦ τῆς ἐκάστοτε αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ή καὶ τὸ σύνολον τοῦ ποσοῦ τούτου, δ α π α ν ἄ τ α ἰ ὑπὸ τῆς φορολογούσης Δημοσίας Οἰκονομίας

δι' αγοράν αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς ή δια τής φορολογίας διαρρέουσα έκ του εισοδηματικού ρεύματος αγοραστική δύναμις επανέρχεται—έν μέρει ή έν όλω— εις αυτό δια τών δημοσίων δαπανών τών καλυπτομένων δια τών φορολογικών εσόδων, τά όποία πραγματοποιούνται δια τής φορολογικής αφαιρέσεως ένός μέρους τής έκάστοτε αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος. Τό γεγονός τουτο όφείλομεν ώσαύτως νά λάβωμεν ύπ' όψιν, έν θέλωμεν νά ύπολογίσωμεν τό ακριβές πραγματικόν ποσόν τής αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος (μετά τήν άποκατάστασιν Ισορροπίας), ή όποία προκύπτει έκ δεδομένης συμψηφιστικής, ήτοι πρós τόν σκοπόν άνυψώσεως του επιπέδου Ισορροπίας του Έθνικού Εισοδήματος πραγματοποιουμένης, αύξήσεως τών δημοσίων δαπανών δι' αγοράν αγαθών και υπηρεσιών.

Έάν π.χ., τό Κράτος αφαιρή δια τής φορολογίας, συμφώνως πρós τήν άνωτέρω γενομένην ύπόθεσιν, 20% έκάστης μονάδος αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος, δ α π α ν ά δμως όλόκληρον τό έντεϋθεν έσοδον δια τήν αγοράν αγαθών και υπηρεσιών, τότε ή συνολική δαπάνη έξ έκάστης μονάδος αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος θά είναι εις τήν πραγματικότητα 0,8. "Η, μέ άλλας λέξεις, ή συνολική διαρροή αγοραστικής δυνάμεως έκ του εισοδηματικού ρεύματος θά συντελήται μόνον δια τής ιδιωτικής άποταμιεύσεως, διότι ή δια τής φορολογίας διαρρέουσα έκ του εισοδηματικού ρεύματος αγοραστική δύναμις θά επανεισρέη εις τουτο δια τής ύπό του Κράτους δαπάνης όλοκλήρου του ποσού του αφαιρουμένου έξ έκάστης μονάδος αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος. Συνεπώς εις τό άνωτέρω παράδειγμα ή αύξησις του Έθνικού Εισοδήματος κατ' ακολουθίαν τής κατά 5 δισεκατ. δραχμών αύξήσεως τών δημοσίων δαπανών θά είναι ίση (μέ όριακήν ροπήν πρós φορολογίαν 0,2) πρós $\frac{1}{1-0,8} \times 5$ δισεκ. δρχ., ήτοι θά ίσοϋται πρós 25 δισεκ. δρχ.

Γενικώτερον, τό μέγεθος του ΔΥ προσδιορίζεται, ύπό τήν προϋπόθεσιν τής ύπό του Κράτους δαπάνης δι' αγοράν αγαθών και υπηρεσιών ένός μέρους ή του όλου τών προσθέτων φορολογικών εσόδων, τά όποία εισπράττονται έκ τής καθ' έκάστην εισοδηματικήν περίοδον βαθμιαίας—μέχρι άποκαταστάσεως Ισορροπίας—αύξήσεως του Έθνικού Εισοδήματος, άπό τήν όριακήν ροπήν πρós άποταμιεύσιν, τήν όριακήν ροπήν πρós φορολογίαν και τήν όριακήν ροπήν πρós δημοσίας δαπάνας δι' αγοράν αγαθών και υπηρεσιών, δηλ. άπό τό ποσοστόν τής αύξήσεως τών φορολογικών εσόδων, τό όποϊον διατίθεται δι' αύξησιν τών δημοσίων δαπανών πρós αγοράν αγαθών και υπηρεσιών, κατά τήν έξίσωσιν :

$$(7) \quad \Delta Y = \frac{1}{s(1-t) + t(1-g)} \cdot \Delta G$$

(ένθα s συμβολίζει τό ποσοστόν έκάστης προσθέτου μονάδος εισοδήματος—ή όποία άπομένει μετ ά τήν καταβολήν φόρου εισοδήματος επί τής προσθέτου ταύτης μονάδος— τό όποϊον άποταμιεύεται ύπό τών ιδιω-

τῶν, δηλ. τὸ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον ἀποταμιεύεται ἐκ τῆς διαθεσίμου προσθέτου μονάδος εἰσοδήματος· t συμβολίζει τὸ, μέσον ὄρον, ποσοστὸν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται ἐπὶ ἐκάστης προσθέτου μονάδος εἰσοδήματος, ἥτοι συμβολίζει τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς φορολογίαν· καὶ g συμβολίζει τὸ ποσοστὸν τῶν προσθέτων, δηλ. τῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος προελθόντων, ἐσόδων τοῦ Δημοσίου ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον δαπανᾶται ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν).

Οὕτως, ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ s εἶναι 0,25, ἡ τιμὴ τοῦ t εἶναι 0,20, ἡ τιμὴ τοῦ g εἶναι 0,80 καὶ ΔG εἶναι 5 δισεκ. δρχ., θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{1}{0,25(1-0,2) + 0,2(1-0,8)} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Λύοντες τὴν ἐξίσωσιν ταύτην θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{1}{0,2 + 0,04} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

καὶ ἐπομένως :

$$\Delta Y = 4,166 \times 5 \text{ δισεκ. δρχ., καὶ}$$

$$\Delta Y = 20.830.000.000 \text{ δρχ.}$$

Ἐὰν τὸ Κράτος, δαπανήσῃ ὁλόκληρον τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν του ἐσόδων, ἀντὶ νὰ δαπανήσῃ μόνον τὰ 8/10 αὐτῶν —ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα— τότε τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς, μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας, αὐξήσεως τοῦ χρηματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν τῆς πρωτογενοῦς κατὰ 5 δισεκ. δραχμῶν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, θὰ εἶναι 25 δισεκ. δρχ. ἀντὶ 20.830 ἑκατ. δρχ., παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν θὰ εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενός.

Πράγματι ἀντικαθιστῶντες εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξίσωσιν 7 τὴν τιμὴν 0,8 τοῦ g διὰ τῆς νέας τιμῆς 1 θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{1}{0,25(1-0,2) + 0,2(1-1)} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Ἐξ οὗ προκύπτει :

$$\Delta Y = \frac{1}{0,20 + (0,20 \times 0)} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

καὶ ἐκ τούτου :

$$\Delta Y = \frac{1}{0,20} \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.} = 5 \times 5 \text{ δισεκ. δρχ.} = 25 \text{ δισεκ. δρχ.}$$

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ποσὸν τῶν προσθέτων φορολογικῶν ἐσόδων, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐκ τῆς φορολογικῆς ἀφαιρέσεως ἑνὸς μέρους τῶν διαδοχικῶν αὐξήσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος —ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ μηδενός— ἀφιερωθῆ διὰ τὴν μερικὴν ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους τοῦ δημιουργηθέντος διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἔλλειμματικῶν δημοσίων δαπανῶν, ἀντὶ τῆς διατεθῆ διὰ τὴν διενέργειαν προσθέτων δημοσίων δαπανῶν πρὸς ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, τὸ ἐκ τῆς ἀντικυκλικῆς (συμψηφιστικῆς) αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν προκείμενον τελικὸν ἔλλειμμα θὰ εἶναι ἀντιστοίχως μικρότερον. Ὅταν ὁμοίως ἐλλείπουν τὸ δημιουργούμενον ἐκ τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν εἶναι μικρότερον, τότε ἡσχέσις τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἐλλείμματος θὰ εἶναι μεγαλυτέρα, ἐπομένως καὶ ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἐλλείμματος θὰ εἶναι μεγαλύτερος.

Βεβαίως ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἐλλείμματος τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ εἶναι πάντοτε μεγαλύτερος τῆς μονάδος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι δεδομένης ἔλλειμμα δημιουργούμενον διὰ τὴν κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ὀδηγεῖ εἰς συνολικὴν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ ἐπομένως τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐλλείμματος τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τούτων. Ὅταν ὁμοίως ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ μηδενός, τὸ δὲ ποσὸν τῆς ἐκ τοῦ λόγου τούτου αὐτομάτου αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων διατίθεται διὰ τὴν μερικὴν κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, τότε ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἐλλείμματος θὰ εἶναι ἀντιστοίχως μεγαλύτερος. Οὕτως, ἐὰν ἡ συμψηφιστικὴ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι, ὡς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα, 5 δισεκ. δραχμῶν, καὶ ἡ ἐκ ταύτης αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας μὲ τιμὴν β καὶ τ ἀντιστοίχως 0,8 καὶ 0,2 εἶναι 13.850 δισεκ. δραχμῶν, διατεθῆ δὲ τὸ ποσὸν τῆς αὐτομάτου αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων διὰ τὴν μερικὴν κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, τὸ ἔλλειμμα τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦτο ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ 5 δισεκ. δραχμῶν (ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν) καὶ 2,770 δισεκ. δρχ. (δηλ. $13,850 \times 0,2$). Ἦτοι τὸ ἔλλειμμα θὰ εἶναι 2,230 δισεκ. δρχ., καὶ ἐπομένως θὰ εἶναι αὐτὸ κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου μικρότερον τοῦ ἐλλείμματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡτοῦτο ἀνακατὸν ἐς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ αὐτόματος αὐξησις τῶν φορολογικῶν ἐσόδων διετίθετο διὰ τὴν διενέργειαν προσθέτων δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν πέραν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τούτων. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἐλλείμματος θὰ ἔχη εἰς περίπτωσιν διαθέσεως ὧν φορολογικῶν plus-values (δηλ. τοῦ ποσοῦ τῆς αὐτομάτου αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων) διὰ τὴν μερικὴν κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, τιμὴν 6,2, δηλ. ἡσχέσις τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ τελικοῦ

έλλειμματος θά είναι, όταν άποκατασταθῆ ίσορροπία, $\frac{13.850.000.000}{2.230.000.000} = 6,2$.

Ένω μὲ τὰς ίδίας τιμὰς όριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν καὶ όριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν όταν τὸ ποσὸν τῆς αὐτομάτου αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων διατίθεται διὰ τὴν διενέργειαν προσθέτων δημοσίων δαπανῶν, ἡ τιμὴ τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τοῦ έλλειμματος θά είναι εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα 5. Διότι ἡ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θά είναι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆν, ὡς διαπιστώσαμεν ἀνωτέρω, 25 δισεκ. δρχ., συνεπῶς ἡ σχέσις ΔΥ πρὸς ΔG (δηλ. πρὸς ἔλλειμμα) θά είναι: $\frac{25.000.000}{5.000.000.000} = 5$. Ἦτοι τὸ ἀναγκαῖον διὰ

τὴν συμψηφιστικὴν αὐξησην τῶν δημοσίων δαπανῶν ἔλλειμμα τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ θά είναι ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω προϋπόθεσιν καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ίσορροπίας ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, καὶ ἐπομένως ἡ ἐκ τῆς αὐξήσεως τούτων βαθμιαία αὐξησης τοῦ Δημοσίου Χρέους θά είναι μεγαλύτερα. Ἀκριβῶς πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλης διογκώσεως τοῦ Δημοσίου Χρέους, ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ όποίου, ὡς γνωστόν, καὶ τὴν εἰσοδηματικὴν ἀνισότητα ἐπιτείνει καὶ ἀντιπληθωρικὰς συνεπείας ἔχει, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν θά πρέπει τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὸ ἀφαιρούμενον διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος νὰ διατίθεται διὰ τὴν μερικὴν (όριστικὴν) κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ όποῖον ἐμφανίζεται ἄναγκαῖα πρὸς διατήρησιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως ἢ διατήρησις τῶν δημοσίων δαπανῶν εἰς τὸ ἠϋξημένον ἐπίπεδον αὐτῶν.

δ) Μία ἀπαραίτητος, καὶ αὐτονόητος ἄλλως τε, προϋπόθεσις, ἢ όποία πρέπει νὰ πληροῦται διὰ νὰ είναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος ὁ πολλαπλασιαστής τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν είναι ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς ἐκάστοτε αὐξήσεως τοῦ διαθέσιμου εἰσοδήματος, τὸ όποῖον δαπανᾶται καταναλωτικῶς, δαπανᾶται ἐξ ὀλοκλήρου δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐγχωρίου παραγωγῆς· καὶ δεύτερον ὅτι τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀφορᾷ ὡσαύτως μόνον ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας ἐγχωρίου παραγωγῆς.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην προϋπόθεσιν, πρέπει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα ἐν μέρος τῆς αὐξήσεως τῶν ιδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν ἀναφέρεται εἰς δαπάνας δι' ἄγορὰν ἀλλοδαπῶν προϊόντων. Τούτου δοθέντος, διὰ νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν πολλαπλασιαστικὴν ἐπίδρασιν τὴν όποίαν ἄσκει ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τῆς Ἡμεδαπῆς (ἐπίδρασιν ἢ όποία δημιουργεῖται διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ζητήσεως καὶ τῆς παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ) θά πρέπει ἐκ τῆς όριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, δηλαδὴ ἐκ τοῦ β, ν' ἀφαιρέσωμεν τὴν όριακὴν πρὸς εἰσαγωγὰς (δηλ. τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος, τὸ

ὅποιον διατίθεται δι' ἀγορὰν προϊόντων εισαγομένων ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ). Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν δευτέρα ὡς ἄνω προϋπόθεσιν, θὰ πρέπει πρὸς ὑπολογισμόν τοῦ ΔY ν' ἀφαιρέσωμεν — ἐὰν ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀναφέρεται καὶ εἰς προϊόντα εισαγόμενα ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς — ἐκ τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τοῦ ΔG , τὸ ποσὸν τὸ ὅποιον ἀναφέρεται εἰς ἀγορὰς ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, τὸ ὅποιον συμβολίζομεν διὰ τοῦ ΔG_2 , καὶ μόνον τὸ ὑπόλοιπον, δηλ. τὴν διαφορὰν $\Delta G - \Delta G_2$, τὸ ὅποιον συμβολίζομεν διὰ τοῦ ΔG_1 νὰ πολλαπλασιάσωμεν ἐπὶ τὸ $\frac{1}{1-\beta(1-t)}$. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμως δὲν ἐμφανίζεται ἀναγκαίᾳ τοιαύτη ἀφαίρεσις, διότι ὅταν τὸ Κράτος ἀποφασίζῃ ν' αὔξησιν τὰς δαπάνας τοῦ πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὑποαπασχολήσεως θὰ αὔξησιν βεβαίως τὰς δαπάνας δι' ἀγορὰν ἐξ' ὀλοκλήρου ἐγγυημένων προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν.

Διὰ τὸν εὐχερέστερον ὑπολογισμόν τοῦ ποσοῦ αὔξεσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης αὔξεσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ πραγματικὸν δεδομένον ὅτι ἐν μέρος τῆς αὔξεσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν, λόγῳ αὔξεσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀναφέρεται εἰς δαπάνας δι' ἀγορὰν ἄλλοδαπῶν προϊόντων θὰ πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸ $\frac{1}{1-\beta(1-t)}$ ἐπὶ τὸ $\Delta G - \Delta E$, (ἐνθα ΔE συμβολίζει τὸ ποσὸν αὔξεσεως τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἄλλοδαπῆς, λόγῳ αὔξεσεως τῶν εισαγωγῶν ὑπὲρ τὰς ἐξαγωγάς, τὴν ὁποίαν προεκάλεσαν ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν εισαγωγῶν κατὰ ποσὸν ἀντίστοιχον πρὸς τὴν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς εισαγωγάς). Οὕτω, τὸ ποσὸν τῆς αὔξεσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης αὔξεσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καθορίζεται βᾶσει τῆς ἐξισώσεως :

$$(8) \quad \Delta Y = \frac{1}{s(1-t) + t(1-g)} \cdot \Delta G \pm \Delta E$$

ε) Τέλος, ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ οἱ ἐμμεσοὶ φόροι, τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς αὔξεσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν κατ' ἀκολουθίαν δεδομένης αὔξεσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καλυπτομένης δι' ἰσοπόσου αὔξεσεως τοῦ Δημοσίου Χρέους καὶ μὲ δεδομένην τιμὴν τοῦ s , τοῦ t καὶ τοῦ g , ὡς καὶ μὲ δεδομένην τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς εισαγωγάς, προσδιορίζεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ ποσὸν τῆς αὔξεσεως τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων (κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὔξεσεως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης) (1), ὡς καὶ ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τῆς

1) Τοῦτο συμβαίνει διότι μόνον ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς αὔξεσεως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης εἰς ἀγοραίας τιμὰς καὶ ἐπομένως τοῦ Καθαροῦ Ἐγγυημένου Προϊόντος καὶ τῆς αὔξεσεως τῶν ἐμμέσων φόρων δίδει τὸ ποσὸν τῆς αὔξεσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν.

αύξησης των εσόδων τούτων, τὸ ὁποῖον ἐνδεχομένως διατίθεται δι' αὐξή-
σιν των δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρε-
χούσης ἐγχωρίου παραγωγῆς. Μὲ ἄλλας λέξεις προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν δια-
φορὰν μεταξὺ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου αὐξήσεως των εσόδων
ἐκ των ἐμέσων φόρων καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως, τὸ ὁποῖον δαπανᾶται
δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρεχούσης παραγωγῆς. Μετὰ τὴν
λήψιν ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ παράγοντος τούτου θὰ ἔχωμεν :

$$(9) \quad \Delta Y = \frac{1}{s(1-t) + t(1-g)} \cdot \Delta G \pm E - T_x \text{ ind.} + g'$$

(ἔνθα $T_x \text{ ind.}$ συμβολίζει τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῆς αὐτομάτου αὐξήσεως των
εσόδων ἐκ των ἐμέσων φόρων, τὸ ὁποῖον διαρρέει ἐκ τοῦ εισοδηματικοῦ ρεύ-
ματος, ἐνῶ g' συμβολίζει τὸ χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τῆς αὐξήσεως των εσόδων
τούτων τὸ ὁποῖον διατίθεται διὰ τὴν ἀγορὰν ἀγαθῶν
καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρεχούσης ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ ἐπομένως ἐπαν-
εισρέει εἰς τὸ εισοδηματικὸν ρεῦμα).

Γ' Ὁ πολλαπλασιαστὴς των δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πλη- ρωμὰς.

Ἐὰν ἡ αὐξησης των δημοσίων δαπανῶν δὲν ἀναφέρεται εἰς δαπάνας δι'
ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρεχούσης παραγωγῆς, ἀλλ' εἰς δα-
πάνας διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, ἡ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος
ἰσορροπίας θὰ ἰσοῦται πρὸς τὸ γινόμενον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ποσοῦ
τῆς αὐξήσεως των δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς ἐπὶ τὸν
πολλαπλασιαστὴν των δαπανῶν τούτων. Ὁ πολλαπλασιαστὴς οὗτος, τὸν
ὁποῖον συμβολίζομεν διὰ τοῦ K_{tr} , προσδιορίζεται, ὡς καὶ ὁ πολλαπλασια-
στὴς των δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀπὸ τὴν
τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν κατὰ τὴν ἐξίσωσιν :

$$K_{tr} = \frac{\beta}{1 - \beta}$$

Ἡ ἐξίσωσις αὕτη προκύπτει ὡς ἀκολούθως : Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι
ὁ πολλαπλασιαστὴς των μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν εἶναι ἡ σχέση τῆς αὐ-
ξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος πρὸς τὴν αὐξησης των μεταβιβαστικῶν
πληρωμῶν ἔχομεν :

$$(1) \quad K_{tr} = \frac{\Delta Y}{\Delta T_r}$$

(ἔνθα ΔT_r συμβολίζει τὸ ποσὸν αὐξήσεως των μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν).

Ἡ αὐξησης ὅμως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν
ἰσορροπίας ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν αὐξησης

τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, δηλ. τοῦ C_1 . Ἡ τελευταία αὕτη αὔξησις εἶναι ἐν μέρει αὐτόνομος, ὀφειλομένη εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς «συναρτήσεως καταναλώσεως» (λόγω αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν) καὶ ἐν μέρει ὑποκινουμένη, δηλ. παράγωγος αὔξησις, ὀφειλομένη εἰς αὔξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος (διὰ τῆς λειτουργίας τῆς διαδικασίας τοῦ πολλαπλασιαστοῦ). Ἐὰν συμβολίσωμεν τὴν πρώτην αὔξησιν διὰ τοῦ C_1 καὶ τὴν δευτέραν διὰ τοῦ C_2 , θὰ ἔχωμεν :

$$(2) \quad \Delta Y = \Delta C_1 + \Delta C_2$$

Ἡ αὐτόνομος ὁμως αὔξησις τῆς καταναλώσεως εἶναι συνάρτησις ἀφ' ἐνὸς τοῦ ποσοῦ μεταβολῆς τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς τιμῆς τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν. Συνεπῶς ἔχομεν :

$$(3) \quad \Delta C_1 = \beta (\Delta T_r)$$

Ἐὰν τώρα ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὴν ἐξίσωσιν 2 τὸ ΔC_1 διὰ τοῦ $\beta(\Delta T_r)$ θὰ προκύψῃ ἡ ἐξίσωσις :

$$(4) \quad \Delta Y = \beta (\Delta T_r) + \Delta C_2$$

καὶ ἐκ ταύτης ἡ ἐξίσωσις :

$$(5) \quad \beta (\Delta T_r) = \Delta Y - \Delta C_2$$

Ἐὰν διαιρέσωμεν ἀμφότερα τὰ σκέλη τῆς ἐξισώσεως 5 διὰ τοῦ β θὰ ἔχωμεν :

$$(6) \quad \Delta T_r = \frac{\Delta Y - \Delta C_2}{\beta}$$

Ἐὰν περαιτέρω ἀντικαταστήσωμεν μὲ τὸ δεξιὸν σκέλος τῆς ἐξισώσεως 6 τὸ ΔT_r τῆς ἐξισώσεως 1, τότε ἡ ἐξίσωσις 1 μεταβάλλεται ὡς ἀκολούθως :

$$(7) \quad K_{tr} = \frac{\Delta Y}{\frac{\Delta Y - \Delta C_2}{\beta}}$$

Ἐκ τῆς ἐπεξεργασίας τῆς ἐξισώσεως 7 προκύπτει ἡ ἐξίσωσις :

$$(8) \quad K_{tr} = \frac{\beta (\Delta Y)}{\Delta Y - \Delta C_2}$$

Διαιροῦντες τὸν ἀριθμητὴν καὶ τὸν παρονομαστὴν τοῦ κλάσματος $\frac{\beta (\Delta Y)}{\Delta Y - \Delta C_2}$ εἰς τὴν ἐξίσωσιν 8 διὰ τοῦ ΔY θὰ ἔχωμεν :

$$(9) \quad K_{tr} = \frac{\beta}{1 - \frac{\Delta C_2}{\Delta Y}}$$

*Αντικαθιστώντες δε τὸ $\frac{\Delta C_2}{\Delta Y}$ διὰ τοῦ β (1), θὰ ἔχωμεν :

$$(10) \quad K_{tr} = \frac{\beta}{1 - \beta}$$

Τέλος, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ πραγματικὸν δεδομένον ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ μηδενός, τότε ἡ ἀνωτέρω ἐξίσωσις θὰ πρέπει ν' ἀναμορφωθῆ ὡς ἀκολούθως :

$$(11) \quad K_{tr} = \frac{\beta}{1 - \beta(1-t)}$$

(ἔνθα t συμβολίζει τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς φορολογίαν).

Οὕτως, ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι 0,8, ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν 0,2 καὶ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς 500 ἑκατομ. δρχ., θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{0,8}{1-0,8} \frac{1}{(1-0,2)} \times 500 \text{ ἑκατομ. δρχ.}$$

ἔξ οὗ προκύπτει :

$$\Delta Y = \frac{0,8}{1-0,64} \times 500 \text{ ἑκατομ. δρχ.}$$

καὶ ἐπομένως

$$\Delta Y = 2,2 \times 500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = 1.200 \text{ ἑκατομ. δρχ.}$$

§ 5. ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΔΙ' ΙΣΟΠΟΣΟΥ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ;

A' Εισαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

Τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον ἤδη ἀνακύπτει πρὸς ἐξέτασιν εἶναι ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ αὐξήσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας ἢ νὰ προλάβωμεν πτώσιν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, χωρὶς ὅμως ἡ αὐξήσις αὐτῶν νὰ προκαλέσῃ ἀνατροπὴν τοῦ (φυσιολογικοῦ) ἰσοζυγίου τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ ἢ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν τοῦ ἐνδεχομένου ὑφισταμένου ἐλλείμματος αὐτοῦ. Τὸ ἐρώτημα δηλ. τὸ ὁποῖον ἀνακύπτει πρὸς ἐξέτασιν εἶναι ἐὰν δυνάμεθα νὰ καταπολεμήσωμεν προληπτι-

1) $\frac{\Delta C_2}{\Delta Y}$ εἶναι ἡσχέσις τῆς ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως πρὸς τὴν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μεῖ ἄλλας λέξεις εἶναι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν.

κῶς ἢ κατασταλτικῶς τὴν ὑποαπασχόλησιν χωρὶς τὴν διενέργειαν ἐλλειμματικῶν δημοσίων δαπανῶν, καὶ ἐπομένως ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν αὐξησην τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος διὰ τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καλύπτοντες τὴν αὐξησην αὐτῶν δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν φόρων.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δὲν στερεῖται σημασίας διὰ τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν. Πράγματι, ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι ὑφίσταται ἡ δυνατότης αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν φόρων, τοῦτο σημαίνει πρῶτον ὅτι δυνάμεθα νὰ καταπολεμήσωμεν τὴν ὑποαπασχόλησιν χωρὶς αὐξησην τοῦ Δημοσίου Χρέους. Δεύτερον σημαίνει ὅτι δυνάμεθα δι' ἀνακατανομῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μέσῳ τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων καὶ τῶν κοινωνικοῦ χαρακτῆρος μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, ν' ἀσκήσωμεν ταυτοχρόνως κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν (ἀντικυκλικὴν) πολιτικὴν. Τρίτον, ἡ διαπίστωσις τῆς δυνατότητος ἀνυψώσεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν φόρων ρίπτει περισσότερον φῶς εἰς τὸ πρόβλημα τῆς οὐδετερότητος τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ ἔναντι τοῦ εἰσοδηματικοῦ ρεύματος, διότι ἀποδεικνύει ὅτι ὁ φυσιολογικῶς ἰσοσκελῆς Δημοσίος Προϋπολογισμὸς ὀδηγεῖ εἰς αὐξησην ἢ μείωσιν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ὅταν τὸ ἰσοζύγιον αὐτοῦ ἐπιτυγχάνεται εἰς ὑψηλότερον ἢ ἀντιθέτως εἰς χαμηλότερον ἢ μέχρι τοῦδε ἐπίπεδον δημοσίων δαπανῶν καὶ φορολογικῶν ἐσόδων.

Τ' ἀνωτέρω τεθὲν γενικὸν ἐρώτημα ἀναλύεται εἰς τὰ ἀκόλουθα εἰδικώτερα ἐρωτήματα: α) Εἶναι δυνατὴ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἀμέσων φόρων; β) Εἶναι δυνατὴ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ τῶν ἀμέσων φόρων; γ) Εἶναι δυνατὴ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων; καὶ δ) Εἶναι δυνατὴ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων;

Β' Τὸ θεώρημα τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ.

Τὴν ἀφετηρίαν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνωτέρω ἐρωτημάτων ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον «θεώρημα τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ» ἢ «θεώρημα τοῦ Haavelmo» (1), εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ ὁποίου θὰ ἀφιερωθοῦν τὰ

1) Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκονομολόγου, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, πρῶτος διεπίστωσε τὴν δυνατότητα αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος διὰ τῆς διαφυλάξεως τῆς ἰσορροπίας τοῦ Δημο-

ἐπόμενα ἐδάφια τῆς παρούσης παραγράφου. Κατὰ βάσιν τὸ θεώρημα τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ στηρίζεται, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον, ὡς θὰ ἴδωμεν, προκύπτει ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν ἀμέσων φόρων εἰς τὰ πορίσματα τὰ ὁποῖα ἐπιτυγχάνονται ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν πολλαπλασιαστήν τῶν φόρων, εἰς τὸ γεγονός δηλ. ὅτι με οἰανδήποτε τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν ὁ πολλαπλασιαστής τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι μεγαλύτερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν ἀμέσων φόρων.

Εἰς περίπτωσιν ἰσοπόσου καὶ ταυτοχρόνου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρεχούσης παραγωγῆς καὶ τῶν ἀμέσων φόρων, εἰς περίπτωσιν δηλαδὴ διατηρήσεως τοῦ —καθ' ὑπόθεσιν ὕφισταμένου μέχρι τοῦδε— φυσιολογικοῦ ἰσοζυγίου τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ, καὶ συνεπῶς ἐπιτεύξεως καὶ πάλιν ἰσοζυγίου, παρὰ τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἀλλ' εἰς ὑψηλότερον ἢ μέχρι τοῦδε ἐπίπεδον δημοσίων δαπανῶν καὶ φορολογικῶν ἐσόδων, θὰ ἐπέλθῃ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Συνεπῶς, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ἐπιτύχωμεν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μὲ ἰσοσκελῆ τὸν Δημόσιον Προϋπολογισμόν.

Ἡ ἐξήγησις τοῦ ἐκ πρώτης ὄψεως παραδόξου αὐτοῦ φαινομένου, εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

Εἰς περίπτωσιν μονομεροῦς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν θὰ λάβῃ χώραν αὐτόνομος αὐξησης τῆς συνολικῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως, ἤτοι τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, καὶ ἐπομένως ἰσόποσος αὐξησης τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Πέραν ὅμως τῆς αὐξήσεως ταύτης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης θὰ λάβουν χώραν, ὡς διεπιστώσαμεν ἀνωτέρω (§ 3), διαδοχικαὶ αὐξήσεις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης κατ' ἀκολουθίαν τῆς διαδοχικῆς ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κατὰ συνολικὸν ποσὸν προσδιοριζόμενον ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν. Οὕτως, ἐὰν αἱ δημόσιαι δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν αὐξηθοῦν κατὰ 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ σημειώσουν πρωτογενῆ αὐξησιν ἐπίσης 5 δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Πέραν ὅμως τῆς αὐξήσεως καὶ λόγῳ τῆς αὐξήσεως ταύτης θ' αὐξηθοῦν καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ καταναλωτικαὶ δαπάναι συνολικῶς (μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας) κατὰ 20 δισεκατομμύρια δραχμῶν—ἐὰν

οἰοῦντο ἰσοσκελεῖν τὸν Προϋπολογισμόν εἰς ὑψηλότερον ὅμως ἢ μέχρι τοῦδε ἐπίπεδον δημοσίων δαπανῶν καὶ φορολογικῶν ἐσόδων. Σημειωτέον ὅτι τὰ πορίσματα τῆς ἐρεύνης τοῦ Haavelmo ἀναφέρονται εἰς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀγοραίας τιμὰς, ἰσχύουσιν ὅμως ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως, περὶ ὧν κατωτέρω, καὶ διὰ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν.

ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι 0,8. Συνεπῶς ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ αὐξηθοῦν κατὰ ποσὸν 5 δισεκ. δρχ. σὺν 20 δισεκ. δρχ., ἥτοι θὰ αὐξηθοῦν συνολικῶς κατὰ 25 δισεκ. δρχ., πράγμα πού σημαίνει ὅτι ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν εἶναι 5.

Εἰς περίπτωσιν ὁμως κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλυφθῆ δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος, θὰ λάβῃ χώραν, ὡς ἐσημειώθη, αὐξησις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ ἐπομένως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μόνον κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, δηλ. εἰς τὸ προαναφερθὲν παράδειγμα κατὰ 5 δισεκ. δρχ. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν θὰ ἔχωμεν παραλλήλως πρὸς τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ καθ' ἄρ' αὐξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν. Δὲν θὰ ἔχωμεν δὲ αὐξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν, διὰ τὸν λόγον ὅτι προϋπόθεσις τῆς (προιούσης, ὡς εἶδομεν, κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εισοδηματ. περιόδων) καθαρᾶς αὐξήσεως τῶν συνολικῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν εἶναι ἡ αὐξησις τοῦ διαθεσίμου συνολικοῦ προσωπικοῦ εισοδήματος. Τὸ διαθέσιμον ὁμως συνολικὸν προσωπικὸν εἰσόδημα ἠϋξήθη μὲν κατὰ τὴν πρώτην ἤδη εισοδηματικὴν περίοδον, ἥτοι κατὰ τὴν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβε χώραν αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν, κατὰ 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν—εἰς τὸ παρατεθὲν παράδειγμα—ἐμειώθη ὁμως κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἐπίσης κατὰ 5 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ἥτοι κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος (αὐξήσεως ἢ ὁποῖα, ὡς ἐσημειώθη, ἐγένετο πρὸς κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν). Συνεπῶς, τὸ διαθέσιμον συνολικὸν προσωπικὸν εἰσόδημα οὐδεμίαν ὑπέστη καθαρὰν μεταβολήν. Ἀφοῦ ὁμως τὸ διαθέσιμον συνολικὸν εἰσόδημα πορρέμειεν ἀμετάβλητον, καὶ αἱ συνολικαὶ καταναλωτικαὶ δαπάναι θὰ παραμείνουν ἀμετάβλητοι κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εισοδηματικῶν περιόδων καὶ ἐπομένως ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ αὐξηθοῦν συνολικῶς μόνον κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Μὲ ἄλλας λέξεις, θὰ ἐπέλθῃ μὲν αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῆς ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος, ἀλλ' ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι ἴσος πρὸς τὴν μονάδα. Ἡτοι, τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ αὐξηθῆ συνολικῶς κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ οὐχὶ κατὰ μεγαλύτερον ποσόν.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσόποσος καὶ ταυτόχρονος αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἄγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τοῦ φόρου εισοδήματος, παραθέτομεν τὸν ἐπόμενον πίνακα 8, εἰς τὸν ὅποιον ἐμφανίζεται ἡ ἐπίδρασις τῶν δύο τούτων παραλλήλων αὐξήσεων ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εισοδηματικῶν περιόδων.

Πίναξ 8

Εισοδημ. Περίοδος	C	I	G	Y _p =Y _f	T _x	Y _d
0	10.000	2.000	3.000	15.000	3.000 (15.000×0,20)	12.000
α	10.000	2.000	4.000	16.000	4.000 (15.000×0,267)	12.000
β	10.000	2.000	4.000	16.000	4.000	12.000
γ	10.000	2.000	4.000	16.000	4.000	12.000

κ. ο. κ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα τὸ Ἔθνικόν Εἰσόδημα ἰσορροπίας ἦτο, πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, 15.000 νομισματικαὶ μονάδες (1), ἐκ τοῦ εἰσοδήματος δὲ τούτου τὸ Κράτος ἀφήρει διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος τὰ 20 % πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν του, αἱ ὁποῖαι καθ' ὑπόθεσιν ἦσαν μόνον δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Συνεπῶς τὰ συνολικά του φορολογικὰ ἔσοδα ἦσαν (ὡς ἐκ τῆς μὴ λήψεως ὑπ' ὄψιν τῶν ἐμέσων φόρων) 3.000 νομισματικαὶ μονάδες καὶ αἱ συνολικά του δαπάναι ἐπίσης 3.000 νομισματικαὶ μονάδες, ἦτοι ὑφίστατο φυσιολογικὸν ἰσοζύγιον τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ. Κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περιόδον α τὸ Κράτος αὐξάνει τὰς δαπάνας του κατὰ 1000 νομισματικὰς μονάδας, πρὸς διατήρησιν ὁμως τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ αὐξάνει τὸν κατὰ μέσον ὄρον συντελεστὴν φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος (πρὸ τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) ἀπὸ 0,20 εἰς 0,267, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ αὐξηθοῦν τὰ φορολογικὰ του ἔσοδα εἰς 4.000 νομισματικὰς μονάδας. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ 1000 νομισματικὰς μονάδας εἶναι ἰσόποσος αὐξησης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περιόδον α (2). Ἐρωτᾶται, θὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν ταύτην περιόδον ἢ κατὰ τὴν ἐπομένην εἰσοδηματικὴν περιόδον ὑποκινουμένη αὐξησης καὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως; Ἡ ἀπάντησις εἶναι: Ὁχι. Δὲν θὰ λάβῃ χώραν τοιαύτη αὐξησης διὰ τὸν λόγον ὅτι, ναι μὲν ηὐξήθη

1) Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς αγοραίας τιμὰς καὶ εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν λόγῳ μὴ λήψεως ὑπ' ὄψιν τῶν ἐμέσων φόρων.

2) Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὴν ἐπομένην εἰσοδηματικὴν περιόδον δι' ἀναπροσαρμογῆς τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν αὐξησην τῆς ζήτησεως. Χάρην ἀπλουστεύσεως, ὁμως, ὑποθέτομεν ὅτι ἡ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν ἰδίαν περιόδον καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ἡ αὐξησης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης.

κατὰ τὴν περίοδον α τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν (Υἱ), τὸ συνολικὸν ὅμως διαθέσιμον προσωπικὸν εἰσόδημα (Υἰ) παρέμεινεν ἀμετάβλητον. Διότι ἠϋξήθη μὲν τοῦτο —τὸ Υἰ— κατὰ 1000 νομισματικὰς μονάδας, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ Υἱ, ἐμειώθη ὅμως ἐπίσης κατὰ 1000 νομισματικὰς μονάδας, λόγῳ ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἥτοι λόγῳ αὐξήσεως τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ μέχρι τοῦδε Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τῶν 15.000 νομισματικῶν μονάδων, καὶ οὐχὶ λόγῳ φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, αὐξήσεως ἣ ὅποια, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα, δὲν φορολογεῖται. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη θὰ μεταβληθῆ, καὶ δὴ θὰ αὐξηθῆ αὐτὴ μόνον λόγῳ αὐξήσεως καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Θὰ διατηρηθῆ δὲ ἡ αὔξησις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εἰσοδηματικῶν περιόδων εἰς τὸ ποσὸν αὐτὸ ἰεφ' ὅσον βεβαίως θὰ διατηρηθῆ ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν) ἀκριβῶς διότι δὲν θὰ σημειωθῆ διὰ τὸν προεκτεθέντα λόγον ὑποκινουμένη διαδοχικὴ αὔξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, αὔξησις ἣ ὅποια ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο θὰ ἀνεβίβαζε τὴν αὔξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας εἰς ποσὸν πολλαπλάσιον τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Τὸ ἀνωτέρω διαπιστωθὲν ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα, ἥτοι ἡ αὔξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἐπέρχεται καὶ ὅταν δὲν εἶναι ταυτόχρονος ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν φόρων, ἀλλὰ προηγεῖται χρονικῶς ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ ἀκολουθεῖ ἡ αὔξησις τῶν φόρων, ἢ ἀντιστρόφως προηγεῖται ἡ αὔξησις τῶν φόρων καὶ ἀκολουθεῖ ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς πρώτης περιπτώσεως, παραθέτομεν τὸ κατωτέρω ἀριθμητικὸν παράδειγμα (πίναξ 9), εἰς τὸ ὅποιον ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περίοδον α, ἐνῶ ἡ αὔξησις τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἣ γινομένη πρὸς κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περίοδον β :

Πίναξ 9

Εισοδ. Περίοδος	C	I	G	Yp=Yf	Tx	Yd
0	10.000	2.000	3.000	15.000	3.000 (15.000×0,20)	12.000
α	10.000	2.000	4.000	16.000	3.200 (16.000×0,20)	12.800
β	10.640 (β=0,8)	2.000	4.000	16.660	4.448 (16.660×0,267)	12.212
γ	10.178	2.000	4.000	16.178	4.420 (16.178×0,267)	11.758
δ	9.815	2.000	4.000	15.815	4.220 (15.815×0,267)	11.595
ε	9.685	2.000	4.000	15.685	4.187 (15.685×0,267)	11.498

κ. ο. κ.

ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος, ὁ ἑτεροχρονισμὸς τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν φόρων καὶ συγκεκριμένως ἡ χρονικὴ ὑστέρησις τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, εἶχε κατὰ τὰς πρώτας εἰσοδηματικὰς περιόδους ὡς ἀποτέλεσμα αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπῆλθε κατ' ἀκολουθίαν τῆς (ὑποκινουμένης) αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κατὰ τὴν περίοδον β, ἡ ὁποία εἶχεν ὡς συνέπειαν ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην (ὡς ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν περίοδον γ) ἦτο ἀνωτέρα τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Ὀφείλεται δὲ ἡ ὑποκινουμένη αὕτη αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περίοδον α αὐξησις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης (λόγῳ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν) καὶ ἰσόποσος αὐξησις τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, χωρὶς νὰ ἔχουν ἀκόμη ὑψωθῆ οἱ συντελεσταὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, καὶ ἐπομένως ἡ αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπέδρασεν αὐξητικῶς καὶ ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος, ἡ αὐξησις δὲ τούτου ὠδήγησεν εἰς αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, μὲ τὸ ἀνωτέρω σημειωθὲν ἀποτέλεσμα τῆς αὐξήσεως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περίοδον β κατὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Ἀπὸ τῆς εἰσοδηματικῆς ὁμως περιόδου γ ἀρχίζει σημειουμένη βαθμιαία μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἡ ὁποία κατὰ τὴν εἰσοδηματικὴν περίοδον ε ἀνέρχεται εἰς μόνον 9.685. Τὸ γεγονός τῆς προΐουσης μείωσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ὀφείλεται εἰς τὴν μειωτικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα 9, ἤσκησεν ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος ἡ κατὰ τὴν περίοδον β λαβοῦσα χώραν, πρὸς τὸν σκοπὸν καλύψεως τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν,

ύψωσις τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἀπὸ 20 % εἰς 26,7 % κατὰ μέσον ὄρον. Τὸ γεγονός ὁμως τῆς βαθμιαίας, ἐκ τοῦ ἀνωτέρου λόγου, μειώσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἢ ὅποια ἤδη κατὰ τὴν περίοδον δ εὐρίσκειται εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τοῦ πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐπιπέδου αὐτῆς, ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι ἀπὸ τῆς περιόδου γ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα σημειώνει πτώσιν, συνεχιζομένην καὶ κατὰ τὰς ἐπομένους περιόδους, ὡς περαιτέρω δὲ συνέπειαν ὅτι τελικῶς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα ὑπερβαίνει τὸ πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ποσὸν αὐτοῦ κατὰ ποσὸν μικρότερον τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Τοῦτο εἶναι εὐλόγον, διότι ἡ συνολικὴ καθαρὰ αὐξησης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης ὑπολείπεται τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς μειώσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως: ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως θὰ εἶναι τόσον μεγαλύτερα (ἢ μικροτέρα) ὅσον ὑψηλοτέρα (ἢ χαμηλοτέρα) εἶναι ἡ τιμὴ τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν. Ἐὰν ἡ τιμὴ τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν εἶναι χαμηλὴ, δὲν θὰ ἔχη λάβει χώραν, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας, πτώσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κάτω τοῦ πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐπιπέδου αὐτῆς, καὶ συνεπῶς ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ αὐξηθῶν συνολικῶς κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς δευτέρας ὡς ἄνω περιπτώσεως, ἤτοι τῆς περιπτώσεως χρονικῆς ὑστερήσεως τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐξησην τῶν φόρων, παραθέτομεν τὸ κατωτέρω παράδειγμα (πίναξ 10):

Πίναξ 10

Εἰσοδ. Περίοδος	C	I	G	Yp=Yf	Tx	Yd
0	10.000	2.000	3.000	15.000	3.000 (15.000×0,20)	12.000
α	10.000	2.000	3.000	15.000	4.000 (15.000×0,267)	11.000
β	9.200 (β=0,8)	2.000	4.000	15.200	4.058 (15.200×0,267)	11.142
γ	9.314	2.000	4.000	15.314	4.088 (15.314×0,267)	11.226
δ	9.381	2.000	4.000	15.381	4.106 (15.381×0,267)	11.275
ε	9.420	2.000	4.000	15.420	4.117 (15.420×0,267)	11.302

κ. ο. κ.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ πίνακος 10 προκύπτει ὅτι εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, θὰ λάβῃ μὲν χώραν αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορρο-

πίας, ἔπειτα ἀπὸ δεδομένην αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἡ αὐξησις ὄμως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ ὑπολειφθῆ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Καὶ ἐδῶ ἡ διαφορὰ μεταξὺ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ ποσοῦ αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας ὀφείλεται εἰς τὴν μειωτικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν ἡ αὐξησις τῶν φόρων ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος, ἐπίδρασιν ἡ ὁποία δὲν ἐξουδετεροῦται ἀπὸ τὴν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος λόγω αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, διότι ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν λαμβάνει χώραν εἰς χρόνον μεταγενέστερον τοῦ χρόνου αὐξήσεως τῶν φόρων. Ἐνῶ ἐὰν ἐλάμβανε αὕτη χώραν ταυτοχρόνως μὲ τὴν αὐξησιν τῶν φόρων ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος θὰ ἐξουδετεροῦτο π λ ἦ ρ ω ς (ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ πίνακος 8) ἀπὸ τὴν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος. Ἡ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου μείωσις τοῦ διαθεσίμου συνολικοῦ εἰσοδήματος ἀσκεῖ μειωτικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἐπίδρασιν ἡ ὁποία εἶναι βεβαίως σημαντικὴ ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπὴ πρὸς κατανάλωσιν εἶναι σημαντικὴ —ὡς εἶναι εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ ἀνωτέρω πίνακος 10—, ἡ δὲ μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἐξασθενίζει τὴν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα νὰ ὑπολείπεται, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, ἡ αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Τὸ συμπέρασμα τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς ἀνωτέρω συντόμου ἀναλύσεως εἶναι ὅτι διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρου ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν φόρων, δὲν ἀρκεῖ ἡ αὐξησις νὰ εἶναι ἰσόποσος, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι αὕτη καὶ τ α υ τ ὄ χ ρ ο ν ο ς.

Γ' Ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν φόρων.

Εἰς τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω συμπέρασμα περὶ τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας ἰσόποσος αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν φόρων καταλήγομεν, ἐὰν κάμνωμεν χρῆσιν ἀλγεβρικῶν μέσων ἀποδείξεως. Πρὸς τοῦτο λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὁ ὁποῖος βάσει τῆς ὑποθέσεως μὴ φορολογικῆς καλύψεως αὐτῶν εἶναι, ὡς διαπιστώσαμεν εἰς τὴν παράγραφον 4 :

$$K_g = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1 - \beta}$$

Ἐὰν τώρα ἐγκαταλείψωμεν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ λάβωμεν ὑπ'

ὄψιν ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλύπτεται δι' αὐξήσεως τῶν (ἀμέσων) φόρων καὶ συγκεκριμένως τοῦ φόρου εισοδήματος, τότε θὰ πρέπει, διὰ νὰ προσδιορίσωμεν τὸ συνολικὸν ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα, ἦτοι τὸ συνολικὸν ποσὸν τῆς λόγῳ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν φόρων καὶ νὰ ἀφαιρέσωμεν τὸν πολλαπλασιαστὴν αὐτὸν ἀπὸ τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν δημοσίων δαπανῶν. Θὰ πρέπει νὰ τὸν ἀφαιρέσωμεν διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν φόρων εἶναι ἀρνητικὸς, εἶναι δὲ οὗτος κατὰ μίαν μονάδα μικρότερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν αὐτοτελῶς ἐξεταζομένων. Ἦτοι ἔχομεν :

$$Kt_x = -\frac{\beta}{1-\beta}$$

(ἔνθα Kt_x συμβολίζει τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν φόρων, καὶ β συμβολίζει καὶ πάλιν τὴν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς κατανάλωσιν).

Οὕτως, ἐὰν ἡ τιμὴ τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν εἶναι καθ' ὑπόθεσιν 0,8 καὶ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος εἶναι 500 ἑκατ. δρχ., τὸ ποσὸν μείωσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας θὰ εἶναι ἴσον πρὸς :

$$-\frac{0,8}{1-0,8} \times 500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = -4 \times 500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = -2.000 \text{ ἑκατομ. δρχ. (1)}$$

Ἐάν, ἀντὶ νὰ αὐξηθῇ ὁ φόρος εισοδήματος κατὰ τὸ ἀνωτέρω ποσόν, μειωθοῦν αἱ δημόσιαι δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ποσόν, ἡ μείωσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας θὰ εἶναι ἴση πρὸς

$$\frac{1}{1-0,8} \times -500 \text{ ἑκατ. δρχ.}$$

ἦτοι ἴση πρὸς : $5 \times -500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = -2.500 \text{ ἑκατομ. δρχ.}$

1) Μὲ ἄλλας λέξεις, τὸ ποσὸν μείωσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατ' ἀκολουθίαν αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος, χωρὶς παράλληλον αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τοῦ φόρου, τὸσον δὲ μεγαλύτερον ὅσον ὑψηλότερα εἶναι ἡ τιμὴ τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν. Αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ αὐξήσις τοῦ φόρου εισοδήματος καὶ ἡ συνεπεία ταύτης μείωσις τοῦ διαθέσιμου εισοδήματος ὀδηγεῖ εἰς αὐτόνομον μείωσιν τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν, ἡ ὁποία πάλιν προκαλεῖ μείωσιν τοῦ ἔθν. Εἰσοδήματος, συνεπεία τῆς ὁποίας λαμβάνει χώραν περαιτέρω (ὑποκινουμένη ὁμως) μείωσις τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν· περαιτέρω μείωσις τοῦ ἔθν. Εἰσοδήματος κλπ., τῆς μείωσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος συνεχιζομένης μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου διαταραχθείσης ἰσορροπίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ συνολικὸν ποσὸν μείωσεως τοῦ ἔθν. Εἰσοδήματος προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος καὶ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν.

Ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ὁ πολλαπλασιαστής τῶν φόρων εἶναι ἀρνητικὸς εἶναι ὅτι οἱ φόροι ἀσκοῦν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἐπίδρασιν ἀντίθετον ἐκείνης τὴν ὅποιαν ἀσκοῦν αἱ δημόσιαι δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἢ αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις. Ὁ δὲ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ὁ πολλαπλασιαστής τῶν φόρων εἶναι, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος, κατὰ μίαν μονάδα μικρότερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι ὅτι αἱ δημόσιαι δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὡς καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις, ἐπιδρῶν ἄπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μέσῳ δὲ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης ἐπιδρῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ διὰ ταύτης ἀσκοῦν νέαν, δευτερογενῆ ὅμως, ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κ.ο.κ. Ἐνῶ οἱ φόροι, ὁ φόρος εἰσοδήματος εἰδικώτερον, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος, διὰ τούτου ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ διὰ μέσου τῆς ἐπιδράσεως ταύτης ἀσκεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἤτοι ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μόνον ἐ μ μ ε σ ω ς.

Οὕτως, ἐὰν μειωθῶν αἱ δημόσιαι δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ 1000, θὰ ἔχωμεν ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ 1000, καὶ συνεπείᾳ τούτου (ὑποκινουμένην) μείωσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως π.χ. κατὰ 800 (ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι 0,8) καὶ δευτερογενῆ μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ 800. Ἐνῶ, ἐὰν αὐξηθῇ ὁ φόρος εἰσοδήματος κατὰ 1000 καὶ ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι πάλιν 0,8 θὰ ἔχωμεν μείωσιν τῆς καταναλώσεως κατὰ 800 καὶ ὡς ἔμμεσον ἀποτέλεσμα μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ 800. Μὲ ἄλλας λέξεις, ἐὰν ἐντοπισώμεν εἰς ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα τὴν διαδικασίαν τοῦ πολλαπλασιαστοῦ, ἡ μείωσις τῶν δαπανῶν κατὰ 1000 θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ 1800, ἐνῶ ἡ αὐξήσις τοῦ φόρου εἰσοδήματος κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μόνον κατὰ 800, ἤτοι ὁ πολλαπλασιαστής τοῦ φόρου θὰ εἶναι κατὰ μίαν μονάδα μικρότερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν (ὡς ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν—βλ. παράγραφον 4) ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μη-δενός, τότε ὁ πολλαπλασιαστής τοῦ φόρου δὲν θὰ εἶναι ἴσος πρὸς $-\frac{\beta}{1-\beta}$ ἀλλὰ θὰ ἔχωμεν :

$$Kt_x = -\frac{\beta}{1-\beta(1-t)}$$

(ἐνθα t συμβολίζει τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς φορολογίαν).

Οὕτως, ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ t εἶναι 0,2, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ β εἶναι, ὡς εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα 0,8, τὸ δὲ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εἶναι ὡς

εις τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο 500 ἑκατομ. δρχ., τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς μειώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι ἴσον πρὸς :

$$-\frac{0,8}{1-0,8(1-0,2)} \times 500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = -2,2 \times 500 \text{ ἑκατ. δρχ.} = -1.100 \text{ ἑκατ. δρχ.}$$

Εἰς περίπτωσιν λοιπὸν ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν θὰ ἰσοῦται πρὸς :

$$\Delta Y = \left(\frac{1}{1-\beta} \cdot \Delta G \right) - \left(\frac{\beta}{1-\beta} \cdot \Delta T_x \right)$$

Δοθέντος ὅμως ὅτι $\Delta G = \Delta T_x$, ἡ ἀνωτέρω ἐξίσωσις δύναται νὰ διατυπωθῆ καὶ ὡς ἀκολούθως :

$$\Delta Y = \left(\frac{1}{1-\beta} - \frac{\beta}{1-\beta} \right) \cdot \Delta G$$

Λύοντες τὴν ἀνωτέρω ἐξίσωσιν θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \frac{1-\beta}{1-\beta} \cdot \Delta G$$

καὶ

$$\Delta Y = 1 \cdot \Delta G$$

Ἀντικαθιστῶντες ἤδη τὸ ΔG διὰ τοῦ 1000, ἦτοι διὰ τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα ἔλαβε χώραν αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καλυφθεῖσα δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος, θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = 1 \times 1000 = 1000$$

Ἦτοι καταλήγομεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον εἴχομεν καὶ προηγουμένως καταλήξει χωρὶς τὴν χρησιμοποίησιν ἀλγεβρικῶν μέσων ἀποδείξεως (βλ. πίνακα 8), εἰς τὸ συμπέρασμα δηλ. ὅτι ἡ κατὰ 1000 νομισματικὰς μονάδας αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας κατὰ τὸ αὐτὸ ποσόν.

Δ' Παράγοντες προσδιορίζοντες τὸ μέγεθος τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος.

Τὸ μέγεθος τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος τὸ ὁποῖον ἐπέρχεται, δηλ. τὸ ποσὸν κατὰ τὸ ὁποῖον αὐξάνει τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα ἰσορροπίας, ἔπειτα

ἀπὸ δεδομένην αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καλυπτομένην ἀπὸ ἰσόποσον καὶ τ α υ τ ό χ ρ ο ν ο ν αὐξησιν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, προσδιορίζεται ἀπὸ ὠρισμένους παράγοντας περὶ ὧν κατωτέρω :

α) Τὸ θεώρημα τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ, ὡς ἀνελύθη ἀνωτέρω, ἰσχύει ἐν πρώτοις ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὄριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν, καὶ ὅτι συνεπῶς ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις, τὴν ὁποίαν ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος (ἐπὶ τοῦ Υd) δὲν ὑπολείπεται τῆς αὐξητικῆς ἐπίδρασεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν (ἐπὶ τοῦ Υf) καὶ ἐπομένως $\Delta Yd = \Delta Yf$. Ὅταν ἡ προϋπόθεσις αὕτη ἐγκαταλειφθῆ καὶ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα ἐν μέρος τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀφαιρεῖται διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τότε τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας εἶναι μικρότερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, καὶ ἐπομένως ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι μικρότερος τῆς μονάδος.

Πράγματι, ὅταν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ὄριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενός, τότε ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος ἡ αὐξησις τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος (ἡ γενομένη πρὸς τὸν σκοπὸν καλύψεως τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν) εἶναι ἰσχυρότερα τῆς αὐξητικῆς ἐπίδρασεως τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος ἡ λόγῳ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος (τοῦ Υf), δοθέντος ὅτι ἡ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος αὐξησις τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος εἶναι μικρότερα τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ ποσοστὸν ἴσον πρὸς τὴν τιμὴν τῆς ὄριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν, ἥτοι κατὰ τὸ ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος τὸ ὅποιον ἀφηρέθη διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ἐὰν π.χ. τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος εἶναι 1.000, ἡ δὲ ὄριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι 0,3, τότε τὸ συνολικὸν διαθεσίμον προσωπικὸν εἰσόδημα θὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν δύο ἀντιθέτων καὶ διαφόρου ἐντάσεως παραγόντων : Ἐφ' ἑνὸς θὰ ὑποστῇ τοῦτο μείωσιν κατὰ 1.000, λόγῳ τῆς κατὰ τὸ ποσὸν αὐτὸ αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος τῆς γενομένης πρὸς κάλυψιν τῆς ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, καὶ ἄφ' ἑτέρου θὰ σημειώσῃ αὐξησιν κατὰ 700, λόγῳ τῆς κατὰ 1.000 αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, αὐξήσεως ἡ ὁποία με ὄριακὴν ροπήν πρὸς φορολογίαν 0,3 θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν αὐξησιν τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος κατὰ 700. Συνεπῶς ἡ κ α θ α ρ ἄ μεταβολή, ἡ ὁποία θὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸ ὕψος τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος θὰ εἶναι -300, ἥτοι τὸ συνολικὸν διαθεσίμον εἰσόδημα θὰ ὑποστῇ μείωσιν. *Μείωσις ὅμως τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος θὰ ἀσκήσῃ μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν συνολικῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν. Κατὰ τὸ ποσὸν δὲ τῆς μειώσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώ-*

σεως θὰ ἐξουδετερωθῆ ἢ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης ἢ αὐξήσεις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, μὲ συνέπειαν ὅτι ἡ αὐξήσις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ ἐπομένως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι, ὅταν ἀποκατασταθῆ ἰσορροπία, μικρότερα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, μὲ συνέπειαν δηλ. ὅτι ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι μικρότερος τῆς μονάδος.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῶν ἀνωτέρω ἐπαναλαμβάνομεν εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα 11 τὸ εἰς τὸν πίνακα 8 παρατεθὲν ἀριθμητικὸν παράδειγμα, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι τῶρα λαμβάνομεν ὡς δεδομένον ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενός καὶ συγκεκριμένως ὅτι ἔχει αὕτη τιμὴν 0,3. Διὰ τοῦτο ἡ αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἶναι τῶρα ὅπως δεικνύει ὁ πίναξ, μικρότερα τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Πίναξ 11

Εἰσοδ. Περίοδος	C	I	G	$Y_p = Y_f$	T_x	Y_d	Μεταβολὴ Y_d
0	10 000	2 000	3.000	15 000	3 000 (15.000×0,2)	12 000	
α	10.000	2.000	4.000	16 000	4.300 (1)	11.700	-300
β	9.850 (β=0,5)	2.000	4.000	15.850	4.255 (2)	11.595	-105
γ	9.797,5	2.000	4.000	15,797,5	4.240 (3)	11.557	-37,5

κ. ο. κ.

1)	$15.000 \times 0,267 = \dots\dots$	4.000
	$1.000 \times 0,3 \text{ (Ο.Ρ.Φ.)} = \dots$	300
	Σύνολον	4.300
2)	$15.000 \times 0,267 = \dots\dots$	4.000
	$850 \times 0,3 \text{ (Ο.Ρ.Φ.)} = \dots$	255
	Σύνολον	4.255
3)	$15.000 \times 0,267 = \dots\dots$	4.000
	$797,5 \times 0,3 \text{ (Ο.Ρ.Φ.)} = \dots$	240
	Σύνολον	4.240

Εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καταλήγομεν καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἀλγεβρικῶν μέσων ἀποδείξεως :

Πράγματι, ἐὰν λάβωμεν ὡς δεδομένον ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενός, τότε θὰ πρέπει ἡ ἐξίσωσις τῆς σελίδος 252 νὰ τροποποιηθῆ ὡς ἀκολούθως :

$$\Delta Y = \left(\frac{1}{1-\beta(1-t)} \cdot \Delta G \right) - \left(\frac{\beta}{1-\beta(1-t)} \cdot \Delta T_x \right)$$

(ένθα t συμβολίζει την όριακή ροπή προς φορολογία, ήτοι τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖται διὰ τῆς φορολογίας, ἢ ἄλλως τὴν σχέσιν τῆς μεταβολῆς τῶν ἐσόδων ἐκ τοῦ φόρου εἰσοδήματος πρὸς τὴν μεταβολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος).

Ἀντικαθιστῶντες τὰ σύμβολα δι' ἀριθμῶν καὶ λαμβάνοντες ὡς δεδομένον ὅτι $\Delta G = \Delta T_x = 1.000$, $t = 0,3$ καὶ $\beta = 0,5$ ἔχομεν :

$$\Delta Y = \left(\frac{1}{1-0,5(1-0,3)} \times 1.000 \right) - \left(\frac{0,5}{1-0,5(1-0,3)} \times 1.000 \right)$$

λύοντες τὴν ἐξίσωσιν ταύτην ἔχομεν :

$$\Delta Y = \left(\frac{1}{1-0,35} \times 1.000 \right) - \left(\frac{0,5}{1-0,35} \times 1.000 \right)$$

καὶ

$$\Delta Y = (1,53 \times 1.000) - (0,76 \times 1.000) = 770$$

Ἦτοι ἡ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι, ὅταν θὰ ἔχη ἀποκατασταθῆ ἰσορροπία, μικροτέρα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ὀδηγεῖ εἰς ἰσόποσον αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν δὲν καλυφθῆ δι' ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐσόδων τὰ ὁποῖα θὰ προκύψουν διὰ τῆς φορολογικῆς ἀφαιρέσεως ὀλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἢ ὁποῖα θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Μὲ ἄλλας λέξεις, θὰ ἔχομεν ἰσόποσον αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας, ὅταν ὁ ὀριακὸς φορολογικὸς συντελεστὴς εἶναι ἴσος πρὸς τὴν μονάδα. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ συνολικὸν διαθέσιμον εἰσόδημα θὰ παραμείνῃ ἀμετάβλητον (1), συνεπῶς καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ καταναλωτικαὶ δαπάναι θὰ παραμείνουν ἀμετάβλητοι, ἢ δὲ αὐξησης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ προέλθῃ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογία εἶναι ἴση πρὸς τὴν μονάδα δὲν εἶναι ρεαλιστικὴ καὶ πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἐγκαταλειφθῆ, ὁπότε παραμένει ἐν ἰσχύϊ τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον

1) Διότι ἡ λόγῳ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν αὐξησης τοῦ Y_f οὐδεμίαν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν θ' ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ Y_d , ἀφοῦ ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογία θὰ εἶναι ἴση πρὸς τὴν μονάδα. Οὐτε ἐξ ἄλλου θὰ μειωθῆ τὸ Y_d λόγῳ ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, διότι οὐδεμία τοιαύτη ὑψώσις συμφῶνως πρὸς τὴν γενομένην ὑπόθεσιν θὰ λάβῃ χώραν.

προηγούμενους κατελήξαμεν, ὅτι ὁ πολλαπλασιαστής τῶν δημοσίων δαπανῶν εἰς περίπτωσιν φορολογικῆς καλύψεως τῆς αὐξήσεως αὐτῶν εἶναι μικρότερος τῆς μονάδος.

β) Ἡ δευτέρα ἀναγκαία προϋπόθεσις ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἰσχύει τὸ θεώρημα τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι ὅτι ἡ αὐξήσις τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἢ γινομένη πρὸς κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, οὐδεμίαν ἀσκεῖ μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῶν αὐτονόμων ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Ὅταν δὲν πληροῦται ἡ προϋπόθεσις αὕτη, ὅταν δηλαδή ἡ αὐξήσις τοῦ φόρου εἰσοδήματος πρὸς κάλυψιν τῶν δημοσίων δαπανῶν ὀδηγῆ εἰς μείωσιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, τότε τὸ ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ ὅποιον θὰ προέλθῃ ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, θὰ εἶναι τόσον μικρότερον ὅσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τῆς ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων. Μὲ ἄλλας λέξεις, εἰς περίπτωσιν δυσμενοῦς ἐπιπτώσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ὑπὸ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τῆς γενομένης πρὸς κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, ὁ πολλαπλασιαστής τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι μικρότερος τῆς μονάδος, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν. Μὲ ἄλλας λέξεις, τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα θὰ αὐξηθῆ συνολικῶς εἰς περίπτωσιν δυσμενοῦς ἐπιπτώσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος κατὰ ποσὸν μικρότερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Τοῦτο θὰ συμβῆ διότι ἡ μείωσις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων σημαίνει ἰσόποσον αὐτόνομον μείωσιν τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως, ἐξουδετεροῦσαν ἐν μέρει τὴν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν αὐτόνομον αὐξήσιν τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως, καὶ ἀσκεῖ προϊοῦσαν μειωτικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν. Ἡ δὲ μείωσις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ἢ ὁποία θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς μείωσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς ἐντεῦθεν μείωσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν, θὰ ἐνισχύσῃ τὴν μειωτικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν θὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης ἡ μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως λόγῳ αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος καὶ μείωσεως ἐντεῦθεν τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ συνολικὴ μείωσις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ἢ ὁποία θὰ προκύψῃ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὄλων αὐτῶν τῶν παραγόντων, θὰ ἐξουδετερώσῃ (περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης) τὴν αὐξήσιν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ἢ ὁποία θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῆς ἐντεῦθεν αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Ἐὰν μάλιστα ἡ συνολικὴ μειωτικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος (μείωσις διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος → μείωσις ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, μείωσις ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων → μείωσις ἰδιωτικῆς καταναλώσεως) εἶναι ἴση πρὸς τὴν συνολικὴν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς

Ἐθνικῆς Δαπάνης ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν (αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν → αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως), τότε τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὸ μηδέν.

Ἡ πιθανότης ἀσκήσεως μειωτικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος ἐκ τῆς ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος τῆς γενομένης πρὸς κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, καθιστᾷ σκοπιμωτέραν τὴν κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τούτων διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων ἀντὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Διότι ναί μὲν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν ἐμμέσων φόρων μειώνει, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, τὴν ἀποδοτικότητα τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων (συνεπῶς δὲ καὶ τὴν ἀποδοτικότητα τῶν ὑπ' αὐτῶν σχεδιαζομένων ἐπενδύσεων), ὡς ἐκ τῆς ἀδυνατότητος αὐτῶν ὑπὸ συνθήκας ὑποαπασχολήσεως νὰ μετακυλίσουν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν κατ' ἰδίαν ἐμμέσων φόρων. Ἡ ἐκ τοῦ λόγου ὅμως τούτου μείωσις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἶναι μικροτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ συμψηφιστικὴ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλυφθῆ δι' αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Διότι εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν, λόγω τῆς προοδευτικότητος τοῦ φόρου εἰσοδήματος καὶ τῆς ἐνισχύσεως ταύτης πρὸς τὸν σκοπὸν αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν ἐσόδων, ἡ πρόσοδος ἐκ τῶν νέων ἐπενδύσεων τὰς ὁποίας θὰ ἀπεφάσιζον ἐνδεχομένως νὰ κάμνουν οἱ ἰδιῶται ἐπιχειρηματῆαι θὰ ὑφίστατο σημαντικὴν φορολογικὴν περικοπὴν. Ἡ γυνῶσις δὲ περὶ τῆς εἰς μέγαν βαθμὸν φορολογικῆς περικοπῆς τῶν προσδοκωμένων προσόδων ἐκ τῶν σχεδιαζομένων ἐπενδύσεων εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ὠδήγει εἰς τὴν ματαίωσιν τῆς ἐκτελέσεως πολλῶν ἐπενδυτικῶν σχεδίων.

γ) Ἡ τρίτη προϋπόθεσις ἰσχύος τοῦ θεωρήματος τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπὴ πρὸς κατανάλωσιν ἐκείνων τῶν ὁποίων αὐξάνει τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα, κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, εἶναι ἡ ἰδίᾳ, δηλ. ἔχει τὴν αὐτὴν τιμὴν, μὲ τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν ἐκείνων τῶν ὁποίων μειοῦται τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ὄταν δὲν πληροῦται ἡ προϋπόθεσις αὕτη, καὶ γενικώτερον ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπὴ πρὸς κατανάλωσιν ἑνὸς μέρους τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι διάφορος τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος θὰ εἶναι αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ ποσὸν μικρότερον ἢ μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Ἐπιπροσέτι π.χ. ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν ἀφορᾷ τὰς δαπάνας δι' ἐπισκευὴν ἢ κατασκευὴν ὁδῶν, τὸ μέγιστον δὲ μέρος ἢ καὶ τὸ σύνολον τῆς αὐξήσεως ταύτης δημιουργεῖ εἰσοδήματα εἰς ἄτομα ἀνήκοντα

εις τούς κατωτέρους εισοδηματικούς όμίλους του πληθυσμού (έργατας και μικρογεωργούς κατοικοῦντας εις τὰς περιοχὰς εις τὰς ὁποίας γίνονται τὰ ἔργα ὁδοποιίας). Ὑποθέσωμεν περαιτέρω ὅτι τὰ χρήματα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἀνωτέρω ἔργων ἐξευρίσκονται διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εισοδήματος εἰς τὰ ἀνώτερα εισοδηματικά κλιμάκια. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων εἰς τὰ ὁποία διοχετεύεται ὑπὸ μορφὴν καταβολῆς ἡμερομισθίων τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἢ ὁποία εἰσέρρουσεν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εισοδήματος εἶναι ἀναμφισβητήτως μεγαλύτερα τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τὰ ὁποία ὑπεβλήθησαν εἰς πρόσθετα φορολογικὰ βάρη πρὸς κάλυψιν τῶν χρηματικῶν δαπανῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἀνωτέρω ἔργων. Εἶναι δὲ καθ' ὑπόθεσιν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῆς πρώτης κατηγορίας 0,8, ἐνῶ εἶναι μόνον 0,6 ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῆς δευτέρας κατηγορίας. Κατ' ἀκολουθίαν τοῦ γεγονότος τούτου θὰ λάβῃ χώραν αὐτόνομος καθαρὰ αὐξησης τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, δηλ. αὐξησης τῆς κλίσεως τῆς «συναρτήσεως τῆς καταναλώσεως». Οὕτως, εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν θὰ ἔχωμεν αὐτόνομον αὐξησης τῆς συνολικῆς ζητήσεως, ὄχι μόνον λόγῳ τῆς αὐτονόμου αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω αὐτόνομου αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Συνεπῶς καὶ τὸ συνολικὸν ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα, δηλ. τὸ συνολικὸν ποσοδὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ὅταν ἀποκατασταθῇ ἰσορροπία, θὰ εἶναι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν μεγαλύτερον παρ' ὅσον θὰ ἦτο ἐὰν δὲν ἐλάμβανε χώραν αὐτόνομος αὐξησης τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Μὲ ἄλλας λέξεις, εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ εἶναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενὸς (βλ. ἀνωτ.).

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο προκύπτει καὶ ἀλγεβρικῶς: Οὕτως, ἐὰν β_1 εἶναι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῶν ὁποίων ἐμείωθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα λόγῳ ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εισοδήματος καὶ β_2 εἶναι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων τῶν ὁποίων ηὔξηθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα, λόγῳ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Καὶ ἐὰν, περαιτέρω, $\beta_1 = 0,6$ καὶ $\beta_2 = 0,8$, καὶ $\Delta T_x = \Delta G = 500.000.000$ δρχ., τότε τὸ ποσοδὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι:

$$\Delta Y = \frac{1 - \beta_1}{1 - \beta_2} \cdot \Delta G$$

καὶ ἐπομένως:

$$\Delta Y = \frac{1 - 0,6}{1 - 0,8} \times 500.000.000 \text{ δρχ.} = 1.000.000.000 \text{ δρχ.}$$

Ἦτοι εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα, ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν ἢ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ θὰ εἶναι 2. Τοῦτο ὁμως ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν. Ἐὰν εἶναι αὕτη μεγαλύτερα τοῦ μηδενὸς τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας θὰ εἶναι μικρότερον μὲν τοῦ εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα ἐμφανιζομένου, μεγαλύτερον ὁμως τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

δ) Ἡ τετάρτη προϋπόθεσις ἰσχύος τοῦ θεωρήματος τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι ὅτι *παραμένουν ἀμετάβλητα τὰ ἔσοδα τοῦ Δημοσίου ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων*, παρὰ τὴν αὐξησιν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης καὶ τῆς παραγωγῆς. Χωρὶς τὴν προϋπόθεσιν αὐτὴν, ἦτοι διὰ λήψεως ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ αὐξησης τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς συνολικῆς παραγωγῆς κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἔχει ὡς συνέπειαν αὐξησιν τῆς φορολογητέας ὕλης καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐμμέσους φόρους καὶ αὐξησιν εἰς ἀντίστοιχον βαθμὸν τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν φόρων τούτων, ἡ συνολικὴ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν ὑπολείπεται τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς (αὐτομάτου) αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων. Μὲ ἄλλας λέξεις ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὅταν ἡ αὐξησης αὐτῶν καλύπτεται δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, εἶναι ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω προϋπόθεσιν μικρότερος τῆς μονάδος, ἔστω καὶ ἂν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν. Ὑπολείπεται δὲ ἀκόμη περισσότερο τῆς μονάδος, ὅταν ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλύτερα τοῦ μηδενός.

ε) Ἡ τελευταία, καὶ αὐτονόητος ἄλλως τε, προϋπόθεσις τῆς ἰσχύος τοῦ θεωρήματος τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι ὅτι *ὀλόκληρον τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀφορᾷ ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας ἐκ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς*. Ὄταν δὲ συμβαίη τοῦτο, ὅταν π.χ. τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν τῆς καλυφθείσης δι' αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος, ἀφορᾷ εἰς προϊόντα εἰσαχθέντα ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, τότε ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι ἤδη κατὰ τὴν πρώτην εἰσοδηματικὴν περίοδον εἰς ποσὸν μικρότερα τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Διὰ νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ ποσὸν τῆς μεταβολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, θὰ πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν δημοσίων δαπανῶν

$\left(\frac{1}{1-\beta} \right)$ ἐπὶ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν μ ε ἰ ο ν τὸ ποσὸν

αύξησης του έλλειμματος ή μείωσης του περισσεύματος του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά της Άλλοδαπής, αύξησης ή μείωσης ή όποια προήλθεν εκ τής αύξησης των εισαγωγών υπέρ τας εξαγωγάς κατ' ακολουθίαν τής αύξησης των δημοσίων δαπανών δι' αγοράν προϊόντων παραχθέντων εις τὸ Ἐξωτερικόν, ὁπότε θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \left[\frac{1}{1-\beta} \cdot (\Delta G - \Delta E) \right] - \left(\frac{\beta}{1-\beta} \cdot \Delta T_x \right)$$

Ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι β εἶναι 0,6, ΔG εἶναι 1.000 καὶ ΔE (δηλ. αύξησης τοῦ ἔλλειμματος τοῦ Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά της Άλλοδαπής) εἶναι 500, τότε ἀντικαθιστώντες εἰς τὴν ἀνωτέρω ἔξισωσιν τὰ σύμβολα δι' ἀριθμῶν θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \left[\frac{1}{1-0,6} \times (1000 - 500) \right] - \left(\frac{0,6}{1-0,6} \times 1000 \right)$$

ἔξ οὗ προκύπτει :

$$\Delta Y = (2,5 \times 500) - (1,5 \times 1000)$$

καὶ

$$\Delta Y = 1.250 - 1.500 = -250$$

Μὲ ἄλλας λέξεις, ἀντὶ αύξησης θὰ ἔχωμεν εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν μείωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ὅταν θὰ ἔχη ἀποκατασταθῆ ἡ διὰ τής αύξησης των δημοσίων δαπανῶν καὶ των φόρων διαταραχθεῖσα ἰσορροπία. Βεβαίως ἡ μείωσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι τόσον μεγαλύτερα, ὅσον μεγαλύτερον —παρ' ὅσον ὑπετέθη ἀνωτέρω— μέρος τής αύξησης των δημοσίων δαπανῶν ἀφορᾷ προϊόντα εἰσαχθέντα ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ ὅσον περισσότερο ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν (ἡ ὁποία εἰς τὴν ἀνωτέρω ἔξισωσιν εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν) ὑπερβαίνει τὸ μηδέν. Θὰ εἶναι δὲ αὕτη μικρότερα, ἢ καὶ δὲν θὰ λάβῃ χώραν μείωσις, ἴσως δὲ σημειωθῆ αύξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ὅταν μικρότερον, παρ' ὅσον ὑπετέθη ἀνωτέρω, μέρος τής αύξησης των δημοσίων δαπανῶν ἀφορᾷ δαπάνας δι' αγοράν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Τὰ ἀνωτέρω ἔχουν ὅμως κυρίως θεωρητικὴν σημασίαν. Διότι ὅταν αύξάνουν αἱ δημόσιαι δαπάναι πρὸς τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν ὅπως ἐνισχυθῆ ἡ ζήτησις ἐγχωρίων προϊόντων καὶ καταστῆ οὕτω δυνατὴ ἡ αύξησης τής παραγωγῆς αὐτῶν, εἶναι φυσικὸν ἡ αύξησης των δημοσίων δαπανῶν δι' αγοράν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ν' ἀφορᾷ ἔξ ὀλοκλήρου ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας ἐκ τής ἐγχωρίου παραγωγῆς. Ἐν τούτοις τὸ ζήτημα τοῦτο τής ἐπιδράσεως μιᾶς μεταβολῆς τοῦ E (δηλ. τοῦ ὑπολοίπου τοῦ Ἰσοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών μετά της Άλλοδαπής) ἐπὶ τοῦ ποσοῦ αύξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος δὲν στερεῖται τελείως πρακτικῆς σημασίας. Πράγματι, ἐάν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἀνωτέρω διαπιστωθὲν γεγονός ὅτι εἰς περίπτωσιν ἰσοπόσου αύξησης των δημοσίων δαπανῶν δι' αγοράν (ἐγχωρίων) προϊόντων καὶ

τοῦ φόρου εισοδήματος θὰ προκύψῃ (ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ μηδενὸς) μείωσις τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εισοδήματος, θὰ πρέπει νὰ συναγάγωμεν ὅτι δὲν θὰ μειωθῶν ἐντεῦθεν μόνον αἱ ἰδιωτικαὶ καταναλωτικαὶ δαπάναι δι' ἀγορὰν ἐγχωρίων προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ καταναλωτικαὶ δαπάναι δι' ἀγορὰν ἀλλοδαπῶν προϊόντων. Μὲ ἄλλας λέξεις θὰ λάβῃ χώραν (*ceteris paribus*) καθαρὰ μείωσις τῶν εισαγωγῶν, ἀντίστοιχος πρὸς τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς εισαγωγάς, ἡ μείωσις δὲ αὕτη καὶ ἡ ἐντεῦθεν μείωσις τοῦ ἐλλείμματος ἢ ἡ αὔξησις τοῦ πλεονάσματος τοῦ ἴσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς Ἀλλοδαπῆς θὰ ἀσκήσουσιν ἀντίστοιχον αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας.

Ε' Ἰσόποσος αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ τῶν ἀμέσων φόρων.

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν ἀφορᾷ οὐχὶ τὰς δαπάνας δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ τὰς δαπάνας διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, καλυφθῆ δὲ ἡ αὔξησις αὕτη δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἀμέσων φόρων καὶ δὴ τοῦ φόρου εισοδήματος, οὐδεμία αὔξησις τοῦ Καθαροῦ Ἐγχωρίου Προϊόντος καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν θὰ προέλθῃ ἐντεῦθεν. Διότι ἐὰν αὐξηθῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ὁ φόρος εισοδήματος (φυσικῶν προσώπων) καὶ αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαί, τὸ συνολικὸν διαθέσιμον προσωπικὸν εἰσόδημα θὰ παραμείνῃ ἀμετάβλητον, συνεπῶς καὶ ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις θὰ παραμείνῃ (*ceteris paribus*) ἀμετάβλητος. Ἀφοῦ ὁμως θὰ παραμείνῃ ἀμετάβλητος, ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐθνικὴ Δαπάνη, οὐδεμία μεταβολὴ τοῦ Καθαροῦ Ἐγχωρίου προϊόντος καὶ ἐπομένως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν θὰ ἐπέλθῃ.

Τὸ ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἀλγεβρικῶν μέσων ἀποδείξεως: Ὡς διεπιστώσαμεν ἀνωτέρω ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν πολλαπλασιαστὴν τῶν φόρων, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι θετικὸν μέγεθος, ἐνῶ ὁ δεῦτερος εἶναι ἀρνητικὸν μέγεθος. Ἴσοῦται δὲ ἕκαστος τῶν πολλαπλασιαστῶν τούτων πρὸς $\frac{\beta}{1-\beta}$ ἢ (ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν) πρὸς $\frac{\beta}{1-\beta(1-t)}$. Τούτου δοθέντος, καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἐκ τῆς ὁποίας ἀνεχωρήσαμεν ὅτι τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, τὸ ποσὸν αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὸ μηδέν, κατὰ τὴν ἐξίσωσιν :

$$\Delta Y = \left[\frac{\beta}{1-\beta(1-t)} \cdot \Delta tr \right] - \left[\frac{\beta}{1-\beta(1-t)} \cdot \Delta tx \right] = 0$$

Τò συμπέρασμα ὅμως τοῦτο ἰσχύει ὑπὸ μίαν προϋπόθεσιν, ἡ ὁποία δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν εἶναι δι' ὄλα τὰ τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἡ $1 \delta 1 \alpha$. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς κατανάλωσιν τῶν μεσαίων καὶ ἀνωτέρων εισοδηματικῶν ὀμίλων τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, μικροτέρα τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν τῶν κατωτέρων καὶ κατωτάτων εισοδηματικῶν ὀμίλων. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ πραγματικὸν αὐτὸ γεγονός καὶ ἐὰν περαιτέρω λάβωμεν ὡς δεδομένον ὅτι ἡ αὐξησης τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ καλυπτομένη δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος ἀφορᾷ εἰς τὰς κοινωνικοῦ χαρακτῆρος μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, ἐὰν δηλ. ὑποθέσωμεν ὅτι διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀνωτέρω δαπανῶν λαμβάνει χώραν, λόγῳ τοῦ τρόπου καλύψεως αὐτῶν, ἀνακατανομὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Καὶ ἐὰν τέλος συμβολίσωμεν τὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν τῶν μεσαίων καὶ ἀνωτέρων εισοδηματικῶν ὀμίλων τῶν ὁποίων ἐμειώθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα λόγῳ αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος διὰ τοῦ β_1 , τὴν δὲ ὀριακὴν ροπήν πρὸς κατανάλωσιν τῶν κατωτέρων καὶ κατωτάτων εισοδηματικῶν ὀμίλων πρὸς τοὺς ὁποίους ἐγένοντο αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ καὶ τῶν ὁποίων ἐπομένως ἠϋξήθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα διὰ τοῦ β , τότε θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \left[\frac{\beta_1}{1-\beta_1(1-t)} \cdot \Delta tr \right] - \left[\frac{\beta}{1-\beta(1-t)} \cdot \Delta tx \right]$$

Ἐπιθέτοντες δὲ ὅτι

$$\beta_1 = 0,8$$

$$\beta = 0,6$$

$$t = 0,2$$

$\Delta tr = \Delta tx = 1000$ νομισματικὰ μονάδες, θὰ ἔχωμεν :

$$\Delta Y = \left[\frac{0,8}{1-0,8(1-0,2)} \times 1.000 \right] - \left[\frac{0,6}{1-0,6(1-0,2)} \times 1.000 \right]$$

καὶ συνεπῶς :

$$\Delta Y = (2,22 \times 1.000) - (1,15 \times 1.000)$$

ἤτοι

$$\Delta Y = 2.220 - 1.150 = 1.070$$

Μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ τῆς ἰσοπόσου αὐξήσεως τοῦ φόρου εισοδήματος γενομένη ἀνακατανομὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ὠδήγησεν εἰς αὐξησην τούτου, διότι εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα αὐξησην τῆς μέσης ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, καὶ μάλιστα προεκάλεσεν αὐξησην τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μεγαλυτέραν τοῦ

ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, πρᾶγμα τὸ ὅποιον σημαίνει ὅτι ὁ πολλαπλασιαστὴς τοῦ ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ εἶναι εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν μεγαλύτερος τῆς μονάδος.

ΣΤ' *Ἰσόποσος αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων.*

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καλυφθῆ δι' ἰσοπόσου καὶ ταυτόχρονου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, ἡ αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν θὰ εἶναι ἴση πρὸς τὸ μηδέν, ἐφ' ὅσον παραμεινουν ἀμετάβλητοι αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις καὶ αἱ ἰδιωτικὰ κατανάλωτικὰ δαπάναι. Διότι κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ αὐξηθοῦν μὲν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὰ συνολικὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῶν ἐπιχειρήσεων, θὰ αὐξηθῆ ὁμως κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις, ἡ ὁποία ἐκρέει ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰσρέει εἰς τὸν Δημόσιον Τομέα ὑπὸ μορφήν καταβολῆς ἐμμέσων φόρων. Ἦτοι θὰ αὐξηθῆ μὲν τὸ Καθαρὸν Ἐγχώριον Προῖδον κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν—αὐξήσεως ἡ ὁποία καθ' ὑπόθεσιν ἀφορᾷ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς ἐγχώρια προϊόντα— θὰ αὐξηθῆ ὁμως κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἡ πληρωμὴ ἐμμέσων φόρων ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων. Συνεπῶς οὐδεμία αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν θὰ λάβῃ χώραν, παρὰ τὴν αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Τὸ αὐτό, ὡς εἶναι εὐνόητον, θὰ συμβῆ καὶ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν ἀναφέρεται καθ' ὑπόθεσιν ἀποκλειστικῶς εἰς δαπάνας δι' ἀγορὰν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν (π.χ. εἰς αὐξήσιν τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων), καλύπτεται δὲ αὕτη δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ἔχωμεν αὐξήσιν τῶν ἀμοιβῶν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἡ αὐξήσις ὁμως αὕτη θὰ ἐξουδετερωθῆ πλήρως ἀπὸ τὴν μείωσιν τῶν ἀμοιβῶν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων καταβολῆς μεγαλυτέρου (κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν) ἢ μέχρι τοῦδε ποσοῦ ἐμμέσων φόρων ἐκ τῶν συνολικῶν ἀκαθαρίστων ἐπιχειρηματικῶν τῶν ἐσόδων, τὰ ὁποία παρέμειναν ἀμετάβλητα. Ἡ καταβολὴ ὁμως μεγαλυτέρου ἢ μέχρι τοῦδε, κατὰ τὸ ἀνωτέρω ποσὸν, ποσοῦ ἐμμέσων φόρων σημαίνει ὅτι καταβάλλονται μικρότεροι συνολικῶς κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἀμοιβαὶ ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τοὺς συντελεστὰς τῆς παραγωγῆς.

Πρὸς εἰκονογράφησιν παραθέτομεν τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα (πίναξ 12), εἰς τὸ ὅποιον λαμβάνεται ὡς δεδομένον ὅτι μετὰ τὴν ὑψωσιν τῶν συντελεστῶν τῶν ἐμμέσων φόρων τὰ ἐξ αὐτῶν ἔσοδα αὐξάνουν κατὰ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Πίναξ 12

Εισοδ. Περίοδος	C	I	G	Yp*	T _x ind.	Yf	T _x	Yd
0	12.000	3.000	5.000	20.000	2.000 (10 %)	18.000	3.000 (18.000×0,165)	15.000
α	12.000	3.000	6.000	21.000	3.000 (14,3 %)	18.000	3.000	15.000
β	12.000	3.000	6.000	21.000	3.000	18.000	3.000	15.000
γ	12.000	3.000	6.000	21.000	3.000	18.000	3.000	15.000

κ. ο. κ.

* Yp συμβολίζει το Καθαρό Έγχωριον Προϊόν, ήτοι το Έθνικόν Εισόδημα εις αγοραίας τιμάς.

Εις τὸ παράδειγμα ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ 1.000 νομισματικὰς μονάδας, ἡ ὁποία ἐκαλύφθη δι' ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τῶν ἐμμέσων φόρων (ἀπὸ 10 % κατὰ μέσον ὄρον εἰς 14,3 %) καὶ αὐξήσεως ἐντεῦθεν τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν φόρων τούτων κατὰ 1.000 νομισματικὰς μονάδας, εἰς οὐδεμίαν αὐξήσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν ὀδηγεῖ. Διότι καθ' ὃ ποσὸν αὐξάνουν αἱ δημόσια δαπάναι καὶ συνεπῆρ τούτου τὸ Καθαρὸν Έγχωριον Προϊόν καὶ ἐπομένως τὰ συνολικὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῶν ἐπιχειρήσεων (λόγω αὐξήσεως τῆς καθαρῶς χρηματικῆς ἀξίας τῆς συνολικῆς παραγωγῆς), κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν αὐξάνουν καὶ οἱ ἐμμεσοὶ φόροι. Συνεπῶς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν οὐδεμίαν ὑφίσταται μεταβολὴν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Ἀφοῦ ὅμως τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν δὲν αὐξάνει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ ἀφοῦ καὶ οἱ συντελεσταὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος παραμένουν κατὰ τὴν γενομένην ὑπόθεσιν ἀμετάβλητοι, τὸ συνολικὸν διαθέσιμον προσωπικὸν εἰσόδημα παραμένει καὶ αὐτὸ ἀμετάβλητον. Ἀφοῦ δὲ ἐν μεταβάλλεται τὸ συνολικὸν διαθέσιμον εἰσόδημα, οὐδεμία ὑποκινουμένη μεταβολὴ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως λαμβάνει χώραν, οὔτε μεταβάλλονται, κατὰ τὴν γενομένην ὑπόθεσιν, καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις. Συνεπῶς, ἡ αὐξήσις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης συνίσταται ἀποκλειστικῶς εἰς αὐξήσιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἡ ὁποία ὅμως διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον οὐδεμίαν ἀσκει αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν.

Τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα εἶναι ὅμως ἐσφαλμένον, διότι παραβλέπει τὸ γεγονός ὅτι ἡ συνολικὴ ἰδιωτικὴ χρηματικὴ καταναλωτικὴ δαπάνη, ἡ ὁποία δὲν εἶναι μόνον συνάρτησις τοῦ ὕψους τοῦ διαθέσιμου εἰσοδήματος ἀλλὰ καὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν μεταβάλλεται, καὶ δὴ αὐξάνει, μετὰ τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία προήλθεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων

και τῆς (ὀλικῆς ἢ μερικῆς) μετακυλίσεως τῆς αὐξήσεως ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων.

Εἰς τὴν πραγματικότητα δηλ. ἡ ὑψωσις τῶν συντελεστῶν τῶν ἐμμέσων φόρων ὡς μέσον πρὸς κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης. Διότι θὰ ἀφορᾷ αὕτη εἰς *βασικὰ καὶ μὴ βασικὰ εἶδη*, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν *μεγαλυτέραν ταμειευτικὴν σημασίαν*, εἰς εἶδη δηλ. ἢ φορολόγησις τῶν ὁποίων ἀποφέρει τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων δημοσίων ἐσόδων. Τὰ εἶδη δὲ ταῦτα, τόσον τὰ βασικὰ ὅσον καὶ τὰ μὴ βασικὰ, ἔχουν, προκειμένου περὶ ἀνεπτυγμένων χωρῶν--εἰς τὰς ὁποίας ἀνακύπτει κυρίως ἡ ἀνάγκη καταπολεμήσεως τῆς ὑποαπασχολήσεως διὰ μέτρων ἀντικυκλικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς -- ἐλαστικότητα ζητήσεως ὡς πρὸς τὴν τιμὴν μικροτέραν τῆς μονάδος. Διότι εἰς τὰς χώρας ταύτας τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ὑψηλὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη καὶ τὰ μὴ βασικὰ εἶδη παρουσιάζουν μὲν εἰσοδηματικὴν ἐλαστικότητα ζητήσεως μεγαλυτέραν τῆς μονάδος, δεικνύουν ὁμως (κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῶν μέρος) ἐλαστικότητα ζητήσεως ὡς πρὸς τὴν τιμὴν αὐτῶν μικροτέραν τῆς μονάδος. Μόνον δὲ τὰ εἶδη πολυτελείας ἔχουν εἰς τὰς ἐν λόγω χώρας ἐλαστικότητα ζητήσεως ὡς πρὸς τὴν τιμὴν μεγαλυτέραν τῆς μονάδος.

Συνέπεια τῆς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης εἶναι ὅτι ἡ χρηματικὴ Ἐθνικὴ Δαπάνη καὶ ἐπομένως τὸ Καθαρὸν Ἐγχώριον Προῖον θὰ αὐξηθοῦν κατὰ ποσὸν *μεγαλυτέρον* τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγοθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ ἐπομένως τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων. Ἡ δὲ περαιτέρω συνέπεια τούτου θὰ εἶναι πρωτογενῆς αὐξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν. Ἡ αὐξησις ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὰς συντελεστῶν θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησιν τοῦ συνολικοῦ διαθεσίμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος εἰς βαθμὸν ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν (δηλ. ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ t), ἡ δὲ αὐξησις τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος θὰ ὀδηγήσῃ εἰς ὑποκινουμένην αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως (καὶ νέαν ἐντεῦθεν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) εἰς βαθμὸν ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν κ.ο.κ. Τὸ ποσὸν τῆς συνολικῆς, ὅταν ἀποκατασταθῇ ἰσορροπία, αὐξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, θὰ προσδιορισθῇ, ὡς εἶναι εὐνόητον, ἀπὸ τὸν βαθμὸν ἐλαστικότητος ζητήσεως τῶν διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπιβαρυνθέντων ἀγαθῶν, ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ὀριακῆς ροπῆς πρὸς φορολογίαν.

Τὸ ὅτι ἐπιτυγχάνεται ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ὅταν λάβῃ χώραν κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ τῆς ἐντεῦθεν ὑψώσεως τῶν τιμῶν αὐξησις τῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης καὶ ἐπομένως ἰσόποσος μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς ἀποταμιεύσεως, ἐνῶ δὲν ἐπιτυγχάνεται τοῦτο χωρὶς αὐξησιν τῆς ἰδιωτικῆς

χρηματικής καταναλωτικής δαπάνης, προκύπτει και δι' ανάδρομης εις τήν συνθήκην Ισορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἥτοι εις τήν συνθήκην ἢ ὅποια πρέπει νὰ πληροῦται διὰ νὰ ἰσοῦται ἡ προγραμματισμένη συνολικὴ παραγωγή πρὸς τήν προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην. Ἡ ἀναγκαία αὕτη συνθήκη εἶναι (1) :

$$S + T_x - T_r = I + G - T_x \text{ ind.}$$

(ἔνθα S, T_x, T_r, I, G καὶ T_x ind. συμβολίζουν ἀντιστοίχως τήν χρηματικὴν προγραμματισμένην ἰδιωτικὴν ἀποταμίευσιν, τοὺς ἀμέσους φόρους, τὰς μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς, τὰς προγραμματισμένας ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις, τὰς δημοσίας δαπάνας δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τοὺς καθαρὸς ἐμμέσους φόρους).

Ἐὰν μειωθῶν αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις ἢ αὐξηθῇ ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσιν, καὶ συνεπῶς :

$$S + T_x - T_r > I + G - T_x \text{ ind.}$$

ἡ δὲ Κυβέρνησις πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἐντεῦθεν προκύπτοντος «ἀντιπληθωρικοῦ κενοῦ» αὐξήσει τὰς δημοσίας δαπάνας δι' ἀγορὰν ἐγχωρίων προϊόντων, καλύψη ὅμως τήν αὐξησιν τούτων δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, τὸ δεξιὸν σκέλος τῆς ἀνωτέρω ἀνισότητος θὰ παραμείνῃ, *set. par.*, ἀμεταβλητόν, ἥτοι θὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν :

$$S + T_x - T_r > I + G - T_x \text{ ind.}$$

Διὰ τοῦτο θὰ ἐπακολουθήσῃ μείωσις τῆς προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς (καὶ πτώσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος) μέχρις ὅτου ἐξιωθῇ αὕτη πρὸς τήν προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην, ὁπότε θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ συνθήκη ἰσορροπίας :

$$S + T_x - T_r = I + G - T_x \text{ ind.}$$

Δοθέντος ὅμως ὅτι ἡ αὐξησις τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν τὴν ὅποιαν αὕτη προκαλεῖ θὰ ὀδηγήσουν εἰς αὐξησιν τῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης, ἥτοι εἰς μείωσιν τῆς προγραμματισμένης ἰδιωτικῆς ἀποταμίεψεως, τότε ἡ συνθήκη ἰσορροπίας θὰ ἀποκατασταθῇ χωρὶς πτώσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Διότι κατ' ἀκολουθίαν τῆς μείωσεως τῆς προγραμματισμένης ἰδιωτικῆς χρηματικῆς ἀποταμίεψεως θὰ ἐκλείψῃ ἡ διαφορά μεταξύ S + T_x - T_r καὶ I + G - T_x ind., ἡ ὅποια εἶχε δημιουργηθῇ συνεπείᾳ τῆς μείωσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων ἢ τῆς αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμίεψεως.

Ἐὰν π.χ. ἐξ οἰοδῆποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο λόγων ὑφίστατο ἡ συνθήκη :

1) Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ παθητικὸν τοῦ ἰσοζυγίου *trech.* συναλλαγῶν μετὰ τῆς Ἀλλοδαπῆς εἶναι ἴσον μὲ τὸ ἐνεργητικόν.

$$\begin{array}{rcccccc} S & T_x & T_r & I & G & T_x \text{ ind} \\ 2.000 + 3.000 - 500 & > & & 1000 + 4.000 - 1000 & & \end{array}$$

ἡ δὲ Κυβέρνησις προέβη εἰς ταυτόχρονον αὐξησιν τοῦ G καὶ τοῦ $T_x \text{ ind}$ κατὰ 500, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι par. cet. :

$$\begin{array}{rcccccc} S & T_x & T_r & I & G & T_x \text{ ind} \\ 2.000 + 3.000 - 500 & > & & 1.000 + 4.500 - 1.500 & & \end{array}$$

Ἐὰν ὅμως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ τῶν τιμῶν αὐξηθῆ ἡ ἰδιωτικὴ χρηματικὴ καταναλωτικὴ δαπάνη κατὰ 500 (ἐλαστικότης ζητήσεως ἴση πρὸς μηδέν) καὶ ἐπομένως μειωθῆ κατὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἡ ἰδιωτικὴ χρηματικὴ ἀποταμίευσις τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι :

$$\begin{array}{rcccccc} S & T_x & T_r & I & -G & T_x \text{ ind} \\ 1.500 + 3.000 - 500 & = & & 1.000 + 4.500 - 1.500 & & \end{array}$$

ἦτοι θὰ ἀποκατασταθῆ συνθήκη ἰσορροπίας χωρὶς πτώσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Βεβαίως ἐὰν ἡ αὐξησις τῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης εἶναι μικροτέρα τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, τότε θὰ λάβῃ χώραν πτώσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἰσορροπίας, θὰ εἶναι ὅμως αὕτη μικροτέρα ἐκείνης ἡ ὁποία θὰ ἐσημειούτο εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰδιωτικὴ χρηματικὴ καταναλωτικὴ δαπάνη θὰ παρέμενε μετὰ τὴν αὐξησιν τῶν ἐμμέσων φόρων ἀμετάβλητος.

Ἡ, ἐὰν ἡ αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων πραγματοποιηθῆ μετὰ τὴν σημειωθείσαν μείωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος θὰ εἶναι τόσον μεγαλυτέρα, ὅσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι ἡ αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης κατόπιν δεδομένης αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων γενομένης πρὸς κάλυψιν τῆς συμψηφιστικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, με ἄλλας λέξεις, ὅσον μικροτέρα θὰ εἶναι ἡ ἐλαστικότης ζητήσεως τῶν διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων πληγέντων ἀγαθῶν ὡς πρὸς τὴν τιμὴν αὐτῶν.

Πρὸς εἰκονογράφησιν τῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας δεδομένη αὐξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν καλυπτομένη δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἐλαστικότητος ζητήσεως μικροτέρας τῆς μονάδος, παραθέτομεν τὸ κατωτέρω ἀριθμητικὸν παράδειγμα (Πίναξ 13), τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τροποποίησιν τοῦ παραδείγματος τοῦ πίνακος 12.

Πίναξ 13

Εισοδ. Περίοδος	C	I	G	Y _p	T _x ind.	Y _f	T _x	Y _d
0	12.000	3.000	5.000	20.000	2.000 (10 %)	18.000	3.000 (18.000×0,165)	15.000
α	12.800	3.000	6.000	21.800	3.117 (14,3%)	18.683	3.205 (O.P.Φ.=0,3)	15.478
β	13.040 (β=0,5)	3.000	6.000	22.040	3.150	18.890	3.267 (O.P.Φ.=0,3)	15.522
γ	13.112	3.000	6.000	22.112	3.162	18.950	3.285 (O.P.Φ.=0,3)	15.665

κ. ο. κ.

Εἰς τὸ παράδειγμα λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν περίοδον α αὐξησης τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ὀφειλομένη εἰς τὴν ὑψώσιν τῶν τιμῶν διαφόρων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, τὴν ὁποίαν προεκάλεσεν ἡ ὑψώσις τῶν συντελεστῶν τῶν ἐμμέσων φόρων. Ἡ αὐξησης τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, κατὰ τὸ συνολικὸν ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν, ὀδηγεῖ εἰς αὐξησην τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως μείον τὸ ποσὸν τῆς αὐτομάτου (ἤτοι λόγῳ αὐξήσεως τῆς φορολογητέας ὕλης), αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων, ἡ δὲ αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ὀδηγεῖ — μετὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ ὀριακὴ ροπή πρὸς φορολογίαν εἶναι 0,3— εἰς αὐξησην τοῦ συνολικοῦ διαθέσιμου προσωπικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 478 νομισματικὰς μονάδας. Συνεπεία τῆς αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ διαθέσιμου εἰσοδήματος λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν περίοδον β ὑποκινουμένη αὐξησης τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κατὰ 240 νομισματικὰς μονάδας περίπου (ὀριακὴ ροπή πρὸς καταναλώσιν 0,5), αὐξησης ἐνεῦθεν τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, νέα αὐξησης τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κ.ο.κ.

Εἰς τὸ ληφθὲν παράδειγμα ἡ ταυτόχρονος καὶ ἰσόποσος αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων προκαλεῖ αὐξησην τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἰσορροπίας (Ἐθνικὸν Εἰσόδημα εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν) κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Ἦτοι ἔχομεν :

$$\frac{\Delta Y}{\Delta G} = 1$$

Εἶναι δυνατὸν ὁμως μετὰ διάφορον τῆς ἀνωτέρω ἐλαστικότητα ζήτησεως ὁ πολλαπλασιαστὴς τῶν δημοσίων δαπανῶν νὰ ἔχη τιμὴν διάφορον ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα, δηλ. νὰ εἶναι οὗτος μεγαλύτερος τῆς μονάδος ἢ ἀντιθέτως μικρότερος ταύτης.

Σημειωτέον τέλος ὅτι τὸ μέγεθος τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος ἐκ δεδομένης αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων προσδιορίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν ἐνδεχομένως ἀσκεῖ ἡ αὐξήσις τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων. Διότι ἡ μερικὴ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων μετακύλισις τῶν ἐμμέσων φόρων, συνεπῶς καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, σημαίνει διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι παράγουν τὰ διὰ τῆς αὐξήσεως πληγέντα προϊόντα, μείωσιν τῆς ἀποδοτικότητος αὐτῶν, ἢ μείωσις δὲ αὕτη εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων προκαλοῦσα μείωσιν τούτων. Ἐὰν ὅμως μειωθῶν αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις θὰ ἐξουδετερωθῇ εἰς ἀντίστοιχον βαθμὸν τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θὰ ἔχη ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν ἢ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ συνεπῶς τὸ διὰ τῆς αὐξήσεως ταύτης ἐπιδιωκόμενον ἐπεκτατικὸν ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι μικρότερον παρ' ὅσον θὰ ἦτο χωρὶς τὴν μείωσιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων.

Ζ' Ἰσόποσος αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων.

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὑποαπασχολήσεως αὐξηθῶν αἱ δημόσιαι δαπάναι διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς κοινωνικῆς σκοπιμότητος, ἤτοι μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς πρὸς ἄτομα ἀνήκοντα εἰς τοὺς κατωτέρους καὶ κατωτάτους εἰσοδηματικούς ὁμίλους τοῦ πληθυσμοῦ, πρὸς διαφύλαξιν δὲ τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ αὐξηθῶν οἱ ἔμμεσοι φόροι, καὶ δὴ οἱ φόροι καταναλώσεως ἐπὶ βασικῶν εἰδῶν, ἐλάχιστη αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν θὰ προέλθῃ ἐντεῦθεν. Διότι ἡ ἰδιωτικὴ καταναλώσις θὰ αὐξηθῇ συνολικῶς κατὰ χρηματικὸν ποσὸν ἐλάχιστα ὑπερβαῖνον τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων.

Ἡ αὐξήσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως θὰ προέλθῃ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν κυρίως ἀπὸ τὴν αὐξήσιν τῶν χρηματικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν τῶν κατωτέρων καὶ κατωτάτων εἰσοδηματικῶν ὁμίλων τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ καταναλωταὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς τοὺς εἰσοδηματικούς τούτους ὁμίλους θὰ διαθέσουν τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν προελθούσης αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματός των διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς χρηματικῆς καὶ πραγματικῆς καταναλώσεως των καὶ θὰ ἀποταμιεύσουν τὸ ὑπόλοιπον μέρος. Ἡ συνολικὴ αὐξήσις τῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης τῶν ὁμίλων αὐτῶν θὰ ἀφορᾷ κυρίως τὰς δαπάνας δι' ἀγορὰν βασικῶν εἰδῶν, λόγῳ ὑψώσεως τῶν τιμῶν πωλήσεως αὐτῶν (τὴν ὁποῖαν προεκάλεσεν ἡ αὐξήσις τῶν βαρυνόντων αὐτὰ φόρους) κατὰ μικρότερον δὲ μέρος τὰς δαπάνας δι' ἀγορὰν μὴ βασικῶν εἰδῶν, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου εἰσοδήματος τῶν ἐν λόγῳ ὁμίλων. Συνεπῶς ἡ αὐξήσις τῆς πραγματικῆς καταναλωτικῆς αὐτῶν δαπάνης θὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῶν κα-

ταναλωτικῶν δαπανῶν τῆς δευτέρας αὐτῆς κατηγορίας.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς καταναλωτὰς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τοὺς μεσαίους καὶ ἀνωτέρους εἰσοδηματικούς ὀμίλους, οὗτοι θὰ προβοῦν εἰς αὐξησιν τῶν καταναλωτικῶν τῶν δαπανῶν δι' ἀγορὰν βασικῶν εἰδῶν, αὐξησιν τὴν ὁποίαν κατέστησεν ἀναγκαίαν ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν πωλήσεως αὐτῶν. Ἡ σ υ ν ο λ ι κ ἡ ὅμως αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἐλάχιστα θὰ ὑπερβαίῃ ὡς ἐσημειώθη τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων. Διότι θὰ προέλθῃ αὕτη κυρίως ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν δι' ἀγορὰν βασικῶν εἰδῶν, αὐξησιν προκληθεῖσαν ἀπὸ τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν πωλήσεως αὐτῶν τὴν προελθοῦσαν ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῶν φόρων τῶν βαρυνόντων τὰ εἶδη ταῦτα, κατὰ μικρὸν δὲ μόνον μέρος ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν διὰ μὴ βασικά εἶδη. Ἡ αὐξησις τῆς καταναλώσεως μὴ βασικῶν εἰδῶν θὰ προέλθῃ, κατὰ τ' ἀνωτέρω, ἀπὸ καταναλωτὰς ἀνήκοντας εἰς τοὺς κατωτέρους καὶ κατωτάτους εἰσοδηματικούς ὀμίλους, τῶν ὁποίων ηὐξήθη τὸ διαθεσίμον π ρ α γ μ α τ ι κ ὸ ν εἰσόδημα, ηὐξήθη ὅμως κατὰ ποσὸν σημαντικῶς ὑπολειπόμενον τοῦ ποσοῦ τῆς αὐξήσεως τοῦ διαθεσίμου χρηματικοῦ αὐτῶν εἰσοδήματος, τῆς προελθούσης ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ αὐξησις τοῦ διαθεσίμου πραγματικοῦ αὐτῶν εἰσοδήματος ἢ προελθοῦσα ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν πρὸς αὐτοὺς μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν ἐξουδετερώθη κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος ἀπὸ τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν βασικῶν εἰδῶν (!).

Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ αὐξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως θὰ λάβῃ χώραν κατὰ ποσὸν ἐλάχιστα ὑπερβαίῃ τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων θὰ διατηρηθῇ τὸ καθ' ὑπόθεσιν ὑφιστάμενον ἀντιπληθωρικὸν κενόν, ἥτοι θὰ διατηρηθῇ ἡ συνθήκη :

$$S + T_x - T_r > I + G - T_x \text{ ind } (^2)$$

Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ὅτι δὲν θὰ παρεμποδισθῇ, παρὰ τὴν αὐξησιν

1) Λόγω τῆς ἀνελαστικότητος ζητήσεως τῶν βασικῶν εἰδῶν ἡ αὐξησις τῶν εἰς τὰ εἶδη ταῦτα ἀναφερομένων καταναλωτικῶν δαπανῶν θὰ εἶναι ἴση πρὸς τὸ συνολικὸν ποσὸν αὐξήσεως τῶν τιμῶν πωλήσεως αὐτῶν, ἥτοι ἴση πρὸς τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων. Πέραν τῆς ἀνωτέρω αὐξήσεως τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν διὰ τὰ βασικά εἶδη θὰ αὐξηθοῦν, ὡς ἐσημειώθη, καὶ αἱ δαπάναι τῶν κατωτέρων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων διὰ μὴ βασικά εἶδη, ἡ αὐξησις ὅμως αὕτη—κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ὁποίας ἡ αὐξησις τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως θὰ ὑπερβαίῃ τὴν αὐξησιν τῶν ἐμμέσων φόρων—θὰ εἶναι μικρά, διότι καὶ ἡ αὐξησις τοῦ διαθεσίμου π ρ α γ μ α τ ι κ οῦ εἰσοδήματος τῶν ἐν λόγῳ ὀμίλων θὰ εἶναι κατὰ τ' ἀνωτέρω μικρά, καὶ ἀκόμη διότι ἐν μέρος τῆς αὐξήσεως ταύτης θὰ διατεθῇ διὰ τὴν αὐξησιν τῆς ἀποταμιεύσεως τῶν ἀτόμων τὰ ὁποία ἀνήκουν εἰς τοὺς ὀμίλους τούτους.

2) Ἐὰν π.χ. ἡ διαφορά μεταξὺ $S + T_x - T_r$ καὶ $I + G - T_x \text{ ind}$ εἶναι 500, καὶ αὐξηθοῦν αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ καὶ οἱ ἐμμεσοὶ φόροι κατὰ 1000, αὐξηθῇ δὲ ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις καὶ ἐπομένως μειωθῇ ἡ ἰδιωτικὴ ἀποταμιεύσις κατὰ 1.100, ἡ διαφορά μεταξὺ $S + T_x - T_r$ καὶ $I + G - T_x \text{ ind}$. Θὰ μειωθῇ ἀπλῶς ἀπὸ 500 εἰς 400, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐκλείψῃ αὕτη.

τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν τὴν καλυφθεῖσαν δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, βαθμιαία πτώσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος μέχρις ἀποκαταστάσεως ἰσότητος προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς πρὸς προγραμματισμένην Ἐθνικὴν Δαπάνην καὶ ἐπομένως μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς συνθήκης ἰσορροπίας :

$$S + T_x - T_r = I + G - T_x \text{ ind}$$

Ἐάν, ὁμως, ἡ αὐξησης τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καλυφθῆ διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν καὶ εἰδῶν πολυτελείας, οἱ μὲν κατώτεροι καὶ κατώτατοι εἰσοδηματικοὶ ὄμιλοι, τῶν ὁποίων ἠϋξήθη τὸ διαθέσιμον εἰσόδημα ἐπὶ ἀμεταβλήτων τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, θὰ αὐξήσουν ἐκ τοῦ λόγου τούτου, δηλ. λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πραγματικοῦ των εἰσοδήματος, τὰς καταναλωτικὰς των δαπάνας δι' ἀγορὰν μὴ βασικῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν, ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὀμίλους τούτους, μεγάλην εἰσοδηματικὴν ἐλαστικότητα ζήτησεως. Οἱ δὲ μεσαῖοι καὶ ἰδίως οἱ ἀνώτεροι εἰσοδηματικοὶ ὄμιλοι θὰ αὐξήσουν καὶ αὐτοὶ τὰς χρηματικὰς καταναλωτικὰς των δαπάνας διὰ τὴν ἀγορὰν μὴ βασικῶν εἰδῶν καὶ εἰδῶν πολυτελείας, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν εἰς τοὺς ὀμίλους τούτους ἐλαστικότητα ζήτησεως ὡς πρὸς τὰς τιμὰς σημαντικῶς μικροτέραν τῆς μονάδος. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωτέρω ἀντιδράσεων τῶν διαφόρων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων εἰς τὴν αὐξησην τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ τῶν φόρων ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν θὰ εἶναι αὐξησης τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης κατὰ ποσὸν σημαντικῶς μεγαλύτερον παρ' ὅσον εἰς τὴν προηγουμένην περίπτωσιν. Ἐάν συνεπῶς ἡ διαφορὰ μεταξὺ $S + T_x - T_r$ καὶ $I + G - T_x \text{ ind}$. ἦτο πρὸ τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων 500, ὡς εἰς τὸ προαναφερθὲν παράδειγμα (βλ. ὑποσημείωσιν 1 προηγουμένης σελίδος), ἠϋξήθησαν δὲ οἱ ἔμμεσοι φόροι ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν καὶ αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ κατὰ 1000, καὶ συνεπεία τούτου ἠϋξήθη ἡ ἰδιωτικὴ κατανόλισις κατὰ 1.500 (1), θὰ ἐκλείψῃ ἡ ὑφισταμένη διαφορὰ καὶ θὰ ἀποκατασταθῆ ἡ συνθήκη ἰσορροπίας :

$$S + T_x - T_r = I + G - T_x \text{ ind}$$

χωρὶς πτώσιν τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος, δηλ. χωρὶς μείωσιν τῆς προγραμματισμένης συνολικῆς παραγωγῆς.

1) Ἐάν αὐξηθοῦν αἱ μεταβιβαστικαὶ πληρωμαὶ κατὰ 1.000, θὰ αὐξηθοῦν αἱ καταναλωτικαὶ δαπάναι ἐκείνων πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ γίνουιν αἱ πληρωμαὶ αὐταὶ π.χ. κατὰ 800 (ὄριακὴ ροπή πρὸς κατανόλισιν 0,8). Παραλλήλως ὁμως ἡ κατὰ 1.000 αὐξησης τῶν φόρων καὶ τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν μὴ βασικῶν εἰδῶν καὶ εἰδῶν πολυτελείας πρὸς κάλυψιν τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν, θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξησην τῶν χρηματικῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν τῶν μεσαίων καὶ ἀνωτέρων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων (ἡ καταναλωτικὴ δαπάνη τῶν ὁποίων κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος ἀναφέρεται εἰς μὴ βασικὰ εἶδη, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν ὡς πρὸς τοὺς ὀμίλους τούτους ἐλαστικότητα ζήτησεως ὡς πρὸς τὰς τιμὰς μικροτέραν τῆς μονάδος), π.χ. κατὰ 700. Συνεπῶς ἡ συνολικὴ αὐξησης τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1.500.

Ἡ, ἐὰν ἡ συμψηφιστικὴ αὐξήσις τῶν μετοβιβαστικῶν πληρωμῶν ἢ καλυφθεῖσα δι' ἰσοπόσου αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν ἐγένετο μετὰ τὴν ἔναρξιν πτώσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, τὸ γεγονός ὅτι ἡ λήψις τῶν δύο τούτων παραλλήλων μέτρων θὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐξήσιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ ἐπομένως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης κατὰ ποσὸν σημαντικῶς ὑπερβαῖνον τὴν αὐξήσιν τῶν ἐμμέσων φόρων, σημαίνει ὅτι καὶ τὸ καθαρὸν ἐγγχώριον προῖον θὰ αὐξηθῆ κατὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ ποσοῦ αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων. Συνεπῶς θὰ προκύψῃ αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσουν περαιτέρω διαδοχικαὶ αὐξήσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, λόγῳ ὑποκινουμένης αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, μέχρις ἐπιτεύξεως τοῦ νέου ἐπιπέδου ἰσορροπίας τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Οὕτως, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος οὕτω καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων, ἡ διὰ ταύτης συντελουμένη ἀνακατανομὴ τοῦ πραγματικοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος πρὸς ὄφελος τῶν κατωτέρων εἰσοδηματικῶν ὁμίλων τοῦ πληθυσμοῦ ἐπιδρᾷ αὐξητικῶς ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Ἡ αὐξητικὴ ὁμως αὕτη ἐπίδρασις εἶναι μεγαλυτέρα ὅταν ἡ ἀνακατανομὴ γίνεται διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ τῶν φόρων ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν, παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὐξήσις τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καλύπτεται δι' αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ βασικῶν εἰδῶν. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἡ ἀνακατανομὴ τοῦ πραγματικοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι σημαντικῶς μεγαλυτέρα εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν παρ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν δευτέραν. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ αὐξήσις τῆς πραγματικῆς καὶ χρηματικῆς ἰδιωτικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης καὶ ἡ μείωσις τῆς ἰδιωτικῆς χρηματικῆς ἀποταμιεύσεως εἶναι, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω, σημαντικῶς μεγαλυτέρα εἰς περίπτωσιν καλύψεως τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν δαπανῶν δι' αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ μὴ βασικῶν εἰδῶν παρ' ὅσον εἶναι περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αὐξήσις τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καλύπτεται δι' αὐξήσεως τῶν φόρων ἐπὶ βασικῶν εἰδῶν.

§ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων εἰς τὰς προηγουμένας παραγράφους προκύπτουν δύο βασικά συμπεράσματα. Τὸ πρῶτον συμπέρασμα εἶναι ὅτι εἶναι περισσότερον ἀποτελεσματικὴ ὡς μέσον αὐξήσεως τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης, ὅταν εἶναι αὕτη ἀνεπαρκὴς πρὸς ἐξασφάλισιν Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος πλήρους ἀπασχολήσεως, ἢ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τῆς τρεχούσης ἐγγχωρίου παραγωγῆς, παρ' ὅσον εἶναι ἡ μείωσις τῶν φόρων ἢ ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς ἢ τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ τὴν καταβολὴν ἐπιχορηγήσεων εἰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἐκτὸς τοῦ λόγου τούτου εἶναι προτιμότερα ἢ αὐξήσις

τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν διὰ μεταβιβαστικὰς πληρωμὰς καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι *αἱ δημόσιαι δαπάναι διὰ μειαβιβαστικὰς πληρωμὰς, ὑπὸ τὴν εἰδικωτέραν μορφήν τῆς καταβολῆς ἐπιδομάτων ἀνεργίας, ἀσκοῦν δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς βουλῆσεως*. Ἡ ἀπόληψις δηλ. τοιοῦτων ἐπιδομάτων δημιουργεῖ εἰς τοὺς ἐπιδοτούμενους ἀπροθυμίαν πρὸς ἀνάληψιν οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἥτοι μειώνει τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας. Ἰδίᾳ ἔχει ἡ ἀπόληψις ἐπιδομάτων ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐπιδοτουμένων ἀνέργων ἀπόκρουσιν προσφερομένης εἰς αὐτοὺς εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως, ὅταν ὁ διὰ ταύτην προσφερόμενος μισθὸς δὲν ὑπερβαίνει σημαντικῶς τὸ ὑπὸ τοῦ Κράτους καταβαλλόμενον ἐπίδομα ἀνεργίας. ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ ἐπίδρασις αὕτη τῆς καταβολῆς ἐπιδομάτων ἀνεργίας ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς βουλῆσεως εἶναι τόσον ἐντονωτέρα ὅσον μακρότερος εἶναι ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὅποιον καταβάλλονται τὰ ἐπίδομα. ὡς εἶναι ἐπίσης εὐνόητον, θὰ πρέπει ἡ καταβολὴ ἐπιδομάτων νὰ προσλάβῃ μονιμώτερον χαρακτήρα, ἐφ' ὅσον χρησιμοποιοῦν ταῦτα ὡς μέσον πρὸς καταπολέμησιν τῶν αἰτίων τῆς ἀνεργίας, δηλαδή ὡς μέσον πρὸς τεχνητὴν αὐξησην τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης. Διότι, εὐθύς ὡς διακοπῇ ἢ ἐπιδότῃσι, θὰ ἐπέλθῃ πτώσις τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης—ἐφ' ὅσον αἱ λοιπαὶ συνθήκαι ἤθελον παραμείναι ἀμετάβλητοι. Σημειωτέον ἀκόμη ὅτι ἡ μακροχρόνιος καταβολὴ ἐπιδομάτων εἰς τοὺς ἀνέργους ἐπιδρᾷ δυσμενῶς καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδοτικότητος τῶν ἐπιδοτουμένων, δηλ. ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας αὐτῶν ὅταν βραδύτερον ἐνταχθοῦν οὗτοι εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν, διότι μειώνει βαθμιαίως τὴν ἰκανότητά των πρὸς ἐκτέλεσιν εἰδικῶν ἐργασιῶν. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὅσον μακρότερον χρόνον διαρκεῖ ἡ ἐπιδότῃσι, τόσον δυσχερεστέρα καθίσταται πολιτικῶς ἡ διακοπὴ τῶν χορηγουμένων ἐπιδομάτων, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐκλείψεως τῆς αἰτίας ἢ ὁποία εἶχε καταστήσει ἀναγκαίαν τὴν καταβολὴν αὐτῶν, ἥτοι λόγῳ ἐπιγενομένης δημιουργίας εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως.

Τέλος εἶνε προτιμότερα ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὑπὸ τὴν εἰδικωτέραν μορφήν τῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, τῆς αὐξήσεως τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐπιδρᾷ αὕτη αὐξητικῶς ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ὄχι μόνον διὰ τοῦ μέσου τῆς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς ζητήσεως ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ μέσου τῆς αὐξήσεως τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ εἰς τὴν περὶ ἧς πρόκειται χώραν.

Τὸ δεύτερον συμπέρασμα, τὸ ὅποιον προκύπτει ἐκ τῶν ἐκτεθέντων εἰς τὰς προηγηθείσας παραγράφους, εἶναι ὅτι *εἶναι προτιμότερον νὰ καλυφθῇ προϋπολογιστικῶς ἡ αὐξησης τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν*, ἡ γενομένη ad hoc πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀπασχολήσεως, *διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ Δημοσίου Χρέους*—καὶ μάλιστα διὰ τῆς συνάψεως δανείων εἰς Τραπεζικὸν Κοινὸν—*παρὰ νὰ καλυφθῇ αὕτη διὰ τῆς αὐξήσεως*

των φόρων. Διότι όταν καλυφθῆ φορολογικῶς ὁ πολλαπλασιαστής τῶν δημοσίων δαπανῶν εἶναι, ὡς διεπιστώσαμεν ἀνωτέρω, χαμηλὸς— ἴσος πρὸς τὴν μονάδα ἢ καὶ μικρότερος ταύτης—ἐνῶ ὅταν καλυφθῆ δι' αὐξήσεως τοῦ Δημοσίου Χρέους, ὅταν δηλ. γίνουσι *ἐλλειμματικαὶ δημοσίου δαπάναι*, ὁ πολλαπλασιαστής αὐτῶν εἶναι μεγαλύτερος τῆς μονάδος. Ὅταν ὁμως εἶναι χαμηλὴ ἡ τιμὴ τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν θὰ πρέπει πρὸς ἐπίτευξιν ὠρισμένου ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος νὰ εἶναι ἀντιστοίχως μεγάλος ὁ πολλαπλασιαστής, δηλ. τὸ ποσὸν αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Μεγάλῃ ὁμως αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι καθιστᾷ ἀναγκαῖον εἰς τὸ Κράτος νὰ ὑπεσέλθῃ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος (μὲ δυσμενεῖς ἐντεῦθεν ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων), ἐὰν ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀναφέρεται εἰς τὰς δαπάνας δημοσίων ἐπενδύσεων—πρᾶγμα ποῦ ἐμφανίζεται ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων σκόπιμον— ἢ συνεπάγεται παρέκκλισιν ἐκ τῆς ὀρθολογικῆς ἀρχῆς, ἐὰν ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν ἀφορᾷ καὶ εἰς τὰς δαπάνας δημοσίας καταναλώσεως. Ἐκτὸς τούτου, ὅταν εἶναι μεγάλη ἡ ἀναγκαία πρὸς ἐπίτευξιν ὠρισμένου ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, θὰ εἶναι ἀντιστοίχως μεγάλη ἡ αὐξήσις τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως πρὸς κάλυψιν αὐτῶν, μὲ δυσμενεῖς ἐντεῦθεν κοινωνικὰς καὶ οικονομικὰς ἐπιπτώσεις, ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος.

Μόνον ὅταν ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν δὲν ἐπαρκῆ διὰ τὴν ἀνύψωσιν εἰς τὸν ἐπιθυμητὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιπέδου οικονομικῆς δραστηριότητος, ἢ διὰ τὴν παρεμπόδισιν τῆς πτώσεως τοῦ ἐπιπέδου οικονομικῆς δραστηριότητος (διότι ἔχουν καθ' ὑπόθεσιν ἐξαντληθῆ αἱ ὕφιστα μὲναι δυνατότητες αὐξήσεως τῶν δαπανῶν τῆς κατηγορίας ταύτης, περαιτέρω δὲ αὐξήσις αὐτῶν θὰ καθίστα ἀναγκαίαν τὴν ἐπέκτασιν τῆς δημοσίας ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἰς τομεῖς οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας ἢ θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν κρατικὰς σπατάλας, ἧτοι παρέκκλισιν ἐκ τῆς ὀρθολογικῆς ἀρχῆς κατὰ τὴν διενέργειαν δημοσίων δαπανῶν), ἐμφανίζεται σκόπιμος ἢ συμπληρωματικὴ χρησιμοποίησις καὶ τῶν μεταβιαστικῶν πληρωμῶν, π.χ. ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς εἰσοδηματικῆς ἐνισχύσεως ἀπόρων οικογενειῶν πρὸς αὐξήσιν τῶν καταναλωτικῶν αὐτῶν δαπανῶν ἢ (καὶ) ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἐπιχορηγήσεως Ὁργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως πρὸς παροχὴν εἰς αὐτοὺς τῆς οικονομικῆς δυνατότητος ὅπως μειώσουν τὰς ὑπ' αὐτῶν εἰσπραττομένας ἀσφαλιστικὰς εἰσφορὰς καὶ καταστήσουν οὕτω δυνατόν εἰς τοὺς παρ' αὐτοῖς ἡσφαλισμένους νὰ προβοῦν εἰς αὐξήσιν τῶν καταναλωτικῶν τῶν δαπανῶν.

Τέλος, εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως τὰ εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσίων δαπανῶν λαμβανόμενα ὡς ἄνω μέτρα ἀντικυκλικῆς πολιτικῆς συμπληροῦνται διὰ μέτρων ἀντικυκλικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς, μὴ συνεπαγομένων ἀπώλειαν φορολογικῶν ἐσόδων ἢ συνεπαγομένων ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέραν ἀπώ-

λειαν ἐσόδων, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ καὶ τὸ ἔλλειμμα αὐτοῦ νὰ προέλθῃ κυρίως ἀπὸ τὴν αὔξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Τοιαῦτα πρόσφορα συμπληρωματικὰ μέτρα ἀντικυκλικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς εἶναι ἰδίᾳ: α) *Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς συνολικῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως*, δι' ἐντάσεως τῆς προοδευτικότητος ταύτης ἢ μειώσεως τῆς ἀντιστρόφου προοδευτικότητος τὴν ὁποίαν ἐνδεχομένως αὕτη ἐμφανίζει, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μειώσεως τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως: αὔξησις τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκ τῶν ἀμέσων φόρων διὰ τὰ μεσαῖα καὶ ἀνώτερα εἰσοδήματα καὶ μείωσις εἰς ἀντίστοιχον βαθμὸν τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων.

Μείωσις τῆς ἐκ τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπιβαρύνσεως, ὀδηγοῦσα εἰς μείωσιν τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν δι' αὐτῶν ἐπιβαρυνομένων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν δὲν θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα αὔξησιν τῆς χρηματικῆς ἀποταμιεύσεως τῶν κατωτέρων καὶ κατωτάτων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων, ἀλλὰ αὔξησιν τῆς πραγματικῆς καταναλωτικῆς αὐτῶν δαπάνης ἐπὶ ἀμεταβλήτου τῆς χρηματικῆς καταναλωτικῆς δαπάνης. Διότι οἱ καταναλωταὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς τοὺς ἐν λόγῳ ὀμίλους ἔχουν πολλὰς ἀνικανοποιήτους ἢ ἀνεπαρκῶς ἱκανοποιημένας ἀνάγκας, τὰς ὁποίας θὰ ἱκανοποιήσουν ἢ θὰ ἱκανοποιήσουν περισσότερο ἢ μέχρι τοῦδε μετὰ τὴν μείωσιν τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν διὰ τῶν φόρων καταναλώσεως ἐπιβαρυνομένων ἀγαθῶν. Βεβαίως καὶ ἡ αὔξησις τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀπολαμβανομένων ὑπὸ τῶν εἰσοδηματικῶν τούτων ὀμίλων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μονομεροῦς αὔξεσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν τῆς πραγματοποιουμένης ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἀντικυκλικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα αὔξησιν τῆς πραγματικῆς καταναλώσεως εἰς τοὺς κατωτέρους καὶ κατωτάτους εἰσοδηματικούς ὀμίλους. Τὸ ἀποτέλεσμα ὁμοῦς τοῦτο θὰ ἐπιταθῇ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς παραλλήλου μειώσεως τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῶν συντελεστῶν τῶν ἐμμέσων φόρων. Ἀκόμη ὁμοῦς καὶ ἐὰν ἡ μείωσις τῶν ἐν λόγῳ φόρων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν αὔξησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων τῶν κατωτέρων καὶ κατωτάτων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων (λόγῳ αὔξεσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἀγορὰν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν) ὀδηγήσῃ εἰς αὔξησιν τῆς χρηματικῆς ἀποταμιεύσεως τῶν ὀμίλων τούτων, ἡ αὔξησις αὕτη θὰ ὑπερεξουδετερωθῇ ἀπὸ τὴν μειωτικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς ἀποταμιεύσεως τῶν μεσαίων, ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων εἰσοδηματικῶν ὀμίλων ἢ κατὰ τ' ἀνωτέρω συμψηφιστικὴ ὕψωσις τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος, δοθέντος ὅτι οἱ ὀμιλοὶ οὗτοι παρουσιάζουν ὑψηλὴν ὀριακὴν ροπήν πρὸς ἀποταμίευσιν.

Ἐὰν ἀπομονώσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρῶτον μέτρον ἀντικυκλικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς, ἤτοι ἡ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔνοιαν ἀναδιάρθρωσις τῆς συνολικῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα καθαρὰν μείωσιν τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως, ἤτοι αὔξησιν τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Δαπάνης. Τοῦτο

σημαίνει ότι η χρηματική αξία του Καθαρού Έγχωριου Προϊόντος θα παραμείνη αμετάβλητος παρά την μείωσιν των τιμών πωλήσεως των καταναλωτικών αγαθών (τήν προελθοῦσαν ἐκ τῆς μειώσεως των ἐμμέσων φόρων) διότι θα ἐξουδετερωθῆ ἡ μείωσις αὕτη ἀπὸ τὴν αὐξησιν των ζητουμένων ποσοτήτων καὶ τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καταναλωτικῶν αγαθῶν. Ἀφοῦ ὁμως ἡ αξία τοῦ Καθαροῦ Έγχωριου Προϊόντος θα παραμείνη αμετάβλητος, ἐνῶ θα μειωθοῦν οἱ ἔμμεσοι φόροι, τὸ Ἐθνικὸν Εἰσοδήμα εἰς ἀμοιβάς συντελεστῶν θα σημειώσῃ αὐξησιν, ἡ αὐξησις δὲ αὕτη θα ὀδηγήσῃ εἰς διαδοχικὰς ὑποκινουμένας αὐξησεις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, με ἀποτέλεσμα περαιτέρω βαθμιαίαν αὐξησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μέχρις ἐπιτεύξεως τοῦ νέου ἐπιπέδου ἰσορροπίας τούτου.

β) Ἡ κατὰ τ' ἀνωτέρω ὕψωσις των συντελεστῶν τοῦ φόρου εἰσοδήματος τόσον διὰ τὰ φυσικὰ ὅσον καὶ διὰ τὰ νομικὰ πρόσωπα, ἡ γινομένη πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς λόγῳ μειώσεως των συντελεστῶν των ἐμμέσων φόρων ἀπωλείας φορολογικῶν ἐσόδων, δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι θα ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος, ἐὰν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρον ἀντικυκλικῆς φορολογικῆς πολιτικῆς συμπληρωθῆ διὰ δύο ἄλλων παραλλήλων φορολογικῶν μέτρων, ἤτοι αα) διὰ τῆς *φορολογικῆς εὐνοήσεως των ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ φόρου εἰσοδήματος* (φορολογικὰ κίνητρα ὑπὲρ των ἐπενδύσεων) καὶ ββ) διὰ τῆς *παροχῆς εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις τῆς δυνατότητος ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως τοῦ παγίου αὐτῶν κεφαλαίου* διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ φορολογητέου ἐπιχειρηματικοῦ εἰσοδήματος. Τόσον ἡ φορολογικὴ εὐνόησις (φορολογικὴ ἀπαλλαγή) των ἐπενδυομένων κερδῶν, ὅσον καὶ ἡ ἐπιταχυνομένη ἀπόσβεσις ἐπαυξάνουν καὶ τὴν χρηματοδοτικὴν δυνατότητα καὶ τὴν διάθεσιν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπενδύσεων.

Ἡ φορολογικὴ ἀπαλλαγή των ἐπενδυομένων κερδῶν ἐπηρεάζει εὐνοϊκῶς τὴν διάθεσιν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπενδύσεων διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ κέρδη τὰ ὁποῖα δὲν θα διατεθοῦν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπενδύσεων θα ἀφαιρεθοῦν κατὰ ἕν σημαντικὸν μέρος διὰ τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ἡ δὲ ἐπιταχυνομένη ἀπόσβεσις ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς διαθέσεως πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπενδύσεων, καθόσον προστατεύει μέχρις ἐνὸς βαθμοῦ τὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τοῦ κινδύνου οἰκονομικῆς πάλαιώσεως των ἐπενδύσεων, τὰς ὁποίας θα ἀποφασίσουν νὰ κάμουν. Διότι εἰς περίπτωσιν πραγματοποιήσεως τοῦ κινδύνου τούτου ἡ ἐπιταχυνομένη ἀπόσβεσις εἶναι περίπου ἰσοδύναμος πρὸς τὴν φορολογικὴν ἀπαλλαγήν των δι' ἐπένδυσιν διατεθέντων ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- A. Barrère*, La problématique de l'équilibre budgétaire. *Et Fin. Publ.*, 1950, No 2.
- W. I. Baumol*, - *M. H. Peston*, More on the Multiplier Effects of a Balanced Budget. «*Am. Econ. Review*» 45 (1955).
- J. Burkhead*, Government Budgeting. New York 1961.
- G. Colm*, Essays in Public Finance and Fiscal Policy. New York 1955.
- T. Haavelmo*, Multiplier Effects of a Balanced Budget. «*Econometrica*», Vol. 13, (1945).
- H. Haller*, Finanzpolitik. Zürich 1961.
- A. Hansen*, Business Cycles and National Income. New York 1964.
- A. Hansen*, Fiscal Policy and Business Cycles. New York 1941.
- A. Hansen*, Monetary Theory and Fiscal Policy. New York 1949.
- N. Kaldor*, Essays on Economic Policy, Vol. I. Part I: Policies for Full Employment. London 1964.
- J. Mc Kenna*, Aggregate Economic Analysis, New York 1955.
- L. Klein*, Finanzpolitische Instrumente der Konjunkturpolitik. München 1963.
- K. Kurihara*, National Income and Economic Growth. London 1961.
- K. Kurihara*, The Keynesian Theory of Economic Development. London 1959.
- M. Levy*, Fiscal Policy, Cycles and Growth. New York, 1963.
- J. Maxwell*, Fiscal Policy. New York 1955.
- R. Musgrave* and others, Public Finance and Full Employment. Washington 1945 (Postwar Economic Studies, No 3).
- F. Neumark*, Wirtschafts- und Finanzprobleme des Interventionsstaates. Tübingen 1961.
- W. Peterson*, Income, Employment and Economic Growth. New York 1964.
- A. T. Peacock*, A Note on the Balanced Budget Multiplier. «*Economic Journal*» 66 (1956).
- E. Schneider*, Zur Frage der Wirkung finanzpolitischer Massnahmen auf die wirtschaftliche Aktivität. «*Finanzarchiv*» Band 10 (1944).
- E. Schneider*, Bemerkungen zum Haavelmotheorem. Festschrift für Erik Lindahl. Stockholm 1956.
- A. Smithies*, Federal Budgeting and Fiscal Policy. (Eds H. Ellis, A Survey of Contemporary Economics, σελ. 174 έπ.). Philadelphia 1949.
- R. Tripathy*, Public Finance in Underdeveloped Countries. Calcutta 1964.
- A. Williams*, Public Finance and Budgetary Policy. London 1963.